£30.

There is an Edition with this title

Pontanus

Dicta aut facta septem Sapientum miro quodam artificio in se complectens cum parabolis ac similitudinibus, haud spernendis, quae lectorem mediocriter conspicuum oblectabunt —

It has wood cuts — lett. goth. and end

Finis Argentinae Anno XV. L. D.

The text differs from this in many respects.

The Edition in which the stories are [illegible] altered is one with woodcuts — lett. goth. & at the end — Egregiemi Gerarde [illegible] narrationem servata serie veteris scripturae ut nihil obmissum sit nihil magnopere mutatum [illegible] in verbis: nec eadem sunt textum credo paulo concinnius quam erat ille vetus. an melior sit tu judicabis.

Explicit historia calumnie novercalis; impressa Antwerpie per me Gerardum leeu Anno domini M.CCCC.XC. VI. die mensis novembris

See mem. de l'Ac. des Ins. Tom 41. p. 558.

See Gent. Mag. 1767 pag. 544 for the preface in which are given the reasons of these alterations. Douce's copy is imp.

Incipit historia septem sapientū. Rome.

Ponciano regnauit in vrbe roma prudens valde qui accepit vxorem filiam regis pulchram ac omnib⁹ graciosam quam multum dilexit que ab eo concepit et pulcherrimum filium genuit cui nomen dioclecianus imposuit. Creuit puer et ab omnib⁹ dilectus est Cum vero septem esset annorum regina mater vsq; ad mortem infirmabatur vidensq; q̄ euadere non posset nuncium imperatori destinauit vt cito eā visitaret. qui festinanter ad eā venit que ait. Domine mi de hac infirmitate euadere non potero. Unde paruā peticionē a vobis humiliter īquiro āte q̄ moriar q̄ ait. Pete q̄cq̄d vis q̄a tibi nulla negabo ac illa Post decessū meum aliam vxorem accipietis vt expedit Modo peto vt illa super filium meum potestatem non habeat. s; nutriat̄ longe ab illa vt possit sapienciam ꝛ doctrinam acquirere sibi. Imperator ait Domina mi dilecta vestram peticōnem per omnia adimplebo hijs dictis vertit se ad parietē et exspirauit. Imperator vero multis dieb⁹ plāxit mortem eius et post eius sepulturam multo tempore tristiciam suam ostendit nec voluit

procreauit· Cū vero semel ī lecto suo q̄esceret cogi
tauit de filio suo intime dicēsq; ī corde suo vni
cū filiū tm̄ habeo q̄ heres meꝰ erit bonū ē vt cū
iuuenis ē doctrinā ꝛ sapiēciā addiscat p q̄s pꝰ
meū decessū ipeiū regere possit· mane vero cū
surrexisset vocauit satrapas ipīj vt sup hoc cō
siliū haberet· ac illi dn̄e sūt ī roma septē sapiē
tes q̄ oēs magrōs excellūt ꝛ litteratos vocēt
ꝛ tradat eis puer ad nutriēdū ꝛ docēdū Im
perator hoc audiēs misit litteras annulo suo
īsignitas ad septē sapiētes vt absq; dilacōne
ad eum venirent Illi vero statim venerunt Cū
autem coram imperatore ꝯparuissent · ait eis
Scitis karissimi quare pro vobis miserī Qui
dixerūt domine ignoramus Sed aperiat do
minus voluntatem suam seruis suis et ad nu
tum ei parebimus Quibꝰ imperator ait vni
cum filium habeo tantum quem vobis ad nu
triendum et docendum tradam vt per vestram
doctrinam post meum decessū imperium pru
denter regere possit Ait primus magister cui
nomē pātillas Dn̄e trade m̄ ad docēdū ꝛ ego
doceā eū tantū īfra septē ānos quantū ego sci
am et oēs socij mei Ait secūdꝰ mgr̄ cui nomē
lētulꝰ dn̄e a multo tēpore vob̄ seruiui ꝛ adhuc
mercedē nō accepi nichil aliud peto n̄ filiū vrm̄

vt michi eum tradatis ad inbuendum et ego
faciam eum scire quantum ego et omnes socij
mei infra sex annos Ait secund9 magister cui
nomen craton Domine sepius vobiscū in pical
lo vite mee mare transiui et numq̄ͣ merce
dem a vobis recepi Si illud pro mercede obti
nere potero ut michi filium vestrum sub cura
dignemini cōmittere ego eū intantū īformabo
infra quinq; annos si ad hoc ingeniū habet
quantum ego et omnes socij mei sciunt Sur
rexit quartus magister cui nomē malquidrac
macillent9 valde et ait Domine mi ad memo
riā reducite quomodo ego ꝛ omnes predecesso
res mei imperatoribus seruierunt et nullam
mercedem receperunt quare nichil aliud pe
tam nisi vt filium vestrū michi cōmittatis ad
inbuendum ego faciā eum scire infra quatuor
annos quantum ego et omnes socij mei sciūt
Ait quintus cui nomen iosephus Domine se
nex sum et ad vestra cōsilia frequenter vocatus
et q̄ mea consilia vobis profuerunt vos scitis
pro quib9 nichil vtilitatis adhuc cōsecutus sū
Sz nichil plus peto nisi vt michi filiū vestrū
tradatis ꝛ ego ei9 instruccioni in tantū assistā
vt ipse infra tres annos intantum proficiet
quantū ego et socij mei Venit sextus magis

ter cui nomen cleophas q̄ ait similiter vt pri
mi promittēdo puerum informare de omniū
sciēcia eorum infra duos annos ¶ Surrexit sep
timus magister cui nomē ioachim qui simili
ter puerum petiuit promittendo eum infor
mare infra vnum annum scienciam omniū eo
rum ¶ Hijs dictis imperator ait karissimi mul
tum habeo vobis omnibꝫ et singulis regraciari
eo ꝙ singuli vestrum meum filium tam affec
tuose petiuistis ad nutriendum et docendum
¶ Si modo vni committerem et alteri denegarem
fieret dissencio ¶ Ideo vobis omnibus et singu
lis filium meum committo ad nutriendum et ad
docendum ¶ Magistri hoc audientes cum gra
ciarum accione puerum receperunt et versus
ciuitatem romanam perduxerunt · ¶ In via autē
magister Caton socijs suis dixit audite qua
le consilium meum est · ¶ Si puerum in vrbe ro
ma instruere deberemus tanta erit et est con
fluxus hominum et populi ꝙ puerum impe
dient in sua fantasia et ymaginacionibꝫ · Mo
do noui viridarium quodam extra ciuitatem ro
manam ad tres leucas multum solaciosum et
delectabile ibi construemus et cameram lapi
deam quadratam et in medio eum locemus et
per muros camere ipsius · septem sciencias

liberales ɔscribamus ita ꝙ puer omni tempo re clare tamq̄ȝ in libro doctrinā suā videre pos sit et istud ɔsilium omnibus ɔplacuit et sic enim omnia perfecerunt Magistri vero cotti die satis diligenter puerum instruxerūt per septem ānos quibꝰ finitis Septem magistri inter se dixerunt Bonum est vt discipulum nostrum examinemus quomodo in sciencijs ꝓfecerit Dixerunt oēs bonū est Ait bancillas et quomodo eum poterimus probare Ait craton ipso dormiente subponamus quilibet foliū edere cornu lecti eius ꝛ sciscitemoꝛ vtrū euigilās aliquid senciat ꝙ et factum est Ipso vero euigilante multum ammirans oculos in summitate camere erexit diligenter Magistri hoc videntes dixerunt Domine quare sic seri ose oculos erigitis Respondit mirum nō est quia me dormiente aut summitas camere īcli nata est de terra aut sub me eleuata est Et magistri audientes īter se dixerunt Si puer iste vixerit aliquid magni erit Interim vene runt sapientes imperij ad imperatorē et dixe runt Domine tantum vnum filium habetis possibile esset eum ɔtingi moꝛi et ideo esset vtile ꝙ duceretis vxoꝛem ne ɔtingeret impe rium absqȝ herede relinqui Etiam estis ita po

tens q̄ si contingeret vos multos filios gene rare possetis omnes ad magna dominia pro mouere ¶ Imperator ait ex quo consilium vestrū pecijt me vxorari tunc querite michi virginē graciosam pulchram ac generosam ⁊ consilijs vestris acquiescam ¶ Ac illi circuibant multa regna et terras ⁊ tandem filiam regis castellāi pulchram nimis regi desponsabant ¶ Quam cum imperator inspexisset statim amore eius captus est intantum q̄ omnis dolor et tristi cia cordis sui de morte prioris vxoris totaliter oblitus fuit ¶ Et ambo diu inuicem fuerunt absq; liberis ¶ Qd cum imperatrix conspiceret se nō posse concipere nimium contristabatur ¶ Et dum audiret imperatorem habere filium cum septem sapientibus ad nutriendum et docendum pro imperio ¶ Inseipsa cogitabat vtinam esset ille mortuus et tu haberes filium et ille fieret heres imperij ¶ Et ab illa hora sē per cogitabat quomodo eū interimere posset ¶ Accidit vna nocte q̄ cum imperator in lecto suo iacuisset ait ad imperatricem ¶ Domina mea karissima iam secreta cordis mei tibi pā dam ¶ Nam domina mea karissima scire de bes q̄ non est creatura sub celo quam vltra te diligam ¶ Et ergo confide in amore meo

ac illa. O domine si sic est tūc vnā puā peticōȝ a vobis peto qui ait propone quid vis et qđ michi est possibile omnia adimplebo. Cui imperatrix. Constat ꝙ adhuc non cepi de q̊ sa tis doleo. Sed exquo vos vnicum filium habe tis cum septem sapientibꝫ ad docendum quē quasi meum reputo. Rogo vt pro eo mittatis vt de eius presencia ꝯsolari possim ex q̊ prop rio careo. Cui imperator. Jam anni xvi sunt ꝙ eum interim non vidi fiat peticio tua. Statim litteras septem magistris annulo imperatoris īsignitas destinauit vt sub pena mortis filiū imperatoris patri reducerent in festo penthe costes quas cum magistri legissent et impe ratoris volūtatem intellexissent in crepusculo noctis stellas firmamenti inspexerunt vtrū expediret eis iter cum puero arripere secūdū imperatoris voluntatem. Qui clare in stellis viderunt ꝙ si puerum tempore assignato du cerent in primo verbo quod puer loqueretur mala morte periret. Magistri hoc vidētes con tristati sunt. Et cum in vna stella intime per spexissent viderunt ꝙ si tempore assignato puerum non adducerent omnes capita eorū perderēt. Tunc ait vnus ex eis de duobꝫ ma lis minus malum eligēdum est melius est vt

omnes moriamur q̄ puer vitam perdat ¶ Ideo vt vitam pueri saluemus eamus. Cum sic essent contristati puer de camera descendit vidit qꝫ magistros suos nimium contristatos ¶ Qui causam tristicie inquisiuit ¶ Ac illi dixerūt dn̄e litteras patris vestri recepimꝰ sub pena capitis modo in festo penthecostes vos ad patriā reducamus ¶ Vnde super hoc firmamentum inspeximus vbi clare vidimus q̄ si tempore assignato patri vestro presentamus vos ¶ In primo verbo quod ab ore vestro fuerit prolatum morte turpissima eritis deputatus ¶ Quibus ait firmamentū cum stellis et ego video

¶ Cum vero perspexisset vidit clare in quadā parua stella q̄ si se per septem dies ab omni verbo abstinuerit vitam suam conseruaret et tamen omni die ad suspendium duci deberet q̄ cū videt magistros suos vocauit et stellam eis ostendit et omnia indicauit eis ¶ Ecce karissimi aperte in stella video q̄ si per septem dies ab omni verbo abstinuero vitam meam saluabo ¶ Modo vos estis septem magistri prudenciores mūdi parū est vobis vt quilibet vn̄ die pro me respōdeat et sua prudēti respōsiōe illa die vitā meā saluet ⁊ ego vero octaua die loquar ꝓ me et vos omnes vna mecum saluabo

Magistri vero cum stellam certam perspex issent perpendebant vnanimiter verum dix isse et dixerunt Benedicatur altissimus sapi encia nostri discipuli nos excellit omnes. Ait parcillas. Domine in periculo vite vestre pri ma die vos a morte saluabo. Ait et lentulus secundus magister et ego vero secūda die ꝛ sic ꝯsequenter omnes promiserunt q̄uis enī sua die ipm̄ saluaꝛ secūdū ordinē ꝓmisit. hijs dic tis puerum purpura induerunt et dextrarios ascenderunt et cum decente comitiua cum pue ro ad imperatorem festinauerunt. Imperator cum hoc percepisset ꝙ puer esset in via cum magno apparatu ꝓcessit obuiam filio suo. Ma gistri vero cum intellexissēt ꝙ imperator essꝫ venturus dixerunt puero ꝓcedamus et interī de vestra salute preuidebimus quomodo vnus quisqꝫ nostrū vos saluare possit. Ac ille bene michi placet ꝫ memētote mei tempore neces sitatis. Illi vero capitibꝰ inclinatis ad ciuita tem equitabant. Puer vero a lōge satis venit honeste cui cū imperator appropinquaret am plexatus et osculatus est eum dixitqꝫ. Fili mi quomodo te habes iam multo tempore te non vidi. Ille vero caput ei īclinauit ꝛ nichil respō dit. Pater vero admirabaꝛ ꝙ ei nō loqueretꝛ

Sed cogitabat apud se q᷑ ex informacione magistrorum haberet q᷑ equitādo non loqueretur Cum ad pallacium venissent ꝛ de equis descendissent pater filium cum manu accepit et aulam ascendit et eum iuxta se collocauit et in eum respexit eiq; dixit Dic michi quomodo est cum magistris tuis quomodo informauerunt te iam sunt multi anni q᷑ te non vidi · Ille vero capite inclinato nichil respondit Cui pater quid est q᷑ michi non loqueris

Imperatrix cum audisset puerum venisse q᷑ non louqeretur gauisa est valde ꝛ ait vadam videre eum et ornauit se cum duabus ancillis ꝑut meliꝰ potuit ꝛ foras exiuit · Imperator vero eam iuxta filiū suū sedere fecit · Que ait domīe mi est ne iste filius vester cū septem sapientibus nutritus Et ille ait filius meus est et non loquitur Que ait domine trade michi filium tuum et si vnq̄ loquebatur faciā eum loqui Ait īperator surge vade cum ea · Puer vero patri īclinauit ac si diceret presto sū volūtatē tuā īplere Tūc imperatrix eū secū ad camerā suā duxit et oēs de camera exire precepit ꝛ puerū ad lectū iuxta se collocauit ꝛ ait o dn̄e dioclecīāe de tua pulchritudine multum audiui sed iam sum leta · quia oculis meis

video quem diligit anima mea Nam scire de
bes quod patrem tuum feci pro te mittere vt gau
dere possem de tua societate Vnde tibi sine dubio de
nuncio quod propter amorem tuum virginitatem meam
custodiui vt virginitatem meam haberes loquere
michi simul dormiemus puer non respondit ei
verbum illa hoc videns ait O bone diocleci
ane dimidium anime mee cur michi non loque
ris vel saltem aliquod signum amoris ostendis
quid faciam dic michi parata sum implere volun
tatem tuam . Hijs dictis amplexata est eum et osculá
re eum volebat qui faciem suam auertit et ei
consentire nolebat Ac illa O fili quare talia me
cum agis ecce nullus nos videt dormiamus
simul et bene percipies quod virginitatem meam pro
tuo custodiui amore Ille vero faciem eius ab ea
auertit illa videns se ab eo despectam pectus
et vbera ei ostendit et ait Ecce fili mi corpus
quale habeo ad tuam voluntatem prebe michi
consensum tuum aliter michi male eueniet Ille
vero nec signo nec vultu amorem ostendit sed
inquantum potuit ab ea recedere nitebatur . illa
cum hoc vidisset ait O fili dulcissime si tibi
michi consentire non placet nec eciam loqui forte
ex aliqua causa racionali Ecce carta cum actra
mento si loqui ore non vis saltem in pergameno

voluntatē tuam scribas si debeo vnq̄ in amo
re tuo confidere an non Puer accipiens cartā
scribebat hec que sequuntur Absit a me domi
na vt violarem pomerium patris mei si eum
violarem quem fructum haberem ex hoc peni
tus ignoro Scio tamen vnum q in conspectu
dei grauius peccarem et patris mei maledictō
nem incurrerem et ideo ad tam magnum ma
lum nolite me de cetero sollicitare Que cum
cedulam legisset cum dentibus fregit cum
vnguibus vestes vsq; ad vmbilicum dilace
rauit et faciem vsq; ad sanguinis effusionem
et omnia ornamenta capitis deposuit et cla
morem validum emisit dicens Succurrite m̄
omnes familie domini mei anteq̄ iste pessi9
me opprimat Imperator cum esset in aula et
clamorem imperatricis vt audiuit agili cursu
cameram intrauit et q̄dnam ei obesset requisi
uit quem et milites eius sequebantur Cui im
peratrix O domīe mi ꝯpatimini m̄ ecce iste
nō est fili9 vester ꝫ q̄dā leno ꝛ ribald9 pessi9
Nā eū hic scitis ītroduxi mecū vt ad loquēdū
eū hortarer q̄d ꝛ quātū potui feci ꝛ dū v̇ba ex
hortacōis ꝓposui ipē ad pccm̄ ꝛ stupꝛū sollici
tauit ꝛ q̄a ei nolui ꝯsētire ipē me opp̄mē vole
bat ꝫ rēstiti iquātū potui ꝓpt̄ scādalū vitādū

donec faciem meam vsqʒ ad sanguinis effusi
onem dilacerauit et ornamentum capitis mei
sicut aperte videtis et nisi ad clamorem meū
tam cito venissetis suam voluntatem pessimā
in me cpleuisset. Imperator vero cum eā sic
sanguinentam videret ac vestes ⁊ ornamenta
dilaceratas et eius querimoniam audiuisset
furore repletus est precepit satellitibꝰ suis vt
eum ad patibulum ducerent et suspenderent
statim ꝑe hoc audientes dixerūt. Domine tā
tum vnicum filium habetis non est bonum illū
leuiter occidere lex ꝓ transgressoribꝰ posita
est vt si vtiqʒ debet mori per legem moriat̃
ne dicat̃. Ecce imperator sine iudicio vnicum
filiū suum in ira sua fecit occidi. Ille vero hoc
audiens precepit eum incarcerari quousqʒ iu
dicium contra eum fieret. Imperatrix cum au
disset ꝙ puer necdum esset mortuus fleuit
amare et csolari non volebat. Cum nox esset
imperator cameram intrauit et imperatricem
cum vllulatu magno flentē inuenit cui ait. O
domina mea karissima ob q̄ꝫ causam tātum af
fligit̃ anima tua ac illa. Nonne cstat vobis
ꝙ filius vester ille maledictus me tāto cfudit
et offendit propter qđ dixistis suspendio mo
riet̃ et adhuc viuit et verbum vestrum nō est

consūmatum et confusio mea non vlta est Cui imperator cras per iudicium morietur · alias honor noster lederetur Ac illa o domine debet tam diu viuere Amen dico vobis q cotinget vobis de eo sicut de quadam pinella Ait imperator · Rogo te vt michi illud exēplū dicas Cui illa libenter domine

Erat quidam burgensis in ciuitate romanā qui ortum pulcherrimum habuit in quo orto erat pyna id est arbor nobilis Qui singulis annis fructum virtuosum producebat in tanta virtute q quicumqȝ ex eo comederet Si fuerit infirmus vel leprosus sanitatem recuperaret Accidit vna die q burgensis ortum intrauit et arborem visitauit et respexit sub arbore quandam pinellam crescere pulchrā valde vocauit ortulanum et dixit ei karissime de ista pinella specialem curam habeas quia spero meliorem arborem de ea plantare q̄ ista arbor sit Cui ortulanus libenter domīe · Vna alia vice iterum burgensis intrauit ad visitandū pinellam et sibi apparebat q virga intato nō crescebat sicut deberet Ait ortulano videt̄ m̄i q pinella non intanto crescebat sicut deberet et q̄ potest eē causa cui ortulanꝰ ait dn̄e mirū non est q̄a arbor ista tā lōge lateqȝ descendit

ꝙ aer non valet radicem attīgere Ac ille tūc
ramos arboris succide et ei aerē tribue ꝙ or
tulanus fecit sic ꝙ arbor nuda totaliter stetit
Burgensis vero alia vice iterato arborem vi
sitauit et ꝙ profecerit nondum sibi apparebit
qui ortulano dixit adhuc virgula ista nō pro
ficit et quid est ꝙ eam impedit cui ortulanus
vt estimo altitudo senioris arboris pluuiam ⁊
solem impedit sic ꝙ iuuenem arborem attin
gere nō valeant et ideo nō proficit ac ille Ex
quo sic est totam arborem succide quia spero
de plantula meliorem plantare quam illa sit
Ortulanus audiens dominum suum ei obedi
uit et arborem totaliter succidit ꝙ dum factū
fuit plantula totaliter perijt ⁊ sic nullus pro
fectus de plātacione eius ꝯsecutus ē sed maxi
mum dāpnū est secutū Pauperes vero et īfir
mi hoc percipientes omnibꝰ maledixerūt q̃
ꝯsilium vel auxilium ad hoc dederūt ꝙ arbor
destrueret̃ per quam pauperes et infirmi recu
rabant̃ et sanabunt̃ Tunc ait imperatrix do
mine intellexistis que dixi qui ait vtiqꝫ Que
ait iam exponam vobis illa que predixi.

Arbor ista est persona vestra tam nobilis
ꝙ multi pauperes ⁊ īfirmi de vestro auxi
lio ⁊ ꝯsilio refocilant̃ Pynella sub arbore est

filius vester maledictus qui iam incipit per doctrinam suam crescere et studet quomodo primo ramos potencie vestre possit abscindere et laudem humanam sibi acquirere. Deinde studet personam vestram destruere vt ipse possit regnare. Sed quid tunc euenit pauperes et debiles omnibus illis maledicunt qui filium vestrum destruere poterant et non fecerunt Consulo quod dum estis in potestate vestra et sanitate eum destruatis ne maledictionem hominum incurratis Ait imperator bonum consilium michi dedisti. Crastina die vilissima morte condempnabo eum Cum vero dies affuit sedebat imperator pro tribunali precepit satellitibus suis vt filium suum ad suspendium ducerent cum tubis canentibus. Cum vero puerum per ciuitatem ducerent ecce clamor populi intollerabilis heu heu vnicus filius imperatoris ad mortem ducitur. Dum vero ducerent primus magister nomine pancillas sedens supra dextrarium ipso obuiauit. Puer vero cum magistrum vidisset caput ei inclinauit ac si diceret memento mei cum venietis coram patre meo videte ducor ad patibulum. Tunc magister ait satellitibus nolite festinare spero per dei graciam hodie eum a morte liberabo. Respondit omnis populus O bone magister festina ad pallacium et salua discipulum tuum

Ille vero equum cum calcaribꝰ fortiter percus‑
sit Et dum venit ad palacium flexis genibꝰ im‑
peratorē salutauit Cui imperator numq̄ tibi
bonum sit Qui respondit aliam salutacionem
merui habere Ait imperator mentiris Tradi
di tibi filium meum et socijs tuis bene loquen‑
tem et omnibꝰ bene morigeratum modo mutus
est et q̄ peius est vxorem meam opprimere vo‑
luit propterea ipse hodie morietur et vos morte
turpissia peribitis Ait magister domine q̄ tu
ad puerum q̄ vos dicitis q̄ non loquitur nouit
deus q̄ in nostra societate bene loquatur et q̄re
modo non loquitur deus nouit et absq; racione
non est q̄ percipietis Sed quando vlterius
dicitis q̄ vxorem vestram opprimere voluit
amē dico vobis q̄ p ānos xvi in nostra societate
fuit et stetit q̄ talia numq̄ ab eo percepimꝰ
Et ideo domine vobis vnum denuncio q̄ si fili‑
um vestrum occiditis propter verbum vxoris
vestre peius vobis continget q̄ illi militi qui le‑
porarium suū optimum propter verbum vxo‑
ris sue occidit qui saluauit filium suū a morte
Ait imperator dic michi exemplum Ac ille do‑
mine non dicam vobis racio est anteq̄ finitem
verbum meum puer posset suspendi et tunc ī
vanum ⁊ absq; fructu recitassē Sed si placet

notabile exemplum audire reuocetis filium vestrum vsq3 cras et dum percraucero quicq̄d tunc postea cum puero faciendum decreueri tis fiat voluntas vestra · Imperator hoc audi ens statim fecit puerum reuocare et iterum in carcere poni donec magister narracionem finiret et tunc magister in tali forma dicere

Miles quidam erat strennuus · Qui cepit valde qui tātum vnicum filium habebat sicut vos habetis · Sed erat infans et in tanto dilexit puerum q̄ tres nutrices pro custodia pueri ordinauit · Prima q̄ eū alerz · Secūda que eum a sordibus lauaret · Tercia que eum ad dormiendum alliceret · post istum puerum duo alia habuit que miro modo dilexit scilicz leporarium et falconem · Leporarius iste quo ciens ad aliquam bestiam curreret predam te nebat donec dominus eius veniret · Et si domi nus eius ad bellum se disponeret et si non ex pediret bellare statim quando dominus equū ascēderet caudā eq̄ tenebat ꝛ eiulatū magnū emittebat p ista signa miles expert⁹ erat qn̄ sibi expedicio valeret vel qn̄ īuanum laboraret · Falconem eciam dilexit quia quociēs ad pre dam volauit numquam deficit · Miles vero miro modo torneamēta et hastiludia quesiuit

Unde semel sub castro suo vnum torneamentū pclamare fecit ad q̄d multi venerunt. Miles vero torneamentum illud intrauit et vxor cū pedissequis ad spectaculum iuerunt nutrices dū omnes recesserunt et ipse iuerunt. Puerū vero in cunabulū solū in aula reliquerunt vbi leporario iacente iuxta pietē et falcone stante in ptica. Erat q̄dam serpens in vno foramine latitans omnibus in castro ignotus qui dum sentiret absenciam omnium caput suum extra foramē extendit et dum neminē videret nisi puerū ī cunabulo iacentem exiuit versus cuna bulum ut puerum occideret. Falco hoc videns respexit leporariū qui cum videret eum dormi entem cum alis suis plausum fecit ut lepora rium excitaret ad liberandū puerū. Leporarius autem cum alarum plausum audiuisset et exci tatus vidit serpentē iuxta puerum contra eū statim accessit et ambo simul litigabant quo usqꝫ serpens canē grauiť lesit vsqꝫ ad effusio nem sanguinis in magna copia sic q̄ superfici es terre ī circuitu terre et cunabuli plena erat sanguine leporarij leporarius hoc senciēs cū impetu ad serpentem irruit sic q̄ inter eos cunabulum versum est. Cunabulū vero quatuor longos pedes habuit sic q̄ facies pueri terrā

non tetigit et leporarius serpentem occidit Quo interfecto leporarius iuxta parietem se collocauit vulnera eius lambens Cito post hoc ludus torneamenti finitus fuit et nutrices primo intrauerunt Cum vero cunabulum euer sum viderunt et terram in circuitu sanguino lentam et leporarium cruentatum credebant et inter se dicebant q leporarius puerum oc cidisset nec fuerunt ita prudentes vt cunabu lum euerterent et quid de puero actum esset viderent Sed dixerunt fugiamus nec domi9 noster nobis culpam imponat et nos interfici at Cum autem esset in fuga domina obuiauit eis q ait illis Cur sic eiulatis et quo tenditis Dixerūt O domīa heu nob̄ 7 vob̄ leporarius quem domin9 noster tantū diligit filiū vestrū deuorauit iacēs iuxta parietē sanguine plen9 Qd cū domina audiss; cecidit ad terrā quasi amēs eiulās 7 dicēs heu m̄ q̄d faciā mō orba ta sum vnico filio meo Dominus de ludo ve nit et dum vxor sic clamorem diligenter que siuit q̄d sibi obess;. O dn̄e heu nob̄ leporari9 vr̄ quē tm̄ diligitis vnicū filiū vr̄m occidit 7 ibi iuxta murū saciat9 de sang̃ne pueri iacet Miles vero cōmot9 aulā ītrauit leporari9 more solito dominum suum applaudando salutauit

Miles vero gladium extraxit et vnico ictu le
porarij caput abscidit et hoc facto ad cunabu
lum pertexit et puerum suum sanum reperit
et iuxta cunabulum serpentem interfectum et
certis signis percipiens pugnam leporarij cū
serpente pro salute fuit pueri. Tunc cum cla
more valido et fletu sassis crinibꝰ ait Heu m̄
qꝛ propter verbum vxoris mee leporarium tā
optimum occidi qui vitam pueri mei saluum
fecit et serpentem interfecit heu michi pugnā
michi inponam et lanceam fregit in tres par
tes et ad terram sanctam properauit et ibi to
to tempore vite sue vixit. Tunc magister ait
īpatori domīe ītellexistis q̄ dixi et ille per op
time cui ait. Amen dico vobis si filium vestrū
propter verbum vxoris vestre occideritis peiꝰ
vobis eueniet q̄ illi de leporario suo. Ait impe
rator optimum exemplum michi dixisti sine
dubio non morietᷣ filius meus hodie. Ac ille
si sic feceritis prudenter agetis. Deo vobis
regraciōr qꝛ sibi hac die ꝓpter me peperastis
Imperatrix cum audisset qꝛ puer nōdum essꝫ
mortuus cepit amare flere sedit ī cineribꝰ no
lebat caput suum leuare. Imperator cum hoc
audisset cameram intrauit et ei ait o domina
bona ob quam causam intantum affligitᷣ aīa

tua Cui illa O quare michi talia obicas nōne
tibi bene ꝯstat qualē despectū a filio tuo ma
ledicto sustinui et michi promisisti q̄ morieꝛ
et adhuc viuit Amen dico tibi q̄ ꝯtinget de
te et filio tuo sicut q̄ndā ꝯtīgebat de quodā
apro et pastore Ait imperator rogo te vt m̄
dicas illud exemplū ad perfectum meū Cui
illa hesterna die dixi ⁊ nullum perfectum īde
vidi et quid prodest mō dicere Tamen ad
presens notabile exemplū dicam q̄ bene si ad
uerteris magnū ꝑfectū inde habebis et ince
pit narrare in hac forma que sequitur

Quidā imperator fuit qui forestam quan
dam habuit in qua aper crudelis erat
sic q̄ omnes transeuntes forestam occidebat
Imperator de hoc multum contristatus fecit
proclamare per totū imperium q̄ si quis apū
occideret filiam suam vnicam cum toto regno
suo post mortem ipsius habere deberet Facta
ꝓclamacione non est inuentus vnus qui de
hoc vellet se ītromittere Tunc erat quidam
pastor ouiū qui ītra se cogitabat Si apū occi
derē nō solū me ꝓmouerē ꝫ ⁊ totā generacōnē
meā exaltarē Qui accipiēs baculū pastoralē
⁊ cū illo forestā ītrauit Quē cū ap vidissꝫ toto
conamie ī eū retorsit Ille vero ī arborē ascēdit

¶ Et aper ĩcepit corrodere arborem intantũ ꝙ
videbatᷣ pastori ꝙ arbor cito caderet. in arbore
autem erat copia fructuum. Pastor de fructi
bus collegit et apro proiecit intantũ ꝙ aper
saciatus est ꝙ ad dormiendum se posuit. Qd
cum pastor percipiens paulatĩ descendit ⁊ cũ
vna manu aprum fricauit et cum alia arborẽ
tenuit. Qd vidẽs pastor aprum profunde dor
mire extraxit cultellum et aprũ occidit et filiã
imperatoris duxit et post mortem ipsiꝰ factꝰ
est rex. Tunc imperatrix domine mi intellex
istis que dixi at ille per optĩe. Aper iste tam
fortis personam vestram designat contra quã
nullus potest resistere nec fortis nec sapiens
¶ Pastor iste cum baculo pastorali est persona
filij vestri maledicti. Qui cum baculo sciencie
sue incipit vos deludere sicut pastor aprũ fri
cabat ⁊ fecit eum dormire ⁊ postea occidit Eo
dem modo magistri filij vestri per falsas suas
narraciones vos fricant quousqꝫ filius vester
vos occidit vt regnare possit. Ait imperator
absit hoc a me vt michi ministrẽt sicut apro
¶ Amen dico tibi filius meꝰ hodie suspensꝰ erit
Cui illa si sic feceritis prudenter agetis Tũc
imperator secundo precepit filium pro tribu
nali duci ⁊ dum fieret. secundus magister oc

uertit regem salutando pro ut superius narra
tum est in occursu primi magistri. Cui secūdꝰ
magister. O imperator si filiū vestrū propter
verbum vxoris vestre occideritis peius vobis
cotinget q̄ illi militi q̄ propter verbū vxoris
sue in pilerio iniuste positus erat. Ait impera
tor o bone magister dic quomodo illud accidit
Et ille. domine non dicam nisi filio vestro de
morte inducias detis vsqȝ exemplo narrato q̄
si a pposito vrō non cōuertit tūc fiat volūtas
vestra. Imperator annuit vt puer reuocaret̄ et
magist̄ secūdꝰ sub hac forma narrare incepit
In ciuitate q̄dam fuit q̄dem miles senex
q̄ quendā iuuenculā duxit sic vos hētis
vxoꝛē quā miro mō dilexit intantū q̄ q̄libet
nocte hostia domꝰ ꝓpꝛis manibꝰ clausit ⁊ cla
ues sub capite suo posuit. In ciuitate illa lex
erat q̄ vna cāpana pulsabatur de nocte vt si
quis post pulsum illius campane in plateis a
vigilibꝰ inueniebatur ⁊ tota illa nocte ī carce
rabat ut et de mane ī pilerio omnibꝰ vidētibꝰ
ponebat̄. Accidit q̄ miles iste pro actu carīs
nō sufficiebat eo q̄ senex essꝫ ⁊ ideo vxor aliū
adamabat et singulis noctibus viro dormien
te claues domus recepit et ad dilectum suum
iuit. Et tunc postea ad lectū viri silēter redijt

q cum multis vicibꝫ fecisset Accidit vna noc
te q viro euigilante ipsa abesset Et dum cla
ues sub capite quesiuit et non inuenit statim
surrexit et ad ianuam iuit ꝛ apertam inuenit
et eam firmiter serauit Quo facto solarium do
mus ascendit et per quādam fenestrā versꝰ
plateam respexit Cum circa tercium gallican
tum esset vxor sua venit ab amasio suo et cū
ianuam seratā sentiret tristabatᷣ attamē cum
fiducia pulsabat Cui miles o meritrix pessīa
iam sum expertus q sepius lectum meū ami
sisti et adulterium ꝯmisisti Amen dico tibi tu
ibi manebis donec vigiles te capiēt et campa
na pulsetur Ac illa o domine cur michi talia ī
ponis in veritate vobis dicam vocata fui per
ancillam matris mee dum autem sentirē vos
tam dulciter dormire non audebam vos excita
re et sic recepi claues ꝛ iui ad matrem meam
que tam grauiter decumbit q timeo q cras o
porteat eam inungi et tamen ne vos offende
rem ad vos festinaui et ipsam in magna infir
mitate reliqui et ideo amore dei intromittatis
anteq̄ campana pulsetᷣ Et ille respōdit certe
non intrabis quousqꝫ campana pulsetur et vi
giles te capient Et illa hoc tibi et michi ꝛ om
nibꝫ parentibꝫ nostris magnum obprobriū

esse; Unde amore dei me itromittas. Ac ille tco le quociēs lectū meum dimisisti et adulteriū ppetrasti Melius enim est tibi sustinere et lue peccata tua hic q̄ i iferno. Domie amore illius qui pro nobis pepēdit in cruce miserere mei Miles respōdit iuanum laboras nō intrabis s campanam expectabis. Illa hoc audiēs ait Domie mi tibi ɔstat q hic ꝓpe hostiū domus est puteus nisi me itromittas in ipso me submergam anteq̄ sic fierem scandalizata coram omnibus amicis meis. Et ille vtinam ante lō gum tempus fuisses submersa āteq̄ ad lectū meum venisses et dum sic loqueretur interim lux lune recessit Illa vero ait Domine exquo sic est meipsam submergere volo. Sed prius testamētū meū ɔdo In p̄mis lego deo ⁊ beate marie et omnibꝫ sanctis animam meam Corpus meum vero ad sepeliendum in ecclesia sancti petri Cetera fiant ad disposicionem vestram. Hijs dictis ad puteum accessit et grandem lapidem ibidem existentē ambobus brachijs leuauit dicens Jam me submergam et clam intro proiecit et tunc latēter iuxta hostium stetit. Miles vero audiens sonitum cū Fletu clamauit dicens. Heu michi vxor mea submersa ē ⁊ statī descēdit ⁊ ad fōtē cucurrit

Domina vero latens iuxta hostium cum aptu̅
videret statim intrauit et ianuam firmiter se
rauit et solarium ascendit et in fenestra se po
suit Interim miles iux ta fonte̅ stetit et ama
re fleuit atq; dixit Heu michi modo vxore
mea predilecta orbatus sum periat illa hora i̅
qua hostium contra eam clausi. Domina hoc
audiens eum subridens et ait o maledicte se
nex cur ista hora ibi stas nonne corpus meu̅
tibi sufficit Quare sic ad meritrices tuas oi̅
nocte vadis et lectum meum dimittis. Ille cu̅
audisset vocem vxoris sue gauisus est valde ꝛ
ait Benedictus sit deus ꝙ no̅dum submersa
es Sed bona domina quare michi talia obicis
nam volui te castigare ꝛ igit̃ ianuam clausi. ꝫ
nullo modo pretendebam periculum tuum. Vn̄
quando audiui sonitum putaui te ad fontem
saltasse ꝛ ideo velociter descendi vt te iuuare̅
Ac illa dixit mentiris nunq̄ talia ꝯmisi que
michi inponis bene apparet vulgare prouerbi
um in te Qui fedatus aliquo crimine semper
nititur alios maculare Et ideo michi ista i̅po
nis ꝙ tu ipse frequenter vsitatus es. vere dico
tibi tu ibi campanam exspectabis quousq; vi
giles in te legem implebunt Cui ille et cur m̄
talia inponis Nam senex sum et toto tempore

vite mee in ista ciuitate conuersatus qꝫ ī hijs
numq̄ꝫ fui infamatus et ideo me intromittas
vt tibi nec michi scandalum facias ¶ Que ait
īuanū loq̄ris . meli⁹ est tibi hic penitere pec
cata tua q̄ꝫ in īferno . Recole quid sapiēs dicit
¶ Pauperē supbum diuitē mendacē ⁊ senē fatu
um Dic de⁹ mēdax est et tamē diues q̄d fuit
tibi necesse m̄ mēdaciū īponere Infatuat⁹ es
cū florē iuuētutis mee ad libitū habuisti ⁊ ad
huc ad meretrices tuas circuisti ¶ Ideo mag̃
gracia dei est qꝫ tu hic puneas ne ī etnū peas
et ideo peccata tua pacient̄ sustīe At ille o do
mīa tamen deus est misericors ⁊ nichil a pec
catore requirit nisi contricionem et emendam
modo permitte me ītrare et libenter volo emē
dare ¶ Que ait . Quis dyabolus te talem pre
dicatorem constituit . ¶ Amen dico tibi non in
trabis Et dum sic loqueretur campana pulsa
batur ¶ Miles hoc audiens ait O domina . Iā
campana pulsatur permitte me intrare ne in
eternum confundar . ¶ Que ait ista pulsacio
pretendit salutē anime tue vt penā paciēter
sustineas Hijs dictis vigiles circuibāt ciuita
tē ⁊ militē ī platea stātem inuenerunt ⁊ dixe
rūt ei karissie nō ē bonū qꝫ ista hora hic stas
¶ Dn̄a cū audissꝫ vocē illorū ait . O kmi de isto

maledicto seno tibaldo me vindicate . nã cui⁹ filia ego sum et qualis vos scitis . nam iste ma ledictus sic omni nocte lectũ meum dimittit et ad meritrices suas vadit. Ego vero sperabã semper emendam ipsius intantum ꝙ nolebã alicui amicorum meorum reuelare et nichil m̃ profuit Et ideo peto vt in eum tamq̃ȝ incorri gibilẽ legem impelatis. Tunc vigiles militẽ arripuerũt et tota nocte eum in carcere casti gauerunt et in crastino eum in pilerio posue runt . Tunc ait magister imperatori domine ĩ tellexistis que dixi et ille per optime . Amẽ di co vobis si filium vestrum propter verbũ vxo ris vestre occideritis peius vobis eueniet q̃ȝ il li militi Ait imperator mulier illa pessima fu it que sic virum suum falso modo perdidit . di co tibi magister ꝙ racio huius exempli hodie filius me⁹ non morietur Cui ille si sic feceritis prudẽter agestis et postea de hoc gaudebitis

¶ Vnde deo vobis ɔmendo et grates refero de pa cienti audicione et filij vestri remissione et sic recessit Imperatrix cum hoc audisset ꝙ puer non esset mortuus fleuit amare cameram pri uatam intrauit in qua ipsam dilacerauit et vo ce magna clamauit. Heu michi ꝙ vnq̃ȝ nata fui ꝙ filia tanti regis tantum debet ɔfundi et

de hoc emendam non potest ꝯseq̄ pedissequę audientes clamorem imperatori nunciauerūt Imperator ad eam iuit ⁊ ꝯsolabat eam dicēs O domina nolite sic limites morum vobis decenciū excedere ⁊ ita clamores emittere. Que ait o domine propter amorē quem ad vos habeo ille me plus facit dolere de ꝯtemptu facto nam quia intima dileccō cordis vestri me huc vsq; prohibuit qꝫ ad patrē non sum repatriata quia timeo mala vobis euenire si fecerī. nā pater meus satis potēs est me diuicijs honorare ⁊ despectum meum vindicare. Absit hoc a te noli hesitare q̄ꝫ diu vixero ego vobis non deficiam. Que ait domīe vtinā longo tp̄e possetis viuere ȝ timeo qꝫ vobis ꝯtiget sic accidē militi de filio suo qui caput patris sui in cimiterio sepelire nolebat cū tamen pater pro eo mortuus esset. Ait imperator. O domina dic michi tale exemplum quomodo hoc fuit qꝫ caput sepelire noluit et pater tamen pro eo mortuus fuit. Que ait libenter dicam ad ꝓfectum vestrum

Erat ī ciuitate romana q̄dā miles q̄ duas filias ⁊ vnū filiū habebat Ille miles hastiludia ⁊ torneamīta diligēt frequētabat ītm̄ qꝫ q̄cq̄d acq̄rē potēat in specta cul' mundāis expēdebat ēat tūc tēpis q̄dam

Imperator nomine octauianus qui omnes ho
mines et reges in possessione auri et argenti
precellebat intantũ q̄ꝫ vnam turrim habuit
auro plenam et quendam militem custodem
super turrim ꝯstituit. Miles vero qui tornea
menta sic quesiuit in tantam egestatem deue
nit q̄ꝫ de vendicione hereditatis disposuit Vñ
vocauit filium suum dicens ei fili mi ꝯsule quo
modo faciemus necessitate ꝯpulsus aut heredi
tatem vendere aut aliam viam inuenire p quã
viuere possimus. nam si hereditatẽ vendidero
tu et sorores tui peribitis Cui filius Pater
aliud cogitare possetis absq; vendicione nr̃e
hereditatis paratus essem vos iuuare. Cui pat
bonum ꝯsilium cogitaui. Imperator turrim ha
bet auro plenam accedamus de nocte cum in
strumentis perfodientes turrim et accipiã9
de auro pro nostra necessitate. Cui filius bonũ
est ꝯsilium Melius est de auro imperatoris ac
cipere et nostrum defectum supplere cum ipse
superhabũdat q̄ꝫ hereditatem nostram vẽdere
Ambo de nocte surrexerunt cum instrumentis
et ad turrim accesserunt et foramen perfode
runt et de auro tantũ ceperunt quãtum ambo
portare potuerũt. miles debita sua soluit hasti
ludia vt prius querebat et omnia cõsumpsit

Jnterim custos turrim intrauit et thesaurum furatū cum videret ⁊ foramen latū vltra modū perterrit⁹ erat ad imperatorem venit et sibi factū denūciauit. Cui imperator ad q̄d michi talia dicas nōne tibi thesaurū meū cōmisi ⁊ idō de te requiro Jlle vero hoc audiēs stati turrim intrauit ⁊ corā foramie vas plenū pice posuit cum bitumine mixtum et posuit sic subtiliter q̄ nullus intrare posset quin in illud caderet et cum cecidisset in vas picis nullomodo resurgere posset. Non longo tempore post hoc miles omnia consumpserat ⁊ ipse vna cū filio suo iterato ad turrim accessit vt thesaurū asportarent Et dum pater primo intrare deberet statim vsq; ad collum in illud vas pice et bitumine repletum cecidit. Qui dum se sensit captum allocutus est filio suo dicens O fili noli appropinquare q̄ si feceris euadere non poteris Cui filius absit hoc a me vt te non iuuem q̄ si ibi inuentus fueris nos omnes filij mortui sumus et si per me te iuuare non potero consilium queram quomodo liberari poteris. Cui pater consilium aliud non est nisi cum gladio tuo caput m̄ ābputes vt aūt corp⁹ meū sī capite iuētū fuerit ⁊ null⁹ de me noticiam habere poterit sic tu ⁊ filie mee mūdanam

ɔfusionem et mortem euadetis. Cui filius pat per optime ɔsuluisti. Nam si noticiã inde per ciperet nullus nostrũ mortem euadere posset ideo expedit caput tuum amputare. Statim gladium euaginauit ⁊ patri caput abscidit et in quandam foueam proiecit. et postea in fo ueam abscondit et sororibꝫ factum intimauit Que mortẽ patris per plurimos dies planxe runt occulte. Post hec custos turris turrim ĩ trauit et corpus sine capite inuenit qui satis admirabatᷣ ⁊ regi nũciauit. Cui imperator. cor pus illud ad caudam equi ligate ⁊ sic per oẽs plateas trahite ⁊ auscultate diligenter si quis eiulatus emissiões emiserit vbicumqꝫ hoc au dieritis illius domus dominus est. hos omẽs ɔprehendite ⁊ ad furcas vna cum corpore tra hite et suspendite. Hõ ministri secundũ regis preceptum impleuerũt. Cum modo corpus ex opposito domus traheretᷣ filie eius videntes cor pus patris sue clamorem validum emiserunt Frater earum vt audiuit clamorem sororum statim seipsum in ore grauiter vulnerauit sic ꝙ sanguis in magna copia exiuit. Satellites cum vero clamorem audissẽt domum intrant et causam clamoris quesierũt. Ait filius a ca su taliter lesus sũ ⁊ sorores mei dum sangñẽ

tam habundanter exire cernerent vt videtis eiulare ceperunt Satellites cum vulnus viderent crediderunt verbis eius et sic delusi recesserunt et corpus militis in patibulo suspenderunt vbi pendebat multo tempore nec filius eius corpus volebat de patibulo deponere nec caput sepelire. Imperatrix domine intellexistis que dixi At ille peroptime.

Que ait domine timeo quod sic erit de filio vestro et de vobis Miles iste propter amorem filij factus est egenus et primo furtum commisit et turrim fregit Secundo seipsum decapitare fecit ne filius obprobrium haberet Postea filius caput patris in foueam proiecit nec in ecclesia nec in cimeterio sepeliuit Corpus in patibulo pendere permisit. Sed si non potuisset de die deposuisse bene potuisset de nocte Eodem modo vos die ac nocte laboratis vt filium vestrum ad honores et diuicias promoueatis Sed sine dubio ipse laborabit pro vestra confusione vt in loco vestro regnare possit Ideo consulo vt eum occidatis antequam malum per eum sustineatis Qui ait amen dico tibi bonum exemplum mihi retulisti filius iste quando caput patris amputauit nec sepelire voluit filius meus sine dubio sic mihi non faciet Precepit ergo satellitibus ut eum ad patibulum ducerent

Qui preceptum eius impleuerunt. Cum vero per plateam duceret clamor populi intollerabilis sonuit Ecce vnicus filius imperatoris ad patibulum ducitur Cum vero eum sic ducerent Tercius magister videlicet craton in dextrario suo ei obuiauit Quem cum puer vidisset ei inclinauit ac si diceret mementote mei. Populus vero clamauit dicens O bone magister festinate et discipulum vestrum saluate Ille vero equum cum calcaribus vrgebat et ad pallaciū festinabat et dum peruenit ad imperatorem honorifice eum salutauit Cui ait numquam bonū sit tibi Cui magister putabam in meo aduētu a vobis honorari et muneribus dotari et non habere indignaciones Ac ille sicut meruisti sic tibi fiat Cui ait domine quid merui Ait imperator certe mortem turpissimam. nam filium bene loquentem et morieratum vobis tradidi ad informandum et mutum et ribaldum michi dedistis et ideo hodie morieris et vos morte turpissima peribitis Cui magister domine quādo dicitis quod mutus sit hoc committo deo qui mutos facit loqui et surdos audire Sed quod dicitis quod vxorem vestrā voluit opprimere istud libenter vellē scire si aliqua creatura hoc vidit quia non est malicia super maliciam mulierū vt eciam bñ

per exemplum vellem probare quoniam mulieres plene sunt mendaciis Et vos vultis filium vestrum propter verbum uxoris vestre occidere et si hoc facietis vobis contingent sicut cuidam nobili viro de uxore sua et pica quam miro modo dilexit. Cui imperator narra michi rogo te quomodo mulieres sunt plene maliciis et mendaciis Qui ait non faciam nisi prius filium vestrum a morte revocetis Et tunc ad placitum vestrum exemplum proponam Tunc imperator statim fecit puerum revocare et iterum in carcere poni. Tunc magister incepit in hac forma exemplum suum

Civis fuit in quadam civitate qui ut narratur habebat quandam picam quam multum et in tantum dilexit quod singulis diebus linguam latinam et ebraicam eam docebat. Et cum perfecta esset instructa quicquid vidit vel audivit totum domino suo referebat Ille autem civis habebat quandam iuvenculam uxorem pulchram valde sicut vos habetis quam multum dilexit sed ipsa econtrario eum non adamabat eo quod pro carnali opere ei non sufficiebat Et ideo cum marito alium iuvenem contra consilium dilexit et omni tempore cum maritus ad negocia sua extra civitatem pertransit pro dilecto suo misit pica cum hoc videret totum domino suo in adventu narrabat ita quod infamia per totam civitatem volaret de adulterio eius

Maritus autem sepius eam arguebat· illa autem respondit. Tu credis pice tue maledicte que quando diu viuit semper inter nos discordia erit. Qui ait pica mentire nescit · sed sicut vidit et audit narrat· et ideo magis credo sibi quam tibi

Accidit semel quod auis ad partes remotas iuit pro mercemonijs suis · Vxor statim misit pro amasio suo vt veniret· ille vero distulit vsque ad crepusculum noctis ne videretur ab hominibus

Et ipse cum venit pulsans ad ianuam et aperiens ei ait· intrate secure quia nemo vos vidit

Qui ait pica maledicta nos accusabit· nam per eam per totam ciuitatem infamati sumus · Ac illa secure intra· quia ista nocte de pica me vindicabo Cumque per aulam intrasset vbi pica sedebat pica eum audiuit hec verba dicentem o karissima domina picam valde timeo · Illa cum hoc audisset ait O fatue propter obscuritatem te videre non potest · Tunc pica audiens dixit

Si te non video vocem tuam tamen audio et domino meo iniuste agis· quia cum domina mea semper dormis · vere dico tibi cum ipse venerit sibi dicam Qui hoc audiens ait· Nonne dixi tibi quia pica nos confundit. Que ait· noli timere nam nocte ista erimus de pica vindicati cameram intrauit et simul illa nocte dormierunt · domina

circa gallicantū surrexit ⁊ ācillā ad se vocauit et ait ei Affer scalā et pone ad tectū domus vt me de pica vīdicare possim Ancilla scalam apposuit et ascenderūt per tectū foramē fecerūt supra picā directe ⁊ sup picā arenam et lapillos ī aquā ꝓiecerūt ītantū ꝙ pica fere mortua fuit . mane vero amasiꝰ p posticā exiuit Cū autē dn̄s venissꝫ ꝓ ut solitꝰ erat picā suā visitauit ⁊ dixit ei . o pica ⁊ auicula mea dilecta dic m̄i q̊mō erat tibi ī absencia mea . Cui illa O dn̄e dicā tibi rumores q̊s audiui . vxor tua stati post tuū recessū vnū ī noctis obscuritate intromisit et ego eum arguebam et dixi sibi ꝙ in vestro reditu vobis omnia detegerem tamen hoc non obstante ad cameram eum introduxit et illa nocte cum ea dormiuit . Queris ergo quomodo in absencia tua michi fuerit Amen dico tibi numꝙ̄ michi tam male euenit sicut illa nocte quia fere mortua fui Nam grando nix et pluuia per totam noctem super me ceciderunt intantum ꝙ eram quasi extincta Domina cum hoc audisset ait O domine iam credis pice tue nō aduertis quid dicat ipsaꝗ nocte illa fuit grando nix et pluuia cum in toto isto anno nō fuit tā serena nox . Ergo q̄mō nō credis pice Maritus prexit ad vicinos

querens vterum nocte illa fuerat tempestas aut pluuia. Ac illi responderunt q aliqui ex eis per totam illā noctem vigilassent ⁊ ī toto anno non fuerat tam serena nox quā cōsideras sent Ciuis ille domū rediēs ait vxori sue Ecce inueni te in veritate nam nox illa serena fuit vt percepi a vicinis tuis. Cui vxor o domine satis aperte perpendere poteris q pica men dax est et per sua mēdacia iam dudum inter nos discordiā seminauit. Et cum hoc per sua mendacia per totam ciuitatem sum diffamata

¶ Tunc ciuis iuit ad picam ⁊ ait ei nōne prop rijs manib9 singulis dieb9 pascebam te et tu mēdacia inter me et vxorem meam seminasti intantum q per totam ciuitatē diffamata est

¶ Pica respondit nouit deus q nescio mentire sed ea que vidi ⁊ audiui retuli tibi. Ac ille mē tiris nonne michi dixisti q illa nocte grando nix et pluuia fuit intantum q fere vitam tuā amisisti q fuit falsum. Ammodo talia menda cia et discordias inter me et vxorem meā nō facias. Picam accepit et sibi collū fregit. Do mina cum hoc vidissz gauisa est et ait. O do mine optime fecistis modo amplius possem9 cum pace viuere Cum vero picam occidisset re spexit supra ⁊ vidit in summitate domus ⁊ sca

lam et vas aque lapillos ⁊ arenā ¶ Qd cū vi
dissʒ fraudē vxoris ꝑpēdit et magna voce cla
mauit ¶ Heu michi quia ꝓpter verbum vxoris
mee picā meā et totum solacium meum ꝑdidi
⁊ occidi q̄ m̄ veritatē ī oībꝰ dixit statiꝫ p̄ dolo
re lanceā suā fregit ī tres ꝑtes ⁊ ad terrā sac
tam ꝓrexit ⁊ āpliꝰ nūq̄ȝ ad vxorē reuersꝰ est
¶ Tūc ait magr̄ īꝑatori dn̄e ītellexistis q̄ dixi
Ac ille optīe · q̄ ait nōne fuit maledicta muli
er q̄ sic picā ꝑ mendaciā occidi ꝓcurauit ¶ Ait
imꝑator reuera plena fuit maledictōibꝰ · nam
multum pice ꝯpacior que pro veritate sic vitā
amisit ¶ Vere dico tibi exemplum optimum m̄
dedisti filius meus isto die non morietur ¶ Ait
magister · domine si sic feceritis prudēter age
tis grates vobis refero quod filio vestro prop
ter me hodie peperastis ad deum vos ꝯmēdo
¶ Imperatrix cum hoc audissʒ qꝫ puer nondum
mortuus esset fecit vllulatus maximos ita qꝫ
per totum pallacium audiretur ¶ Heu inquit m̄
qꝫ vnq̄ȝ īperatrix facta sum vtinā mortua fu
issem quādo ad ꝑtes istas ducta fui ¶ Imꝑator
cū vllulatū ipsius audissʒ ad eā ī camerā intra
uit et quātū potuit eā ꝯsolabat̄ ¶ Que ait dn̄e
nōne tam magnam tristiciam habeo ex q̄ vxor
vestra sū ⁊ ī vestra societate et ꝑ filiū vestrū sic

ↄfundata sum sicut me dilaceratam et cruen
tatam vidistis et michi promisistis ꝙ filius
vester occideretur ⁊ ecce adhuc viuit quare nō
deberem dolere Ait imperator libenter tibi pla
cere volo et iusticiam exercere Sed ꝙ hester
na die distuli ad hoc mouit me vnū exemplū
magistri Que ait o domine vos dicitis sentē
ciam propter vnum verbum distulisse. Amen
dico vobis ymmo propter totum mundum nō
debuissetis iusticiam dimisisse. ⁊ dicatis prop
ter exemplū vni⁹ magistri dimisisse. Timeo
ꝙ vobis ↄtingat cum magistris vestris sicut
quodam tempore ↄtingebat cuidam imperato
ri cum septem sapientibꝰ suis Cui imperator
rogo te narra michi illud exemplum Que ait
ad quid debeo inuanum laborare quia eri opti
mum exemplum dixi et nichil prodest . quia
quicquid ego profecta vestra narro hoc magis
tri filij vestri totum ad destruccionem vestram
vertūt et hoc in presenti exemplo clare vobis
demonstrabo Cui imperator o domina mea di
lecta dic michi hoc exemplum vt ex eo meli⁹
michi precauere possim quia quamuis sentēci
am distuleram non tamen propter hoc vitam
sibi donam. nam ꝙ differẽ non omnino ideo
aufertur Que ait libenter ad perfectum verū

dicam et incepit secundum hāc formam .

Septem sapientes quondam erant ī ciuita te romana per quos totum regnum rege bat᷑ et nichilominꝰ tēpore illo īperator nichil enim fecit nec attēptauit sine eoꝝ ↄsilio. Qꝛ cum sapiētes sentirēt īperatorē eis īclinatum nec q̃cquid sine eis fecit nec ordinauit. Tūc inter ꝑ exꝑmenta fecerūt vt ipse īpator ī pal lacio suo clare videret ꝫ statim postq̄ꝫ exiret pallaciū cecꝰ fiebat ꝛ hoc ideo operati fuerūt vt liberꝰ de omībꝫ ad īpatorem spectātibꝫ se possēt ītromittere ꝛ ꝑ hoc lucrū sibi acq̃rere

Est pꝰq̄ꝫ istud exꝑmentū opati sūt postea nū q̄ꝫ immutare potuerunt et imperator ipse cecꝰ remansit multis annis. Unde isti sapientes septem ordinauerunt qꝫ si quis sompnum ha beret qꝫ ad eos veniret cum talento auri vel ar genti sompnum et interpretacionem eius eis diceret et per talem viam multum plus quā imperator a populo obtinuerūt. Cū vero iux ta imperatricem suam in mensa semel sederet cepit ipse imperator ingemiscere et se contur bare. Et cum imperatrix hoc perpenderet di ligenter causam tristicie inquisiuit Ac ille nō ne satis graue m̄ ē qꝫ extra pallacium iam diu cecus fui ꝛ de hoc remediū habere non habeo

¶ Cui imperatrix. Jo domine mi audite cōsilium meum et nūq̄ vos penitebit Septem sapien tes in curia vestra sunt per quos totum regnū regitur. Si modo bene negocium vestrum in spicitis inuenietis q̄ ipsi vestre cecitatis sunt cause et si sic est digni sunt turpissima morte ergo audite ↄsilium. Mittite pro eis et expo nite eis infirmitatem vestram et subintermi nacionis morte turpissime eis incōminamini vt remedia apponant q̄ si non fecerint male morte velitis eos interimere placuit cōsilium imperatori et statim pro magistris misit. Et cum venissēt statim imperator eis cecitatem exposuit et pro pena mortis ab eis remedium postulauit. Ac illi domine mi rem difficilē q̄ri tis. ʒ ex quo vtiqȝ hanc a nobis exigitis den tur nobis inducie decem dies in decimo die do mino respondem⁹ q̄ placuit imperatori. Tūc septem magistri et sapiētes intra se tractabāt quomodo hoc peruerterēt et nullo modo hoc i uenire poterāt q̄ cecitatem imperatoris repel lerent Contristati sunt ex hoc valde et inter se dixerunt. nisi remedium apponamus omēs filij morti erimus. Ambulabant proinde per imperium. et si casu ↄtingeret aliqua prospe ritas remedij. ⁊ accidit q̄ trāsitū fecerunt p

quandam ciuitatem et in medio ciuitatis iue
runt pueros ludentes. Quidam homo a ter
go cum talento auri dicebat eis. Magistri ka
rissimi sompnum hac nocte vidi cuius inter
pretacionem michi indicate et aurum consvue
tum percipite et accipite. Quidā puer ex aliis
pueris in ludo existētibꝫ cum hoc audissz ait
ei noli eis aurū dare ꝗ m̄ sompnum tibi inter
pretabo. Ille vero ait videbā in medio pomerij
mei ꝙ fons quidā erūpebat a quo tot riuuli
procedebāt ꝙ totū meum pomeriū aq̄s iple
uerunt. Ait puer quere ligonem et in eodem
loco fode vbi tibi videbatur fons erumpere et
ibi tantum thesaurum inuenies ꝙ tu et omēs
tui ditabuntur. Qui iuxta interpretacionem
pueri quesiuit et omnia pro vt puer indica
uerat sibi inuenit. Qui statim ad puerum
rediit et ei talentum auri pro interpretacione
sompni obtulit et puer recipere rennuit. sed
suas oraciones req̄siuit. Sapientes autē cū
puerum tam sapienter interpretantem audis
sent. dixerunt ei. O bone puer ꝙ est nomen
tuum. Ac ille merlinus vocor. Cui illi karissi
me Satis clare videmus in te magnā sapien
ciā vnū tibi ꝓponim⁹ et hoc de te libēt īforma
ri vellem⁹. qbꝫ puer ait ꝓponīt. ac illi īpator

dominus noster q̄ diu in pallacio manet vid3
clare sine omni impedimēto Sed statim p9
q̄ foras exierit excecabit q̄ michil vidit. Sz
modo causam huius nobis medicare posses et
remediū adhibere mercedes et honores maxi
mos ab imperatore ɔsequeres Ac ille vtrūq3
per optime scio scilicet causam dicere et reme
dium dare Qui dixerūt tunc venies nobiscū
ad imperatorem vt ei subuenias et condignā
mercedem accipias . Quibꝰ puer ait paratus
sum Cum ergo cum puero ad imperatorem ve
nerunt dixerunt ei Ecce domine puerum istū
ad vos duxim9 qui vestro desiderio per omīa
satis faciet . Quibꝰ imperator karissimi acci
pitis hūc super vos quicq̄d agit meū Ac illi
ita domine nam eius prudencia experti sum9
Rex vero ɔuertit se ad puerū et ait illi. Intro
mittis te de hoc q̄ michi velis causam cecita
tis mee indicare et eciam remedium adhibere
Cui puer domine introducite me in cubiculum
vestrum iuxta lectum vestrum ibi vobis osten
dam quid oporteat fieri Vbi cum introduct9
fuisset ait seruis cito deponite lectos et omīa
instrumenta et mirabilia videbitis . Qd cum
factum fuisset viderunt ibi fontem fumigantē
habentem septem bullas Qd cum imperator

videret vltra modum mirabat᷑ Cui puer do
mine hūc fontē videtis et nisi iste fons extīg
vuit᷑ cum suis bullis nūq̄ꝑ visū recupabitis Ca
rissime q̄mō eū extīgvuem⁹ Ac ille domīe nul
q̄ꝑ nisi p vnum modū Ait imperator hūc mo
dum nobis edicere et si michi possibile est ad
impledo vt recuperet᷑ ī me vis⁹ ab ex̄ sicut ab
intra Cui puer domīe· septē bulle istius fōtis
sūt isti septē sapiētes qui te et regnū tuū pro
ditorie hucusq; rexerūt Hij te excecauerūt ex
tra pallacium vt ipsi et magis vestros subdi
tos exaccionarunt vobis non videnre · Sed
modo remedium adhibere ignorant Modo au
dite consilium meum et fons iste extingvui
tur Facite decapitare primum magistrū et sta
tim videbitis primam bullam extictam et sic
ordinare quousq; omnes magistri fuerint de
capitati et statim omnes bulle cum fonte eua
nescunt et visum vestrum rehabebitis Qd aūt
impletum fuerat fōs iste cum bullis suis eua
nuit · Et imperator eum ad diuicias et hono
res promouit Tūnc ait imperatrix domine
cmendastis memorie que dixi Ac ille per op
time Bonū exemplū ꝛ reale recitasti · Cui illa
eodē mō sapiētes vrī itendūt vobiscū agere p
eoꝝ narracōes vt fili⁹ vr̄ regnū supꝰos q̄ꝑ absit

Fons iste est filius vester a quo oriuntur
septem bulle id est septem sapiētes quas
numq̄ poteris destruere donec septē magistri
debilitent̄ Quo facto fons iste idem filius vr̄
cum omnibꝫ cauillacioībꝫ suis euanescit ꝗ ne
a magistris suis habeat iuuamen suspendat̄
ille prius et ꝯsequenter septē sapientes et sic
per optime imperium regere potestis Impe
rator statim precepit vt filium ad patibulum
ducerent Satellites hoc adimplētes fit mag
nus ꝯcursus et clamor in populo Qui rumo
res illico quarto magistro nomine malq̄drac
intonuerunt Qui ascendens dextrarium ꝛ fes
tinabat ad pallacium Cui filius obuiauit et ī
clinans magistro suo sibi recōmendauit Cum
autem magister ad imperatorem venisset eum
reuerendissime salutauit Cui imperator Ma
lus tibi numq̄ maledicte senex filium meum
bene loquētem et per omnia virtuosum michi
peruertistis in mutum ꝛ ribaldum ita ꝙ vxo
rem meam opprimere voluit et ideo male mori
etur et vos omnes simul secum Ait magister
O domine talia a vobis nō metui deus nouit
quare filius vester non loquitur in breui perci
pietis alia ꝗ tempus nondum aduenit Sed
ꝙ dicitis ꝙ vxorem vestram voluit opprimere

illa verba auctentica non sunt nec probata
nec propter personā singularem filium vestrū
morti sentēciare debeatis Si modo filium ves
trum morti iudicatis propter verbum vxoris
vestre peius vobis eueniet q̄ vni seni de vxore
sua q̄ probabo Cui imperator credis tu senex
meam agere sicut quondam septem sapiētes
imperatori fecerūt Domine ad hoc respōdeo
dilictum vnius vel adhuc viginti nō debet
redundari in decrementum aliorū de omni sta
tu mundi sunt boni et mali Sed vnum p certo
vobis dico q̄ male vobis eueniet si hodie
filium vestrum vnicū occideritis propter ver
bum vxoris vestre q̄ ostendere vellem per no
tabile exemplum Cui imperator O magister
hoc recita pro edificacione nostra Cui magist
si puerum reuocaritis et post reuocacionem
quicquid vobis tunc de filio vestro expedire
videbitur faciatis tūc recitabo aliter non Im
perator ait dic et reuocet et cū reuocatus fuit
Fuit magr̄ ī hūc modū narrare īcepit
q̄dā miles senex ac iustus multo tēpe sīn
vxore ac prole viuebat Tādē venerūt eius aīci
cōsulēdo vt vxorē acciperet miles sic cōsultus et to
ciēs ab aīcis pulsatus ānuit Illi vero filiā p̄fcā
romani dicioris pulchram valde ei dederunt

Quam aũ vidisset statim amore cecatus per eam miro modo eam diligere incepit. Cum p aliquod tempus simul stetissent nec ipsa ab eo concepisset contigit eam quodam mane pgere ad ecclesiam cui mater obuiauit que saluta uit filiam graciose vt decuit dicensq; ei. O ka rissima filia quomodo placet tibi matrimoni um et dominus tuus. Cui filia mater pessime nam dedistis michi antiquum et senem per omnia michi displicentem q me sepulture de dissetis illo tẽpore vellẽ quia tantũ delectaret cũ porco iacẽ et comedere sicut secũ sed ideo me continere non possum sed aliũ amare volo. Cui mater absit hoc a te. Aduerte q ego tãto tem pore cum patre tuo fui et de tali fatuitate me numq̃ intromisi. Ait filia o mater mirum nõ fuit quia vos ambo in iuuentute conuenistis et vnus solacium ab altero recepit ego vero nul lum solacium corporale ab eo recipere possum quia frigidus et immobilis in lecto mecum est. Cui mater si vtiq; amare vis dic michi quẽ Illa respondit presbiterũ amare volo. Cui ma ter melius esset tibi et minus peccatum mili tem vel armigerum q̃ presbiterum. Ait filia non et hec est racio. si militem vel armigerum diligerẽ ille in breui saciat⁹ esset de me et p⁹q̃

me habetet ꝛ ɔſiͫderet tunc poſtea deberet me ɔtempnē non autē ſic de preſbitero quia ſuū honorem ita bene ſicut meum habet cuſtodire et eciam ſpirituales magis fideliter ſe habent ad amaſias ſuas q̄ ſeculares Cui mater audi ɔſiliū meum ꝛ bene tibi erit Senes valde ſūt crudeles tēpta eum prius vt ſi ſine pena eua dere potes tūc diligas preſbiterum Que ait nō poſſum tam diu exſpectare Ait mater ſub benediccione mea exſpectes donec eum tēptaueris Ait filia ꝓpter tuā benedictōnem me cōtinere oportet quſq; mediū ꝓbauero · Sed dic michi mater quomodo eum probabo Ait mater arborem in pomerio ſuo quam multum diligit illam ſuccide dum venatum pergit ꝛ ei ignē de ea facias q̄ ſi tibi remittit ſecure preſbiterum amare tunc potes · Que audito conſilio matris ſue ad domnm ſuam rediȷ́t Cui maritus vbi tam diu fuiſti reſpondit in eccleſia fui vbi matrem meam obuiam habui cum qua et modicum ɔfabulaui ſic q̄ gracōſe diſſimulauit Pꝰ prandiū hora ɔpetēti dn̄s venādū iuit Tūc dn̄a dixit ortulāo Arborē iſtam nouit plātatā ſuccide q̄a vetꝰ validꝰ ē et dn̄s meꝰ frigidꝰ veniet de venācione vt ignē habeat ad califaciendū ſe Cui ortulanꝰ dn̄a certe hoc

non faciam quia dominus meus hanc arborē plus diligit q̄ꝑ reliquas omēs tamen bene iuuabo vos colligere ligna superflua ſ3 hanc non succidam Domina hoc audiens securim arde ex manibꝫ ortulani accepit et arborē succidit et ortulanum cum ceteris ad domum portare fecit De sero cum dominus de venacione satis frigidus venit · domina ignē copiosam parare fecit et ei obuiam iuit et sedem ad calfaciēdū se collocauit Cum vero per modicū sedisset et odorem ignis percepisset Vocauit ortulanum dicēs ei Vt per odorem sencio videt̄ michi noue plantule in igne ardere Ait ortulan⁹ domie verum est arborem precidit domina nostra Ait miles absit hoc ab oībꝫ vt plātula mea succissa sit a vobis Domīa statī respondit ymmo domine ego feci ꝯgnoscens tempus frigidum et in vos infrigiditatū et ideo · de tali ignē ordinaui pro vestro solacio Miles vero hoc audiens eā toruo vultu inspiciēs ait · O maledicta mulier maledicaris a deo quomō ausa fuisti tam gratam plantam abscindere quam tantū nouisti me diligere Illa hoc audiēs flere cepit ⁊ ꝯqueri dicēs O domine mi propter magnū bonum et cōmodū vestrum feci ⁊ tam grauiter accipitis heu heu m̄i · Statī miles vt lacrmas

vxoris vidit et querelas audiuit cmotꝰ et cõ passꝰ est dicẽs ei Cessa a fletu et amplius caueas ne me ĩ aliquo qḋ diligo pturbatis Mane autẽ facto cũ ad ecclesiã pgeret matrẽ iterato obuiã habuit et se mutuo salutauerũt Tũc filia ait matri O mater dilecta mõ presbiterꝫ volo amare Quia dominũ meũ tẽptaui vt consuluistis ꝫ ad paucas lacrimas totũ m̃ remisit Cui mater O filia licet senes vna vice dissimulant tamen alia vice penam duplicant. Et ideo consulo vt adhuc semel temptas eũ Que ait non possum vlterius expectare quia tm̃ sustineo ꝓpter amorẽ huius clerici qḋ explicare sermoĩbꝫ nõ possũ ideo m̃ cõpati deberes adhuc dilacõnem consulẽ Cui mater ꝓpter filialẽ dileccõꝫ tempta eum adhuc semel et ꝓpter benediccõꝫ patris tui ⁊ si tũc sine increpacione ibis diligas presbiterum in nomine domini Ait filia grauis pena michi est per tantũ tẽpus expectare tamen propter benediccionem patris mei adhuc eum temptabo dic michi q̃ mõ Ait mat̃ cõstat m̃ qḋ caniculũ habet quem mltũ diligit eo qḋ bñ latrat et eiꝰ lectũ custodit illũ corã eo ad pietẽ ꝓicias fortissĩe sic qḋ moriat̃ ⁊ si tũc euadis ĩ noĩe dei presbiterũ diligas Ait filia omnia ad cõsiliũ adimplebo

¶ Quia non est filia viuens hodie que benedic
cionem patris et matris libencius haberet q̄
ego ⁊ sic valedixit matri · ad dominum enim
reuersa est et diem illum cum magna īportuni
tate animi deduxit in vesperum · Cum autem
nox adesset ecce lect⁹ noster cum purpura et
bysso sternit̄ Miles iterum iuxta ignem sede
bat Caniculꝯ more solito lectum ascēdit quē
cum pedibꝯ inferioribꝯ accepit et ad parietē
furioso animo iectauit et eū excerebrauit Mi
les hoc videns vehementer iratus vxori ipro
perabat dicēs O pessima et crudelissima oīm
mulierum et quomodo natura tua hoc potuit
sustinere vt caniculum tam delicatum ⁊ michi
tam dilectum excerebrare posses Que statim
cum fletu agebat · Domine nōne vidistis lec
tum nostrum tam preciosum quomodo de luto
venit ⁊ illum defedauit · Ac ille bene nouisti q
caniculum plus dilexi q̄ lectum Illa hoc audi
ens maius fleuit · heu michi q vnq̄ nata fui
et quicquid in bono facio totum in malum re
uertetur Miles vero lacrimas ⁊ querelas mu
lieris nolebat pati eo q ipsam dilexit Et ait
noli flere quia tibi remitto et caueas ne de ce
tero hoc ꝯsulo ⁊ dormitū iuerunt · Mane sur
rexit ⁊ ad ecclesiam iuit vbi matrem inuenit

quã cũ salutasset eiqz dixit. Mater mõ presbiterũ amare volo q̃a iam secũdo virũ meũ temptaui ⁊ oĩa supportabat. O filia nõ est crudelitas sup crudelitatẽ senũ ↄsulo vt adhuc eũ temptas. Filia respondit mater ĩuanũ laboras si scires q̃d ⁊ quantũ ꝑ amore ei⁹ sustineo me vtiqz iuuares si me diligeres. ¶ Audi me solum ista vice et amplius te numq̃ impediam. Bene constat tibi q̄ lac a mammillis meis bibisti et dolores in partu per maximos habui propter te per has passiones te moneo vt hanc peticionem michi non deneges. et promitto deo q̄ post hec numq̃ te impediã. Cui filia licet hoc sit michi grauissima pena ꝑ tãtum tempus ab amore eius sustinere. tamen propter monita tam seuera et eciam ex quo votum vouisti me amplius non impedituram tũc dic michi quomodo eum temptem. et ego adhuc semel attemptabo. Ac illa dominica die futura vt michi bene cõstat intendit nos omẽs inuitare ad prandium in quo ego et pater tuus et omnes amici nostri et nobiliores tocius ciuitatis erũt. Cũ tũc ĩ mẽsa eris in sede collocata ⁊ cum cibaria sunt apposita Clauũ infra mappã secrete astringe et tunc simila te cultelli tui oblitum fuisse et hec verba tunc proferas

Ecce q̃ labilis memorie sum cultellum meum in camera reliqui et surgas cũ impetu vt mappã et cibaria totum ad terram eicias et si tũc sine pena euadis votum facio deo q̃ de cetero numq̃ te impediam Cui filia libenter illud faciam et sibi mutuo valedixerunt. Uenit dies conuiuij quo omnes sicut mater dixerat cõuenerunt Familie mensam ordinauerunt omẽs ad mensam sederunt et filiam ex opposito super sedem sedere fecerunt. Et cum mensa bene ess̃z parata de cibarijs et alijs vt decuit. Domina domus alta voce ait Ecce q̃ labilis sũ memorie cultellum meum in camera reliqui quem ferre me oportet et surrexit cum impetu et mappã cum omnibus superpositis totũ ad terram post se traxit vt vasa aurea et argentea in terra iacuerunt. Miles vero nimis iratus erat in corde Sed pre verecũdia dissimulauit coram hospitibus suis et aliam mappam apportare fecit mũdam et alia fercula Et cum iocunditate et gaudio hospites suos ad comedendum sollicitauit sic q̃ per eum omnes fuerunt consolati. Finito cõuiuio omnes militi grates dederunt et q̃sq̃s ad domum propriam declinauit. Mane vero miles surrexit et ad ecclesiã iuit et missam audiuit q̃ finita iuit ad rasorẽ et ait ei. magister

estis ne expt⁹ sanḡnē trahere de q̃cumq; vena
quā vob̄ dixero Ac ille dn̄e sum̄e expt⁹ sū in
q̃cumq; quā m̄ noīare potestis ī corpe hūano
Ac ille cōtentor bene seq̄re ergo me. Cū ad
domū ei⁹ venissz ītrauit camerā ad lectū ī qua
vxor sua iacebat ⁊ ait ei surge velocit̄ Ac illa
ad q̄d adhuc nō ē hora nona Ac ille surgē te
oportet q̄a es minuta ī ābob⁹ brachijs. Illa
respōdit o dn̄e nūq̄ fui minuta ⁊ q̊mō minuā
Et ille verū ē ⁊ iō fatuata es Nōne recolis q̄ m̄
fecisti. p̄mo arborē meā succidisti. secūdo cani
culū occidisti Hestna die me notabilit̄ coram
hospitibus meis confudisti et quartum si per-
mitterem perpetue me totum confunderes cau
sam huius ego cōsidero ista latent in corrup
to sanguine et ideo ego corrupcionem extra
here volo vt me nec te decetero confundas et
ignem copiosum fecit fieri. Illa flendo sur
rexit et manus ad celum leuauit dicēsq; ei
O dn̄e miserere mei. Ac ille noli veniā petere
nā p misericordiā q̄ de⁹ opat⁹ ē mihi brachiū
extēdas cito sanḡnē cordis habebo hicole quā
ta mala m̄ fecisti Illa brachiū extēdit ad ignē
Ait dn̄s ad rasorē paute p̄fūde q̄ tu r̄cipies ic
tū a me ille vero fortiter percussit q̄ sanguis ī
magnā copia exiuit nec ligare permisit donec

color faciei se mutauit. Hoc facto ait miles liga brachium illud et percute aliud. Ac illa clamauit O domine compaciemini michi ecce iam morior. Ac ille istud cogitasse debuisses antequam ista tria mala michi fecisses. Tunc sinistrum brachium extendit et rasor percussit et tam diu donec color faciei mutabatur ire permisit. Tunc ait miles modo liga eum et dixit uxori modo vade ad lectum tuum et de cetero studeas te emendare alias sanguinem cordis tui extraham. Hijs factis dominus rasorem premiauit et foras exiuit. Ipsa vero sub manibus ancille quasi mortua ad lectum deducta est. Que ait ancille sine dilacione ad matrem meam vadas antequam moriar vt ad me veniat. Mater vero cum audisset gauisa est de correccione filie et festinanter venit ad eam filia cum matrem audisset. Ait ei O mater dulcissima sum quasi mortua quia tantum de sanguine emisi quod credo me non euadere mortem. Cui mater nonne dixi tibi quod senes sunt valde crudeles nunquid uis diligere presbiterum. Que ait dyabolus confundat presbiterum nunquam alium de cetero diligam quam maritum meum. Tunc ait magister ad imperatorem domine intellexistis me et ille per optime. Inter omnia que vnquam audiui tunc ista narracio fuit

p optima Nā tria mala marito suo fecit ⁊ nō dubito si quartū admisisset q̄n ipā vir suū ɔsū dissz Ait magr̄ ɔsulo ergo vos vtab vxore vrā vos caueatis ne p eā pei⁹ vob̄ ɔtīgat. nā si ꝑp ter v̄ba ipi⁹ filiū vrm̄ vnicū occideritis fraudē ī posterꝫ ꝑcipietis ⁊ ꝑpetue vos penitebit. Ac ille vere magr̄ fili⁹ me⁹ nō morietr̄ hodie. qui ait domine regraciōe vobis ꝙ propter narraci onem meā hodie filio vestro pepercistis. Im perator hoc audiens ꝙ puer nondum esset mortuus induit se vestimentis suis melioribꝫ et de curru suo disposuit simulās se velle repa triare ex quo sibi tanta ɔtumelia essēt facta ⁊ nulla emēda sequeretr̄ Justicie familie hoc p cipiētes imperatori nūciauerūt ꝙ īperator ad patriādū se disponeret. Nō cū percepit ad eā ītrauit dicens O domina q̊ tēdis Putabā me te tātum diligē ꝙ ī mūdo non deberes aliud so laciū q̄rere nisi me Ac illa ⁊ hoc ē verꝫ ⁊ iō re cedo a te q̄a poci⁹ volo audire mortē tuā q̄ꝫ vi dere sine dubio tātum dilectaris magistros il los audire ꝙ si vnq̄ꝫ sic octauiāo cesari q̄ ita cupid⁹ erat ꝙ nobiles īperij illū viuū sepelie rūt ⁊ os ei⁹ auro īpleuerunt Ac ille karissīa dn̄a hoc ne feceris alias tibi vel michi posset culpa imponi Ac illa dixit certe verum est

q culpa est vestra · nōne promisistis michi mul
tociēs q filius vester morieretur et adhuc viuit
Ideo verbis vestris amplius non credo ¶ Ac i
perator nonne regem decet q licet factum be
ne antea discutere et specialiter in filio meo
vnico super quem non licet cito senteciare ¶ Et
ideo dico et rogo te vt michi dicas aliquid per
quod regere me possū quia extrema regis cō
fusio est imprudenter iudicare ¶ Ac illa libenter
volo vobis vnum notabile exemplū dicere vt
de cetero non sitis tam cupidus magistros au
dire et cepit in hac forma dicere.

Octauianus cesar regnauit et erat valde
diues et cupidus et super omnia aurum
diligebat ¶ Ciues romani tēpore suo multa ma
la alijs nacionibus fecerunt intantū q diuersa
regna contra romanos cōmota fuerunt ¶ In illo
tempore erat ibidem magister virgilius qui
omnes magistros in arte et alijs sciencijs ex
cellebat ¶ Ciues eum rogauerunt vt per artem
suam aliquid cōponeret per quod ab inimicis
premuniti essent ¶ Ille vero in arte vnam tur
rim cōstruxi fecit et in summitate turris tot yma
gines q essent in mundo prouincie ¶ In media
autem fecerat vnam ymagynem que pomum
aureum in manu sua tenebat ¶ Et q̄libet ymago

turris vnā cāpanellā ī manu sua tenebat ⁊ ad
suā ꝓpriam ꝓvinciā ꝯuersa erat videlicet sibi
assignatā et quciensciumq; aliqua ꝓuincia vo
lebat romanos rebellare statim ymago illius
prouīcie reūtebat se et campanā pulsabat et
consequenter omnes ymagines pulsabāt . Ro
mani hoc audientes se armauerūt ⁊ ad illā ꝓ
uinciā demōdam toto conamine pgebāt ⁊ ita
nulla ꝓuīcia tā magna secrete se de romanis
vindicare poterat quin p ymagīes romani es
sent ꝓmuniti p⁹ hec magr̄ v̉gili⁹ ꝓpter sola
ciū pauperū fecit ī eadē ciuitate lum̄ iugiter
lucentē et ꝓpe lum̄ duos fōtes vnum calidū
in quo pauperes balniauerunt et alium frigi
dum de quo recrearentur Et infra lumen et
fontes fecit vnam ymaginem stantem et in
fronte eius erat scriptum Qui me pcussierit
incontinenti vindictam habebit . ymago ista
per multos ānos stetit Tandem venit quidā
clericus qui cum scripturam istam legisset co
gitabat intra se ⁊ qualem vindictā quis pos
set recipere Melius credo si aliquis tibi da
ret ictū ꝙ caderes sub pedib⁹ tuis et thesauꝝ
inuenires Et iō ne q̄s te tāgat ne caderes hec
scp̄ta sūt ⁊ cleric⁹ manū leuauit ⁊ ictū validū
dedit ꝙ ymago cecidit ⁊ statī lumē ē extīctū

et fontes euanuerunt et thesaurum nullum i
uenit Pauperes hoc percipiētes cōtristati sunt
dicentes Maledicat᷑ in eternum qui propter
suam cupiditatem ymaginem destruxit ⁊ nos
magno solacio priuauit Post hec cōuenerūt
tres reges qui a romanis maxime opprime
bant᷑ et cum cōsiliarijs suis misterium cōsiliū
habuerunt quomodo se de romanis vindicare
possent et dixerunt aliqui ex eis Inuanum
laboramꝰ q̄ꝺ diu turris cum ymaginibꝫ ibi ste
terit nichil contra eos agere possumꝰ Ad q̊d
cōsilium quatuor milites surrexerunt ⁊ regibꝫ
dixerunt. nos cōsilium cogitauimus quomodo
turrim cum ymaginibꝫ destruemꝰ et per hoc
morti nos exponemus saltem si vos expensā
facere volueritis Ac reges dixerunt Et qualē
expensam Illi dixerūt quatuor dolia plena
auri habere oportet Quibꝫ reges dixerūt au
rum recipite et promissū implere. Milites illi
aurum acceperunt et versus romam iuerunt
Et de nocte extra portam primam in loco spe
ciali vnum dolium auri mergebant et secūdū
iuxta secundam portam tercium iuxta terciam
portam et quartum iuxta quartam portā sub
mergebant Et cum hoc fecissent de mane al
tera die ciuitatē ingressi sunt. Et hora cōpetēti

quādo īpetator p forū iuit obuiauerūt ei ⁊ ho
noꝛē ꝓbentes vt decuit. Impator videns eos
dicebat eis Vnde estis aut cuius artis vel ser
uicij Qui respōderūt de lōginqs ptib⁊ sumus
et angurꝯ nos eē sciatis cū pfectos ꝙ nichil
specialiter abscōdita nuſq̄ esse poteīt qn̄ sōp
niare vellem⁹ Nō audiuim⁹ de ꝓbitate vestra
et ideo veni⁹ ad vos vterū de seruicio nostro ī
digeatis Ait īpetator ꝓbabo vos ⁊ si vos vera
ces īueneto p̄mia a me r̄cipietis Ac illi nichil
aliud nisi medietatē ꝑ mercede de oīb⁊ īuētis
petim⁹. Quib⁊ īpator ait Bene ꝯtētor ī hoc
ipsi cū īpatore diuſa v̄ba ꝯferebāt. Sero fac
to imperatore ad lectum intendente dixerunt
Domine si placet senior nostrum ista nocte
sompniabit et tercia die domino nostro somp
num indicabimus. Ait rex Ite cum benedicci
one dei. Illi cum gaudio recesserunt ⁊ totam
illam noctem cum derisionibus ⁊ gaudio sub
spe certa cōsequendo suum propositū deduxe
runt Tercia die de mane ad imperatorem ve
nerūt. Ait primus domine imperator si placꝫ
vobis nobiscum ire extra portam ciuitatis in
proximo ostendam vobis dolium auri plenū
absconditum Ait īpetator vadā vobiscū ⁊ vide
bo si verū sit ꝙ dicis Cū vero ad locū venerūt

extraxerunt dolium qd ibi posuerūt. Rex cum hoc vidisset gauisus est valde et dedit eis ptē eorum. Tunc ait secundus domine ista nocte ego sompniabo. Cui rex. deus det tibi bonū sompnium. Mane facto. ille secundum dolium extraxit et ostendit regi et partem suam recepit. Similiter tercius et quartus. super quo rex vltra modum gauisus est et ait numq̄ tam veraces et tam experti auguri visi sunt. Tūc hij quatuor vno ore dixerunt. Domine huc usq3 vn9 post alium sompnium vidit que vt vidistis. probata sunt. Sed modo si placet ista nocte simul sompniamus et per illam speram9 copiam auri in magna quantitate nobis reuelare. Ait rex deus det vob bonum sompniū qd michi et vobis vtile sit. Mane facto venerunt ad regem cum iocunda facie et dicebant. Domine bonos rumores annūciamus vobis quia ista nocte in sompniis tantus et talis thesaur9 reuelatus est quem si vos querere permittitis in tanto ditamini qd in mundo non erit vobis similis. Ait rex. Et vbi hunc thesaurum inuenietis. Responderunt sub fundamento turris ymaginum. Ait rex absit hoc a me vt turrim cum ymaginibus destruam propter aurū per quam ab inimicis sumus premuniti. Ac illi. D

domīe nōne nos in veritate et fidelitate īuemis tis Ait rex vere sic Ac illi O domīe nos aurū manibꝰ proprijs absqꝫ lesiōe turris ⁊ ymagi num īueniemus et expedit ꝙ de nocte ⁊ secre te per nos ipsos fiat propter ꝯcursum populi ne eius indignacionem īcurratis et eciam ne aurū asportarēt Ait rex cū benediccōe dei ⁊ fa cite vt scitis et cras mane ad vos veniam et il li gaudētes ibāt Et in nocte illa ad turrim in tromissi sūt nimis festināter illā suffoderūt ⁊ valde mane dextrarios suos ascēderūt ⁊ velo cit̄ r̄patriauerūt cū gaudio ⁊ gloria ⁊ anq̄ꝫ ex fines romanoꝝ deuenissēt turris cecidit · Ma ne facto cū turris cecidissꝫ et senatores pcepis sent ꝑ maxīe doluerūt ⁊ fuit magnꝰ luctꝰ per totam ciuitatem et satrape venerunt ad impe ratorem et dixerunt sibi O domine quomodo nostra turris cecidit ꝑ quam ab inimicis nos tris semper premuniti eramus Ait rex Tres seductores venerunt ·qui se anguros mencie bantur et thesauros absconditos se inuenire dicebant qui dixerunt magnam quantitatē auri sub fundamento turris ꝙ effodere scirēt absqꝫ omni lesione turris et ymaginum et cre didi eis ⁊ sic deceperūt me Illi dixerunt tm̄ aurū cupiebatis ꝙ ꝓpter vestrā cupiditatem

destructi sumus · ꝫ cupiditas vestra redūdabit in caput vestrum · Et statim eum acceperunt ⁊ ad capitolium duxerunt ⁊ ibi auro calefacto ad dorsū eius posuerūnt et os suum auro īple uerūt dicentes · Aurum sitisti aurum bibe · et postea viuum eum sepilierunt Post hec non longo tempore venerunt inimici ad romanos et illos destruxerunt Tunc imperatrix dixit imperatori Domine intellexistis que dixi Ac ille per optime · que ait · Turris cū ymagini bus corpus vestrum est cum quinqꝫ sensibꝫ q̄ diu vos manetis tam diu nullus audet populū vestrum molestare Hoc videns filius vester cū magistris suis inuenit quomō per falsas nar raciones suas possint vos destruere quia vos nimis cupitis eos audire ⁊ ītantū ꝙ turri vr̄aꝫ suffodent vos eis īclinando ymagines id ē sē sus vestros corrūpendo et cum vident vos īsa tiatum destruunt vos et occident et filius vr̄ regnum obtinebit · Ait rex bonum exemplum m̄ ēcitasti · Amē dico tibi non fiet michi sicut turri ꝯtigebat ꝫ filius meus morietur hodie Cui imperatrix si sic feceritis viuetis · Die vero crastina precepit puerum duci ad suspen dium Cui magister obuiabat et cum ad palla cium coram rege staret eū salutādo · Rex salu

tacionem eius spreuit et sibi mortem induxit
¶ Cui magister mortem non metui ¶ Et q salu
tacionem meam spernitis honor vester non ē
sic male educatis apud nos ¶ Contrarium in
breui percipietis . q iam non loquitur est sua
magna sapiencia Sed bene scio quando tem
pus est bn̄ scit loqui ¶ Iam scit tacere et infra
breue temp9 percipietis ¶ Sed quādo dicitis
q vxorem vestrā opprimere voluit nusq̄ cre
do q tam prudens homo rem tam scandulosā
vnq̄ attemptauerit Sed si eum propter ver
bū vxoris vestre occideritis vīdictam nō euā
detis Hic ypocras ī occisione galieni vindic
tā nō euasit Ait īpator hoc libenter vellē audi
re . q̄ ait certe nō dicā q̄d prodesset narracio quā
vtiq3 post pfectū vestr narrarē si īterū puer oc
cideret Vnde reuocetis puer īterū et q p9ea dec
ueritis ad placitū vrm̄ fiat Impator ergo pue
r reuocare fecit et ī carcerē mitti tūc magr̄ sub

Fuit q̄dam sa hac forma īcepit narrare
mos9 phisic9 noīe ypocras subtilis val
de q oēs alios ī sciēcia sua excellebat hēbat
aūt quēdā nepotē noīe galienū quē mltū di
lexit galie9 vero ērat excellentis īgenij et oib9
conatib9 suis nitebat ab auūculo suo artē discē
medicīnē ipocras cū sēcisset quātū potuit sacciā

ab eo abscondit timẽs q͛ eum excelleret si ar
tem illam perciperet propter subtilitatem in
genij. Galienus hoc ↄsiderãs exercebat se in
tantum q͛ in breui perfect⁹ medicus est fact⁹
Hoc percipiens ypocras multum ei inuidebat
Accidit autem q͛ rex vngarie ypocrati nunci
cios misit vt ad eum veniret et eius filium cu
raret ypocras vero se excusauit. Sꝫ sciens nepo
tem suum perfectum medicum cum nuncio lit
teris suis eum destinauit. Galienus vero cum
ad regem peruenisset honorifice susceptus est
Sed mirabat̃ rex quare ypocras non venissꝫ
Ille vero eum excusauit dicens q͛ in arduis
negocijs esset et ideo venire nõ posset. Sꝫ me
loco suo misit et deo fauente ego puerum cura
bo q͛ regi bene placuit. Galienus puerum visi
tauit et cum vrinam et pulsum vidisset dixit
regine. O domina veneranda paciẽter sustine
atis verba mea et dicite michi quis est pater
pueri. Cui illa quis deberet esse pater ipsius
nisi dominus meus rex. Cui ait certe non est
Ac illa si talia pro vero velletis habere ego fa
cerem amputare caput vestrum. Et ille et ego
dico vobis q͛ rex iste non est pater ei⁹. Sꝫ prop
ter hoc huc non veni vt caput perdam ꝛ talia
premia accipiam ad deum scitis. Regina hoc

audiens O bone magister si secrete tenere po
teritis vt nō scandalizar a vobis secretū meū
pādere vobis Cui magister absit hoc a me
et a quocumqz medico prudēte vt aliq̄s homiem
facere scire sed secure michi reuelate ꝛ secretū
abscondo ꝛ filiū vestrū perfecte curabo Cui illa
si hoc feceritis premia ꝯdigna a me recipietis
Audite a casu venit quidam rex de burgundia
cum domino meo et diu mecum ꝯuersat⁹ fuit
sic q̄ filium istum ab eo genui Ac ille nolite
timere attamen veritatem sciui et statim pu
ero carnes bouinas ad ꝯmedendum dedit et
aquam ad bibendum ꝛ sanatus ē puer Rex
vero cum audisset filium sanum mercedem cō
dignā ei dedit Sed et premia specialia a
regina occulte recepit et recessit Cū vero
ad ypocratem magistrum suum peruenit ait
ei numquid sanasti puerum qui respōdit eciā
magister Ac ille quid fecisti Ac ille carnes bo
uinas ei dedi ad ꝯmedendum et aquam ad bi
bendum Tunc ait ypocras ergo mater isti⁹
pueri meretrix est Ac ille dixit sic magister
ypocras statim inuidia ꝯmotus est cogitauit
in corde suo nisi hic extinct⁹ fuerit sciēcia tua
ꝓ nullo reputabit amplius et te in oīb⁹ supa
bit et ab illo die cogitabat q̄mō eū occideret

Unde quadam die ypocras vocauit galienum dicens Veni vadam⁹ ad ortum herbas quere re et colligere. cui ille presto sum. cumq; ad or tum venissent et transirent Ait ypocras Scio istam herbam virtuosam esse inclina te et ex trahe eam galienus vero fecit Cum vlterius transiuissent ait Iam scio per odorem herbā que preualet auro et ideo ꝑcūbas ad terrā et ra dicibꝫ eam extrahas eo ꝙ ad multa valet. ga lienus applicans se ad effodiendum herbam Ypocras pugionem extraxit et galienum occi dit Post hec ypocras īfirmabatꝰ vsq; ad mor tem et cepit viribꝫ corporibꝫ deficere et inq̄bꝫ cumq; eum iuuare potuit fecit ꝫ nichil profe cit Audiētes discipuli eius vndiq; cucurrebāt ad eum et quicq̄d potuerunt vel sciuerūt pro sua curacione proficuum totum fecerūnt. ꝫ in nullo profecerunt Hoc cum ypocras perpēde ret. ait discipulis suis procurate doliū magnū et implete illud aqua vsq; ad summum ꝙ cū fecissēt ait eis Facite cētū foramina ī doliū ꝙ cum factum fuissꝫ nichil de aqua exiuit. Ait ypocras ecce karissimi quomodo vindicta dei cecidit super me sicut aperte videtis. Nam cē tum foramina in dolio sunt et tamen vna gut ta nō exit sicut videtis Hoc est ex virtute illi⁹

herbe et quicquid michi feceritis nichil pro
dest quin decedam Sed karissimi si galien⁹
nepos meus viueret perfecte me curasset quē
occidi q me penitet fecisse ⁊ ideo vindictā dei
sencio Et hijs dictis vertit se ad parietem et
expirauit Tūc ait magr̄ domine ītellexistis
que dixi Qui ait valde bene Nō male essꝫ si
galien⁹ vixisset Et ille optimum bonum q̄a
ypocras tunc temporis non mortuus fuissꝫ et
ideo iusto dei iudicio medicina ei non valuit
Ait magister et ideo dico vobis q peius vob̄
continget si vnicum filium vestrum propter
verbum mulieris vestre occideritis qui tempo
re necessitatis vobis assistet non aduertitis
q secūdam vxorē habetis ⁊ sic terciā et q̄rtā
et nūq̄ aliūm filiū q̄ vos a periculo saluaret
Ait rex vere nō morietr̄ Cui magister tūc pru
denter facitis deo vos ↄmendo ⁊ grates refero
q filio vestro hodie ꝓpter me pepercistis Ait
rex iam meli⁹ ꝑpēdo q mulieres sūt cauillose
ideo nō ꝓpter te ꝫ poci⁹ ꝓpter me eū saluare
ītendo Nō cum imperatrix intellexisset quasi
effrā et tantā īpacienciam ostendit q omēs
eam audientes et videntes ammirati sunt di
centes qꝫ regi Domina vero nostra ad mor
tem se affligit Imperator vero hoc audiēs

intrauit ad eam dicens Ad quid sic tristaris et tantam impacienciam ostēdis. ac illa respō dit O domine et quomodo me ꝯtinere possē cum vnica filia sum tanti regis et vxor vestra et in vestra societate talem despectum habui ꝛ michi ꝯtinue emendam promittitis ſ nō pro ficitis Ait imperator quid ergo faciam breui ter ignoro Tu laboras de die in diem vt filiū meum occidam et magistri sui laborant vt eū saluent Inter omnia ista tunc vtiq; fili9 me9 est et vbi veritas latet michi non ꝯstat. Ac illa. hoc est ꝙ conq̄ror ꝙ plus creditis magis tris q̄ michi Et ideo ꝯtinget vobis sicut cōti gebat cuidam regi cū senescallo suo Ait īpe rator dic michi illud exemplū. forte mouebit me eū cici9 occidere Ac illa libenter ꝛ rogo vt attendatis et incepit dicere per hunc modū

Rex quidam erat miro modo inflatus ꝛ de formis intantum ꝙ mulieres eū adhor rebant Rex iste intendebat romā romanos occidere et corpora petri et pauli apostolorū a roma auferre Qui cum esset in proposito se nestallū vocauit suum quem multum dilexit q̄ secretarius suus fuit et ait illi Quere michi mulierem pulchram et formosam que in sinu meum ista nocte dormiat Ac ille o domine

nosćatis īfirmitatē vestrā timeo q̄ nulla faciet
nisi multū appreciettur ei. Ait rex nonne satis
in auro et argēto habundo. credis tu q̄ ꝓpter
pecuniā ei⁹ carere volo et eciā si vna peteret
mille florenos Senestallus hoc audiens duc
tus cupiditate ad propriam vxorem que erat
nimis pulchra proba et casta et ait ei. O ka
rissima dominus meus rex appetit mulierem
pulchram et formosam a qua abstinere non
vult eciam si peteret mille florenos et pro
curare me sibi vnam cōmisit Vnde cōsulo vt vob
hanc pecuniam acquiratis. Ait vxor. licet nō
esset inflatus tamen adhuc facin⁹ et peccatū
abhorrentem ne contra deum peccarem. Ait
senestallus et ego bene tibi consencio et tibi
faueo et facere iubeo. Et ego promitto tibi ni
si michi in hoc cōsenseris numq̄ bonum diem
mecum habebis. Illa vero hoc audiens timu
it intantum q̄ ex timore ei consensit. Senes
tallus vero hoc audiens venit ad regem dicēs
Domine rex vnam mulierem pulchram et ge
nerosam inueni que minus q̄ mille florenos
non vult habere et in crepusculo venire et di
luculo recedere ne videatur ab hominibus. Re
spondit rex et ait. bene cōtentor Cū vero nox
adessz. Senestallus vxorē suā ad lectū regis

introduxit et clausit hostium camere et reces
sit Senestallus circa gallicantum surrexit et
ad regē venit ⁊ ait ei domine mi cito dies erit
bonum est vt promissū teneatis quod mulier re
cedat respondit rex Amen dico tibi tam bene
michi placet mulier ista quod a me sic cito non
recedat Senestallus hoc audiens tristis re
cessit vix per modicum tempus exspectauit
Iterum venit ad regem ⁊ ait Domine mi rex
aurora est igitur mittatis eam ire ne cōfūda
tur quia sibi promisi Ait rex certe non exibit
adhuc et ideo exias et hostium claudas Se
nestallus tristis valde recessit et hincinde de
ambulauit anxius in corde suo donec clara sig
diei apparerent et tunc cameram intrauit ⁊ ait
Domine clara dies est mulier confusa erit per
mittatis eam ire Cui rex certe nō surget quia
societas sua optime michi placet Senestallus
hoc audiens non potuit se vlterius continere ⁊
ait O bone domine mittatis eam ire quia vxor
mea ē Rex hoc audiēs ait aperi michi fenes
tram ⁊ cū aperuisset apparebat clara dies Re
spexit mulierem pulchram nimis et vidēs quod
vxor senestalli esset ⁊ ait O turpissime ⁊ vilissime
ribalde quare vxorem tuam honestā ⁊ probā
propter tam paruam pecuniam confudisti ⁊ eā

me ignorante tradidisti Ergo cito recedas de
regno meo et numq̄ coram me ɔpareas ·quia
vbicumq; vmq̄ coram me ɔparueris deīceps
morte turpissima morieris Senestallus hoc
audiens velociter fugam pecijt et numq̄ am
pli⁹ ausus fuit in regno suo ɔparere Rex vero
q̄ diu vixit cum honore et habundancia eam
tenuit Post ammocionem senestalli exercitū
collegit et romam cum magna potencia obse
dit ⁊ tam diu quosq; romani corpora aposto
lorum petri ⁊ pauli ei dare voluerunt vt rece
dent Tunc erant in ciuitate septem sapien
tes sicut vos habetis de quorum consilio tota
ciuitas regebatur ·Venerunt autem ciues ad
sapientes et dixerunt Quid faciemus aut
oportet ciuitatem tradere aut corpora aposto
lorum Primus magister ait Ego mediante
sapiencia mea defendā ciuitatē et corpa apos
tolorū ista die· Et sic ɔsequērer omēs dixerūt
sicut eciā magistri filio tuo ꝑmiserunt Rex ve
ro incepit graues insultus ciuitati dare· Tūc
primus sapiens incepit alligare ꝓ pace ⁊ ita
prudēter loquebatur q̄ rex desistebat et sic q̄
libet die vn⁹ post aliū donec ad vltimum veni
ret ·ad quem venerunt ipsi ciues et dixerunt
O magister ecce rex iurauit q̄ die crastina

ciuitatem habebit vel omnes moriemur salua
nos sicut iam socij tui fecerunt. Ac ille noli te
timere crastina die vnum opus faciam q̄ rex
fugā capiet cum toto exercitu suo. die altera
graues insultus ciuitati dedit. Tunc magister
mirabilem tunicam se induebat habensq̄ ī tu
nica pēnas pauonum et tyntinabulum cum
diuersis coloribꝰ aliarum auium caudas sursū
loreum et duobꝰ gladijs politis altiorem turrī
ciuitatis ascendit versus exercitum vbi eum
omnes videre poterāt. ⁊ icepit se hincinde mo
uere et duos gladios in ore tenebat qui miro
modo splendebant. Illi de exercitu hoc viden
tes dixerunt regi. O domine videtis in summi
tate turris vnum mirabile Ac ille. est satis mi
rabile ꝫ quid sit penitus ignoro. Ac illi dixe
runt deus cristianorum est qui de celo descen
dit qui per illos duos gladios nos omnes oc
cidet si hic moram fecerimus Rex hoc audiēs
timuit ⁊ ait. Quid faciemus ergo non est nisi
vna via hoc est q̄ recedamus autem statim
ne deus eorum se vindicet in nobis Rex vero
cum toto exercitu suo fugam recepit cum tn̄
necesse nō esset ꝫ illusi a mgistro recesserūt
Romāi hoc videntes armati pꝰ eos toto cona
mie iuerūt. regēq̄ sequebant̄ ⁊ exercitū suū

et regem cum multis occiderũt Et sic per cau
telã sapiẽtũ deuict⁹ est rex cũ exercitu Tũc
ait imꝑator ĩperatrici · domine ĩtellexistis que
dixi · imperator ꝑ optime Que ait nonne pri
mo audiuistis quomodo senestall⁹ in quẽ rex
confidebat qui propriam vxorem propter cu
piditatẽ ↄfudit ⁊ de regno propter hoc depul
sus est Simili mõ fili⁹ vester ꝓpter cupidita
tem quam habet ad imperium te intendit con
fundere et destruere Sed cum es in potestate
fac cum eo sicut rex fecit cũ senestallo suo Si
eum occidere non volueris eũ expellas vt abs
q; timore in regno tuo possis viuere · Deinde
audiuisti quomodo rex ciuitatem romanam ob
sedit et quomodo per sapientes deceptus et
delusus est sic ꝙ cum exercitu suo interijt Eo
dem modo septem sapientes tecum intendũt
facere et per suas cautelas vos decipere et in
fine occidere vt filius tuus regnare possit Ait
imperator Amen dico tibi sic non fiet quia fi
lius meus crastina die morietur Tunc prece
pit officialibus suis vt filium suum ad suspẽ
dium ducerent ꝙ statĩ in populo divulgabat̃
intantum ꝙ maximus ↄcursus populi fieret
ↄquerẽciũ mortẽ vnici filij regis Qd cũ sext⁹
magr̃ audiuit festinanter ad regem curcurrit

quem ꝛ salutauit Rex eius salutacionē idigne
ferēs ꝛ ei mortē cū filio cominās eo ꝙ mut⁹ a
pud eos esset factus ꝛ tibaldus ꝙ in vxore sua
ostendisset Cui magister mortem non metui
cum filio vestro ſʒ dona ampla quia mutus nō
est vt audietis die tercia si vitā habuerit Si
autem propter verbum vxoris vestre eum occi
deritis tunc miror de prudencia vestra Tunc
omni dubio continget vobis sicut quōdam cuidā
militi qui tātum adherebat verbis vxoris sue
ꝙ fuit ad caudam equi ligatus et per totam
ciuitatē tractus ad patibulum imperator ait
Amore dei dic michi illud exemplū vt me ab
hoc periculo cauere possim Ac ille non dicam
nisi puer reuocetur imperator fecit puerū re
uocare Magister vero coram omnib⁊ incepit
in hac forma narrare

Fuit quidam imperator qui tres milites
habuit quos pre omnib⁊ dilexit In ciui
tate autem romomana erat quidam miles se
nex valde q̄ quandam iuuenculam ī vxorem
accepit pulchram valde quam super omnia
dilexit vt vos imperatricē diligitis Domīa
ista miro modo dulciter cantabat et in tanta
dulcedine ꝙ multos ad domum suam traxit ꝛ
a multis desiderabat̄ Accidit semel ꝙ cū sedʒ

in solio suo versus stratam publicam et transe
untes videret Incepit tam dulciter cantare quod
omnes dilectabantur eam audire. A casu vnus
miles de curia imperatoris per eandem plateam
iter fecit et illam dulcem vocem audiuit ocu
los leuauit et eam intime respexit et statim
captus amore eius domum suam intrauit et ver
ba amoris ad eam referebat et inter cetera di
cebat Et quid dabo tibi vt nocte vna mecum
dormias Ac illa Centum florenos. Qui ait dic
michi quando veniam ad te quia florenos tibi dabo
Cui illa quando tempus congruum habere potero vobis de
mandabo. Secunda die iterum in eodem loco canta
uit et accidit secundo militi imperatoris transire per ean
dem plateam quem sicut primo cantu suo cepit quod eciam cen
tum florenos ei promisit Cui eciam tempus aptum de
nunciare promisit Tercia die tercium militem sic de
cepit quod eciam centum florenos ei promisit cui eciam
tempus aptum denunciare promisit. Isti tres milites
sic in secreto cum domina locuti fuerant quod nullus de fac
tu alterius sciebat domina vero plena cautelis et ma
licia et venit ad maritum suum et ait ei. Domine habeo se
cretum vobis dicere et consilio meo acquiescatis quod si fe
ceritis nostram inopiam habundanter releuare poteritis
Ac ille o domina secretum libenter occultabo et consilium
pro posse adimplebo. Que ait tres milites de curia

imperatoris ad me venerunt vnus post aliū sic ꝙ nullus scit de secreto alterius quilibet offert michi centum florenos si illos centum haberemus ⁊ tamen īcongnita remanerē nōne magnum subsidium nobis pro victualibꝫ nostris esset· cui dominus certe sic. Et ideo q̄cq̄d ꝯsulis tibi placebo· Ac illa dabo tale ꝯsiliū qn̄ veniunt cum florenis tu retro ianuam stabis cum gladio euaginato et cum quilibet intrauerit vnum post alium interfice et sic florenos habebimus ⁊ tamen incongnita ab eis remanebo. Ac ille o vxor mea karissima timeo hoc malum non posse latere et per hoc oporteret nos perire et extrema ꝯfusione cōfundi. Que ait istud opus incipiam et bonum finem faciā et nolo timere. Miles cum hoc audiret eam tā consolatam et ipse audacior fiebat. Domina statim pro primo milite misit vt statim veniret quia aptum tempus nimis esset· qui illico venit et ad ianuam percussit· Que parata assistebat dicens ei habes ne centum florenos qui ait omnia parata habeo hic. Ac illa eum intromisit. Statim in introitu eius vir eū occidit et sic fecit secundo et tercio ⁊ ad vnam cameram secretam eorū corpora traxerūt. Hoc facto ait īterfectorꝫ scilicꝫ maritꝰ eius· O do

mina si ista corpora nobiscū īuenta fuerit tur
pissīa morte moriemur qnīā īpossibile essꝫ qn
inqsicō erit in curia impatoris q milites deue
nerūt. Que ait dn̄e istud factū īcepi ⁊ ego bo
nū finem dabo nolite timere. Dn̄a ista germa
nē hēbat q erat vigil ⁊ pugil ciuitatis. q cū so
ciis suis de nocte p plateas qꝫ trāsiret Illa ad
ianuā stetit ⁊ fratrē suū vocauit ⁊ ait ei O fra
ter mi dulcissīe qdā secretū habeo in ɔfessiōe
tibi pando ⁊ ideo modicum ītra. Et cum intras
set miles eum graciose recepit et cum ei vnum
exhibuissꝫ ait ei domina. O frater dilecte hec
est causa q te inuocaui quia de tuo consilio bn̄
indigeo ¶ Ac ille dixit quid est audacter dic
tu michi et qcquid te iuuare potero non amit
tam. Ac illa dixit hesterna die quidam mi
les intrauit in bona amicicia. sed postea cum
domino meo cōtendere incepit intantum q do
minus meus verba sua sustinere non potuit
et eum occidit et in camera mea iacet. Modo
frater karissime neminem plus habemus nos
in quem confidere possumus nisi in te. Modo
si corpus apud nos inuenietur moriemur. et
non nisi de vno men cionē fecit Qui ait trade
m̄ eū in saccū ⁊ portabo eum ad mare Illa hoc
audiēs gauisa est valde et tradidit ei corpus

primi militis et ille accipiens et agili cursu ad mare pertexit ⁊ illud ī mare proiecit Hoc facto ad domum sororis reuertebatur et ait Modo propina michi bonum vinū per deū vos estis ab eo liberata Et illa sibi grates referebat et cameram intrauit ac si vinum ferret in qua corpora mortuorum iacuerunt et incepit alta voce clamare per deum omnipotentem miles in mare proiectus rediit Pugil cum audisset mirabatur dicens trade michi eum et videbo si iterato resurgat Accepit ergo corpus secundi militis quod credidit esse primi militis et ad mare cucurrit et ibi grandem lapidem appo suit et in mare mersit nam brachium per me dium ciuitatis iuit Quo facto ad domum soro ris rediit ⁊ ait modo soror propina michi bo num vinum quia ita profundū eum mersi q̄ numquam rediet Ac illa benedicatur altissimus Ite rato cameram intrauit et finxit se vinum ferre et clamauit voce magna heu heu michi quia iterato surrexit et reuersus est pugil cum audis set cum ammiracione ait et qualis dyabolus est iste miles primo eum in aquā proieci secū do saxum magnum apposui et eum submersi et iterato surrexit. trade mi tercio mō et videbo si resurgat Ipsa vero tradidit sibi terciū militē

quē ipē credebat eē pmū ⁊ ex̄ ciuitatē iuit ad quādā forestā ⁊ fecit ignē copiosū ⁊ ī illū pie cit militē. cū vero q̄si cōbust⁹ eēt pugil ad mo dicū spaciū decliauit a loco ad faciendū opus nature Interī veīt q̄dā miles ītendēs adciuita tem vbi de mane habere debebant hastiludia et cum frigus esset et adhuc non ess; clara di es ⁊ distācia parua a ciuitate Cū videret ignē descendit de equo et calefaciebat se et cum sic staret ad ignē Pugil venit ⁊ ait ei Quis es tu Ac ille miles sū generos⁹ Ac ille nō es mi les sed dyabolus nam pmo in aquam proieci te Secundo magno lapide te submersi et ter cio ī istū ignē te posui estimās te esse cōbustū et adhuc hic stas cū equo tuo Accepit ergo militē cū equo ⁊ in ignē pieci ⁊ postea ad do mū sororis sue redijt eiq; dixit Hō pina m̄ de bono vino q̄a p⁹q̄ eū cōbussi iterato eū cum eq̄ iux̄ ignē īueni ⁊ eū vna cū equo in ignē p ieci ⁊ ei narrauit q sibi acciderat ⁊ soror bene ppēdebat q vnū militē de torneamento occi derat Que statī surrexit ⁊ ei de bono vino ha būdāt ppiauit p⁹q̄ bn̄ bibit īde rcessit nōml tū temp⁹ p⁹ hoc accidit cōtēcō īter militē ⁊ vxorē suā. ita q miles ei alapā dedit q̄ īdigta ex hoc ait mltis. o miser nūq̄d me vis occidē

sic occidisti tres milites imperatoris ¶ Homi
nes hoc audientes iniecerunt man9 et tenue
runt eos et cum ducti essent ad imperatorem
mulier statim ꝯfessa est quomodo marit9 ei9
eos occiderat quomodo tricentos florenos ac
cepit veritate cõperta ambo per caudam equi
tracti sunt ⁊ postea ambo in patibulo suspensi
sunt Tunc ait magister intellexistis que dixi
¶ Qui ait valde bene corã deo ꝯfiteor ꝙ ista mu
lier fuit pessima oĩm mulierũ ⁊ morte digna
que virum suum ad homicidium instigauit et
postea ipsum prodidit ¶ Ait magister vere non
timendum ē ꝙ peius vobis ꝯtīget si propter
ꝑsuasiones homicidii ꝙ vxor vestra desiderat
ꝙ vnicum filium vestrum occideritis ¶ Ait rex
filius meus non morietur hodie hoc magister
audiens ei grates referebat ac valedicēs ab
iit ¶ Imperatrix hoc audiens ꝙ puer saluatus
esset tamꝗ̃ amens ad imperatorem cucurrit
flendo et clamando O ego misera quid faciam
heu heu michi quia memetipsam ĩterficere vo
lo ex quo sic cõtempciõi data sum cui impera
tor ¶ Absit hoc a te talia cogitare sed exspecta
paulisper nam negocii in breui bon9 finis erit
ac illa Domine finis erit malus quia cõfusio
tua ⁊ mea ex hoc sequetur ¶ Et ille noli talia

intimare Ac illa ymmo domine de te fiet et de filio tuo sicut quondam accidit cuidam regi et senescallo suo Ait imperator Rogo te vt m̄ dicas hoc exemplum Que ait libenter dicam sed timeo q̄ amplius me non exaudias quia die crastina septim⁹ magister tibi loquetur ⁊ filiū tuum a morte liberabit sicut socij sui fecerunt Dic vero secunda filius tuus loquetur de cuius verbis tantam delectacōnem recipies q̄ amor iter nos totaliter inde euanescit Qui ait hoc videtur impossibile apud me nisi experiencia me informet vt amoris tui vnquā possum obliuisci Ac illa O domine si placet vnum exemplum vobis recitabo p quod a multis periculis possitis precauere in futurū et precipue a filio vestro maledicto qui intēdit me destruere per magistros suos Cui imperator dic ergo et imperatrix incepit narrare i hūc modū Narracio imperatricis

Erat quondam quidam rex qui vxorem vltra modum dilexit intantum q̄ eam in quodam castro fortissimo inclusit et claues castri ipse rex semper secū portauit Domina vero de hoc erat multum desolata Nō i ptibꝰ lōginq̄s erat q̄dam miles generos⁹ ⁊ strēnu⁹ q̄ nocte quadā sompnum habuit in hūc modū

¶ Videbat enim sibi ꝙ quandam reginam speciosam videret cuius amorem pre omnibꝫ desideraret quam si vigilando videret eius noticiam clare haberet a qua sibi graciositas magna succederet Regine vero eadem nocte de milite in eadem forma visio ostensa fuit nullo tamen de alio quicq̄ constante nec noticia nec fama ¶ Miles vero cum hunc sompnum vidisset cogitauit inter se et statuit hoc ī corde suo ꝙ pes eius nō q̄esceret donec dominā de qua visionē habuerat oculis suis corporalibꝫ videret ⁊ sūptus secum equis ⁊ sumptibꝫ diuersa regna et terras circuit donec tandem ad illud regnum deuenit vbi regina inclusa sedebat per virum suū et cum in eandem ciuitatem peruenit per aliquod tempus ibi mā̄sit. Accidit ꝙ vna die iuxta castrum deambulauit spaciando et nesciens quicq̄ de regina ibidem inclusa et ipsa sedente in vna fenestra ad videndū homines transeuntes. Mox vt militem vidit eum cognouit quia de eo sompnium habuit miles vero a casu oculos leuauit et dominam in fenestra sedentē ꝓspexit et stati sensus sui patifaciebāt sibi illā esse de qua sompnium habebat et īcepit cātare cāticū amoris ꝙ regina audiens illico capta fuit Miles iste deīceps singulis diebꝫ

circa castrum ambulabat vbiq; perspiciens si
aliquo modo ad eam venire possit vbi saltem
verba sua comunicare posset Domina hoc con
siderans litteram sibi scripsit et inferius ei p
iecit Miles vero cum litteram aperuisset et
voluntatem domine intellexisset gauisus est et
icepit hastiludia et torneamenta exercere in
tantū q fama eius ad regē peruenit Rex vero
eum vocauit et ait ei O miles venerande mul
ta de vob audiui si placeret vob nobiscū stare
stipendia larga vellem9 vobis dare Cui ille O
rex magnifice Ecce seru9 vr̄ vtinā vr̄e excel
lēcie seruire possē me a vob remuneracō; largā
accipe nullaten9 dubitarē Sz vnū p aliis op
tinere desidero cui rex pete audact qcqd vis
Cui ille o domie mi rex ex q vobis plac; et dig
nemini me i militē et secretariū vrm̄ assumē
videt m̄ p nrō; oīm solacio expedire vt habi
tacionē iux mu; castri haberē vt ad vocacionē
vrām semp paracior essē Ait rex vt tibi vide
bit sic facias qa consencio Qui stati operarios
adduxit et habitacō; grata ad mu; castri cstrux
it qua consūmata cum vno carpentatore cue
nit qui sibi meatū occultū cōstruxit de domo
ad cast; Et quo facto carpentatorē ne cū pde
ret occidit Deīde ad reginam itrauit et inuenēt

eam salutauit et collacionibꝰ suis prehabitis de diuersis pro cubito eã rogare cepit que satis negauit ƺ tamen sibi consensit. Regina vero postea cogitauit ⁊ quomodo faciam si denũciauero regi nõne decurrunt duo mala videlicet ↄfusio mea et cum hoc forte refutacio mea ꝙ dominus refutabit me ⁊ militem interficiet siue occidet qui mortem non euaderet et ideo ab hac stulticia quiescã. Miles vero postea q̊ciens ei placuit idem foramẽ ĩtrauit ⁊ voluntatem suam cum regina habuit Regina autem ei quendam annulum dedit quem sibi rex ĩ salutacõne dederat. Miles iste ĩ omni bello ⁊ torneamento victoriam habuit. Unde multum in gracia regis erat intantũ ꝙ eum in senescallũ tocius regni ↄstituit Accidit quadã die ꝙ rex ad venandum ire disposuerat et senescallo demandaret ꝙ die crastina ad venandum secum pergeret ad quod se paratum offerebat. Cũ vero altera die forestam intrassent ⁊ quasi tota die feras insecuti sic ꝙ fessi fuerunt ⁊ rex iuxta vnũ fontem quiesceret et miles iuxta regẽ sederet ille vero obdormiuit iuxta regẽ habens q; annulum in manu et eum extensum ĩtantũ ꝙ rex annulum ↄsiderauit. Miles expergefactus statĩ ↄsiderauit regẽ annulũ vidisse finxit

se ifirmū ⁊ ait regi. o dñe ɔfiteor vob' me vnā
ifirmitatē hēre cui si stati cū remedio q̄d a me
dicis recepi nō occurro ero pdit⁹ homo et iō
licencietis me vt domū vadā Cui ait vade ka
rissie ī pace Ille vero stati equum cū calcarib'
tetigit et festinans multū stati ad domū pue
nit et per aditum suum ad reginam iuit ei
q; annulum reddidit et quomodo rex in ma
nu sua videret totum dixit et eam incantauit
q̄ si rex de annulo questionem fecerit vt ei
hūc ostendere valeret His factis per aditū
suum descendit et modicum post hec rex venit
ad r̄ginam quem generose recepit et modico
interuallo facto rex ait Dic m̄ dña mea vbi
est ānulus salutacionis vestre illū multū affec
tarem videre Ac illa O domine ad q̄d ꝑ ista
vice desideratis videre Et ille m̄ri ī ɔtinenti m̄
illū ostēdas male habebis Illa stati surrexit
et ad scrinium suum iuit et ānulū tulit regiq;
dedit Rex vero cū ānulū videret ɔfus⁹ ait O
q̄ similis est annulus militis ānulo isto quē
in ei⁹ manu vidi Et credebā esse ānulū meū
Et ideo ānulum a te petiui cū tāta seriositate
et de ista mala suspicione reddo me culpabilē
Ideo quia fortitudo tua decepit me non
enī credebat q̄ aliq̄s homo possit intrare nisi

solus ipse. Ait regina o domine non est mirū quia vnus annulus quandoq; assimilaṫ alio nam artifices raro aliquod opus faciunt ꝙ nō plura faciant. Sed deus parcat vobis ꝙ male de me suspicatus estis cum tamen turris forti tudinem bene noscitis et claues semper penes vobis habetis ⁊ nemini cōmittitis. Miles vero post hoc solemne cōuiuium parare fecit dixitq; regi domine mi rex amasia mea de terra mea venit ⁊ cōuiuium feci fieri et libenter rogarem dominum meum vt me ista vice honoraret ⁊ ci bum meum in domo mea sumeret. Ait rex istū honorem et maiorem tibi libenter impendam

Miles de hoc gauisus est et per additum suū ad reginam intrauit eiq; dixit. O domina ho die per additum meum ad domum meam veni etis et vestibꝫ preciosis secundum morem pa trie mee vos īduetis et in mensa mea tanꝙ̄ amasia mea de partibꝫ meis cum rege eritis

Que ait ad volūtatem vestrā omnia adimple bo. Cum hora prādij esset et rex de castro ad do mum militis propinquaret interim regina ꝑ additum ad domum militis intrauit et ibi se ī duit et cum rex intrauit ei occurrit ⁊ decēter eum salutauit nā via de castro erat satis lōga ad domum militis. Unde cum rex eam videret

ait militi. Que est ista tam formosa. Ait mi
les dñe amasia mea est q̃ mõ de ptibꝫ meis
venit p⁹ me cui longo tēpore ī amore seruiui
Miles vero regē ad mēsam collocauit ꝓut de
cuit ⁊ rēginā iuxͣ regē sedere fecit Regiqꝫ vero
cor suum et ītellectus ab intra semp illud da
bat ꝙ regina esset ⁊ tacite intra se dicebat O
ꝙ̃ similis est ista mulier vxori mee sic fortitu
do turris decepit eum ⁊ plus verbis militis
credidit ꝙ̃ oculis ꝓprijs Regina incepit regi
loqui ⁊ eum ad ꝯmedendū instigare ⁊ cū eam
rex audiret et vocem eius audiuit intra se di
cebat. O sancta maria ꝙ̃ similis ē mulier ista
vxori mee in gesta in loquela ⁊ in facie et in
omībꝫ alijs et tamen semper fortitudo turris
decepit eū. In fine pr̄ādij miles rogauit ama
siā suam vt rēgi cātaret que incepit cantare cā
ticum amoris quā cū rex audiret ⁊ vocē eius
sentiret cogitauit nam vxor mea ē. Verūpta
men quomodo possꝫ ipsa esse q̃a vtiqꝫ claues
penes me habeo ⁊ sic fortitudo turris decepit
eū Et sic p totū pr̄ādiū certādo secū ab ītra cō
tēdebat. Ad vltimū militi dicebat vt mēsam
tolleret quia haberet aliqua tractare. nam in
magno tedio sedebat. Cui miles dñe hētis te
dium et solaciemur amplius si placet. Ac illa

O domine si placet domino meo nobiscū ma
nere de quocumqȝ solacio cogitare possemus
libenter feceri[m]ꝰ nam regina forte in solacō
suo est cui ait mensam deponite quia ampliꝰ
manere non possum. Miles vero ad preceptū
regis mensam deposuit et rex valedicens eis
festināter ad castrum perrexit perscrutando
vtrum regina in castro esset an non. Interī
regina per viam suam ascenderat et depositis
vestimentis prioribꝫ et in habitu suo pro vt
eam relinquerat inuenit. Rex vt intrauit ⁊ cū
eam sic inuenit et amplexatus est eam et ait
Hodie pransus sum cum milite meo ⁊ amasia
sua venit ⁊ a natiuitate mea in presens nō vi
derūt oculi mei tā similes hoīes vel creaturas ī
omnibꝫ gestis sicut illa assimulat᷑ vobis et in
isto prandio intantum sum stimulatus diuer
sis cogitacionibꝫ quod me ibidem ꝯtinere nō
potui nisi ascenderem et perscrutarer vtrū
essetis ibidem vel hic. Cui illa. O domīe et quo
modo potestis illud cogitare cū sciatis castrū
vndiqȝ clausum et nulli mortali hominū addi
tus vel exitus sit possibilis nisi per portam
cuius claues vos semper habetis et quomodo
possem tunc ibi venire. Sicacio bene dictat hoc
ꝗ vnus homo aliquando assimulatur alteri

et per hoc non deberet sumere argumentum
male suspicandi sicut nuper de ãnulo fecistis
Cui rex verũ est et ideo peccaui Miles post
hoc venit ad regẽ ⁊ ait ei domĩe mi rex iam a
multo tempore vobis seruiui tempus est vt
ad patriam meã reuertar et ideo propter om
ne seruiciũ meũ vnũ solũ a vobis desidero vt
amasiã meã quã ĩ facie ecclesie despõsare in
tendo ex quo ipsa me ad ptes alienas secuta ẽ et
ipsam meã legittimã reducã Jdõ rogo q hunc
honorẽ faciatis q p vos eã ĩ xp̃is manib co
rã sacerdote despõsetis ⁊ hoc erit p magno ho
nore ĩ ptib nr̃is Ait rex hãc peticõnẽ ⁊ maio
rẽ tibi libẽter adĩplebo Miles diẽ despõsacio
nis ɔstituit siex ad ecclesiã veit Sacdos sta
bat ĩdut9 vt matrimoniũ ĩpleret Miles regi
nã p additũ suũ descẽdẽ fecerat ⁊ ordiãuit du
os milites qui eã ducerent credentes esse eã
amisiam militis Cum vero ad fores ecclesie
venisset ait sacerdos Et quis dabit mulierem
hãc isti militi Ait rex ego dabo eã militi meo
Et accepit eam per manũ ⁊ ait ei karissĩa tu
multũ assimularis regĩe ⁊ ideo magis te dili
go. secũdo quia vxor militis mei de domo mea
eris ⁊ manũ regĩe ad manũ militis posuit et
sacerdos secũdũ modũ ecclesie eos copulauit

¶ Quibꝫ copulatis ait miles regi. Domine mi
rex nauis est parata in qua versus patriā meā
nauigare itendo Modo rogo vos vt vxorē meā
ad nauim associetis et eam īformare velitis
quomodo me pre ceteris debet diligere ⁊ alia
documenta eam īformetis per que vestre me
morie habere poterit ꝯtinue ¶ Qui rex omnia
ad libitum militis īpleuit Fuit rex et multitu
do populi cū eo vsqꝫ ad mare quia miles erat
ei multum dilectus ⁊ omēs de eius recessu do
lebant Cum ad nauim venissent ait rex regie
¶ Audi karissima ꝯsilium meum ⁊ bene tibi erit
Hic est maritus tuus quem super omnia tene
ris diligere hoc precepit dominus et sis ei in
omnibꝫ fidelis ⁊ obediēs Hijs dictis tradidit
eam militi dicens Estis ambo cū benedictiōe
mea ⁊ dn̄s saluos vos ꝯducat. Miles cū regīa
ei capita īclinauerūt ⁊ regi valedicentes naui
ītrauerūt ¶ Nauta velum disposuerat habens
qꝫ ventū validū pro eis velociter inde recesse
runt ¶ Rex vero tam diu ibi stetit q̄ diu naui
videre potuit deīde ad castrū properauit et cū
reginam non inuenit et ꝯmota omnia viscera
eius sunt et castrū ab ītus circuiens hincinde
donec tandē foramen īuenit ꝙ miles fecerat
¶ Qđ cū rex videret fleuit amare dicēs heu heu

m̄ miles iste ī quē tm̄ ɔfidebā vxorē m̄ abstu
lit nūq̄d stult⁹ erā q magis credebā v̄bis mi
litis q̄ꝫ oculis meis Tūc ipatator ait dn̄e itel
lexistis q̄ dixi Ac ille poptie·q̄ ait ecce q̊mō
ī militē ɔfidebat q̄ tn̄ eū decepit ⁊ sibi vxorē
deduxit Eodē mō ⁊ tu ī septē sapiētes ɔfides
q̄ ad hoc laborāt vt me ɔfūdāt q̄ sū vxor tua
et tu plus credis dictis illoꝝ q̄ꝫ q ꝓpis oculis
vidisti quō fili⁹ tu⁹ delaceravit me Et illa cer
ta signa vidisti Et iam bn̄ ppēdis quō illū
male dictū laborāt ꝑseruare ⁊ fouere ī sua ma
licia Ideo timēdum est ne vobis ɔtingat sicut
regi ɔtingebat de quo dixi vob̄ Ait imperator
Certe plus credo oculis meis q̄ꝫ dictis eoꝝ· ⁊
ideo dico tibi q crastina die faciā iusticiā de
eo Demaē vero ꝑcepit rex vt fili⁹ suspēderetē
Iteꝝ fit clamor populi ⁊ querimonia de morte
vnici filij regis · Rō papiēs vltim⁹ magr̄ oc
currit satellitibꝫ q̄ eū ducebāt ad suspēdium
et ait eis Karissimi nolite festiāre nam spero
ista die pueꝝ liberare cū adiutorio dei·Festina
uitqꝫ magr̄ ⁊ venit ad pallaciū ⁊ regē decēter
salutavit Cui rex cū magna īdignacōne respō
dit Nūq̄ꝫ bene tibi erit eo q filiū meū quem
vobis tradidi ad informandum et michi red
didistis mutum et ribaldum ꝓpter q̊d omēs

secum perdidistis ¶ O domine modo restat breue tempus donec cras hora terciarū tunc filium vestrū bene loquentē prudētem et veritatē dicentē vobis sub pena mortis pmitto ¶ Cui rex si filiū meū loqui audirē sufficeret michi amplius nō viuere ¶ Ait magister vos omnia audietis et videbitis si istud temp9 modicū expectabitis ꝛ tunc omnis decepcō īter nos et reginā finem habebit ¶ Si autem filiū vestrum nō reuocatis ſꝫ pter verbū vxoris vestre perditis peius vobis ꝯtinget q̄ illi militi qui pter modicū sangvuinē vxoris sue obijt ꝯui ipsa īgrata nimis extitit ¶ Cui imperator hoc exēplum libenter audirē ¶ Ait magister reuocetur puer ꝛ dicā vobis ita notabile exemplū q̄ diebꝫ vite vestre potentis vos cauere de īfidelitate mulierū ¶ Cui imperator puerū reuocabo sic vt pmisistis vt eum die crastina loqui audiā ¶ Ait magister secure domine ꝛ magister īcepit

Quidā miles ¶ in hūc modum narrare erat q̄ vxorem pulchrā habuit quam tenerrime diligebat ītantum q̄ eius presencia carere non potuit ¶ Accidit semel q̄ īuicem tax illis ludebāt ¶ Miles vero a casu cultellū in manu tenebat et ipsa sic ludēte casualiter manū ad cultellū percussit et sangvuinolēta man9

apuit ¶ Qd vt miles vidit videlicet sangvui
nem vxoris ītantum doluit ⁊ ꝯterritus fuit de
vxore ꝙ amens cecidit ad terram ¶ Vxor vero
aquā sup faciē suā ꝓiecit Qui vir ṙuiuiscens
dixit Celeriter sacerdotē cū sacramēto vocate
quia morior ꝓpter sangvuinē digitis vxoris
mee ¶ Qd cū sacdos adesset ⁊ ꝯmuīcatꝰ esset mi
les obijt de cuiꝰ morte plāctꝰ magnꝰ extitit
¶ Dn̄a vero tantū plāctū fecit Sepulchro clau
so dn̄a sup sepulchꝝ cecidit sic ꝙ a nullo ami
co āmouere potuit nec voluit. Sz votū fecit de
illo loco nūq̄ṗ ṙcedere Sz ꝓpter amorē viri sui
tāq̄ṗ turtur finem suum expectare ibidem Cui
dixerunt amici eius. O karissima q̄d prodest
anime sue vos hic manere sed reuertamini
ad domum vestram et largas elemosinas faci
te ¶ Hoc plus est pro sua anima q̄ṗ ꝙ hic et in
isto loco maneatis ¶ Quibus ipsa O mali con
filiarij non consideratis me ab illo separa qui
propter modicum sanguinē mee mortuus est
et ego ab eo numq̄ṗ separabor ¶ Amici hoc vidē
tes domiculum paruum iuxta sepulchrū fece
runt ⁊ ei omnia necessaria īter hoc posuerūt
et recesserūt vt vnitas eam expelleret ad so
cietatē hominū redire ¶ Modo erat lex ī illo reg
no ꝙ quādo aliquis malefactor suspensꝰ fuit

Qd vicecomes illū tota nocte illa manu arma
ta custodiret Et si ɔtigeret ꝙ suspensus a pa
tibulo furat⁹ esset vicecomes terrā suā pderet
et vita sua ī manu regis esset Accidit illo die
quo miles sepult⁹ est ⁊ vicecomes secundum
legē tota nocte iuxta patibulū eqtaret ꝙ non
longe a ciuitate distabat ⁊ cimiteriū extra mu
rum ciuitatis erat Et cum esset nimiū frigus
ita ꝙ vicecomiti videbať ꝙ pre frigore defice
ret nisi calefaceret rspiciēs hincīde vidit ignē
in cimiterio festinauit et venit illuc Cum autē
venisset ibi pulsauit ad domiculā Que ait et
quid est ꝙ ista hora hic pulsat corā domicula
ista vbi tā desolata mulier residet Ac ille ego
sum vicecomes q̄ tantū frig⁹ sustineo nisi me
statī itromiseritis vt me calefaciā deficio Cui
illa timeo si te ītromisero ꝙ verba iepta que
me miro modo ɔtristarēt ad me pferatis Ac
ille ꝓmitto bona fide ꝙ vobis displiciabilia nō
ɔmittā tūc ipsa eū ītromisit Cū vero ad ignē
sederet et calefactus esset ait ad eam O domīa
vnum verbū de licēcia loquor vobis Que ait
dic Ac ille o domina tamē estis pulchra ⁊ ge
nerosa et iuuenis et cum hoc diues nōne esset
ɔuenienciꝰ in domo vestra manere et elemosi
nas dare q̄ꝫ vos hic ɔsumere per gemitus et

suspicia vitam vestram ¶ Ac illa o miles si sci
uissem talia te non intromisissem ¶ Nam tibi
dico vt sepius aliis dixi Bene tibi constat q
maritus meus intantum me dilexit q ꝓpter
modicum sangvinem digiti mei mortuus est
¶ Et ego pro eius amore hic volo mori . Miles
hoc audiens sibi valedixit et ad patibulum
properauit Et vt venit vidit latronem subla
tum q cum vidisset contristatus est valde et
ait ¶ Heu michi quid faciam modo omīa ꝑdita
sūt vita cū rebus ⁊ sic tristis īcidebat nesciēs
q̄d faceret ¶ Tandē cogitabat redias ad domi
nam illā deuotā ⁊ desolatā ⁊ ꝯq̄res ei turbacio
nem animi tui vtrū in aliquo te cōsolare pos
sit Et cum illuc venisset pulsauit . Et ista que
siuit causam pulsacionis ¶ Ac ille ¶ O domina
ego sum vicecomes qui iam eram hic vobis
secreta mea pandam ¶ Ideo amore dei aperia
tis . domina hostium aperuit et ille intrauit
¶ Dixitq; ei ¶ O karissima nunc quero consiliū
vestrum ¶ Nam vt legem regni scitis . Q̄d quā
documq; aliquis suspensus a patibulo ꝑdit̄
q tunc vicecomes pro rebꝫ et vita regi cedit
¶ Mō interī q hic cro latro sublatus est Et iō
ꝓpter deum sanū consilium michi date ¶ Que
ait tibi spacios quia per legē iam omīa bona

amisisti et vita ī manu regis est Verūtamē fac
ɔsiliū meum nichil ī corpore nec in rebꝯ amit
tas Cui ille et ideo veni ad vos et sperabo a vo
bis ɔsolari Que ait nōne placet tibi me ī vx
orem ducere Ait miles vtinā velletis ȝ timeo
ne vos ītantum humilietis ī me tam paupera
militi Ac illa ymmo certe ɔsencō Et ille ⁊ ego
domina in vos toto tēpore vite mee Que ait
vt tibi ɔstat hesterna die domin⁹ me⁹ sepul
tus est q̄ propter amorē meū mortuus est ex
trahe eum in loco latronis suspēde eum Ait
miles O domina sanū ɔsiliu est Aperuerunt
ergo sepulchrū et extraxerūt eum Ait miles
O domina multū timeo quia latro quādo cap
tus fuit duos de superioribꝯ dentibꝯ amisit et
timeo si probabit̄ latro ɔfus⁹ ero Cui illa ac
cipe ergo lapidē ⁊ excute ei duos dētes secure
Cui ille o domina parcite michi quia dum vi
ueret soci⁹ meus dilect⁹ erat Modo essꝫ michi
indecēs ꝙ hoc ī corpore eius mortuo ɔmitterē
Ac illa ergo pro amore tuo faciā ⁊ ipsa lapidē
accepit et duos dētes ei excussit Quo facto
ait modo eū accipe ⁊ ī patibulo suspēde Qui
ait adhuc timeo eū suspēdere quia latro frō
te vulnus accepit ⁊ ambabꝯ auribꝯ caruit et
ideo si examiaret̄ timeo ɔfidi Ac illa extrahe

gladium et vulnera eum et aures abscide ¶ Ac ille O domina absit hoc a me quem in vita dilexi q̲ hoc faciam ei in morte quia viuum dilexi ideo ipsū in morte non vulnerabo ¶ Ac illa trade michi gladium et ego amore tuo hoc faciā ⁊ gladiū accepit ⁊ vitalē ictū sibi ī fronte percussit et aures abscidit ¶ Quo facto ait ¶ Modo audacter eum suspende ¶ Cui ille ¶ O domina karissia adhuc eū suspendere timeo q̄a latro ambob⁊ testiculis caruit ⁊ si sic suspens⁹ fuerit ⁊ examinatus nichil omnis labor nosť ꝓdest ¶ Ac illa tam timidū hominē nūq̄ꝫ vidi tamen securū est bonum ¶ Accipe cultellū ⁊ abscide testiculos ¶ Cui ille ¶ O domina ꝑcite m̄ hoc nullomō faciam vos scitis inquantū valet vir sine testiculis ¶ Que ait ⁊ ego amore tuo hoc faciam ¶ Cultellū accepit et ei testiculos amputauit Que ait ei ¶ Jā secure suspende rusticum istum deturpatum ¶ Ac illi iuerunt et corpus in patibulum suspenderunt et miles liberatus est Tunc domina ait militi O karissime iam es liberatus ab omni tristicia per consilium meum ¶ Modo me debes desponsare in facie ecclesie ¶ Miles respondit votum deo feci q̲ te viuente vxorem aliam non ducerem q̲ tenebo ꝫ ne tu me diuici⁹ īpedias mľtiplicit̄ desidero

¶ O tu meretrix et pessima mulier omniū mu
lierū q̄s te ī vxorē duceret Miles venerād⁹ ꝛ
amabil' q̄ fuit marit⁹ tu⁹ q̄ ꝓpter modicum
sanguinē effusū de digito tuo pre dolore mor
tuus est hunc mortuū ꝯfudisti dum dentes ei⁹
eruisti aures et testiculos abscidisti et ī fron
te vulnerasti ꝛ quis diabul⁹ deberet te ducere
¶ Et ne ūq̄ aliquē sic ꝯfūdas tūc accipe merce
dē tuā ꝛ euaginauit gladium et vnico ictu am
putauit caput eius Ait magister domine intel
lexistis que dixi ꝛ ait rex valde bene Inter om
nes mulieres tunc ista fuit pessima et miles
ei bene ministrauit eo q̄ alios nō confūderet
¶ Ait īperator o bone magr̄ si semel filiū meū
loquētē audirē tūc postea de vita mea nō mlͭ
tū curarē Cui magister dn̄e īpator die crastīā
cū mag̃ prudēcia filiū vestrū loq̄ audietis co
rā omnib⁹ satrapis imperij et nudā veritatē
ostēdet isti⁹ altercacōis inter nos et impera
tricē vt spero Magister vero valedixit regi
et postea omnes magistri ꝯuenerūt ꝛ habue
runt ꝯsiliū quomodo ꝛ in qua forma puerum
educerēt de carcere ad pallaciū super quo in
die hora terciarū puerū ꝯsuluerūt Quib⁹ pu
er ait quocumq; modo vobis placet placebit
et michi ꝫ ī nullo sitis solliciti quomō r̄spōdeā

aut q̄d dicā q̄a cum magna gloria nos omnes saluabo ⁊ ad singula respondebo Magistri hoc audiētes gauisi sūt ⁊ induerūt eū purpura et pello ⁊ duo magistri p̄cedebāt ⁊ vn⁹ ad dexte ram ⁊ alter ad sinistrā et alij tres sequebātur et vigintiquatuor cum diuersis generib⁹ mu sicoꝝ eum p̄cedebant cū melodia ⁊ honore ad pallaciū eū duxerūt Imꝑator cū tantū sonitū audiret interrogauit quid nam esset Ac illi do mine fili⁹ vester venit q̄ corā vobis ⁊ satrapis imperij loquet̄ ⁊ se de sibi īpositis excusabit Imꝑator ait optimi rumores vtinā filiū meū loquētē audirē Puer vero cū ad pallaciū venit et patre sibi occurrēte primū verbū q̄d dixit ait Salue pater et domīe mi reuerende Pater vero cū vocem filij audiuit ɔmota sūt omnia viscera eius ⁊ pre gaudio ad terrā ceci dit quē fili⁹ subleuauit Et cū surrexisset ⁊ pu er cepisset loqui tant⁹ tumultus populi erat ibi vt ei⁹ v̄ba audire nō possūt Imꝑator hoc ɔsiderans fecit pecunias ꝑ plateas spergi vt popul⁹ in illo occupat⁹ esset et in pallacio eis locū darent puerū audire ꝙ q̄si popul⁹ michil adūtit Rex hoc ꝑpendēs fecit indici silenciū sub pena corpis ⁊ statim siluerunt Facto si lencio ait puer Domine reuerende anteq̄

aliquid dicā Rogo vt imperatrix cum omnibꝫ que sunt de camera eius cōpareāt ¶ Imperatrix statim ab imperatore in mādatis accepit vt ipsa que essent de camera eius sine cōtradiccōe cōpareret ¶ Illa vero tremēs cōparuit ¶ Puer vero fecit eas stare coram toto populo ⁊ omēs mulieēs p ordinē vt totꝰ populus eas videret ¶ Tunc ait puer · domīe eleuate oculos vestros et cōsiderate pedissequā illā que ibi stat ī viride veste quam vt noscitis ꝙ regina pre ceteris diligit quā denudare facitis corā uobis omibꝫ et apparebit qualis est · Cui imperator ¶ O fili verecundiū essꝫ corā nobis omnibꝫ mulierē denudare ¶ Qui respōdit si mulier apparebit verecundia mea est · si autē redūdabit cōfusio ī ipsam ¶ Cum vero denudata essꝫ apparebat vir ī inferioribꝫ ꝙ omnes vidētes ammirati sunt ¶ Tunc ait filius patri Ecce domīe tāto tēpore iste ribaldꝰ in camera vestra adulterabat ⁊ lectum vestrū defedabat ⁊ causam dileccōis nō sciuistis ¶ Imperator cum hoc vidissꝫ quasi demens factꝰ et precepit vt imperatricē cum ribaldo cōbureret ¶ Ait filius nolite pater sentenciare super eam quousqꝫ michi crimē impositum per eam reprobabo eam esse mentitam ⁊ me false accusatā ¶ Cui pat̄ fili mi dilecte totū

iudiciū in man⁹ tuas cōmitto. Cui fili⁹. si inue
nit̄ eē falsa ⁊ mētita lex eā iudicet. Pat̄ mi
cū ꝓ me misistis ad īstigacōnē ipi⁹. Tūc ma
gistri mei vna mecū stellas ī firmamēto īspex
im⁹ ꝙ si infra septē dies v̄bū vnū ꝓtulissem
morte turpissia cōdempnatus fuissē ⁊ ideo hec
fuit taciturnitatis causa. Cū vero per vxorē
michi imponit̄ ꝙ voluerim eam opprimere ip
sa mentitur. Sed ipsa inquantum me extor
quere potuit. Tūc pugillarē m̄ porrexit vt si
bi saltem scriberem quare eā cōdēpnarem. Cui
cum scripsissem me huius facin⁹ ⁊ peccati no
lui perpetrare nec pomerium patris mei defe
dare seipsā dilacerauit ⁊ clamauit ⁊ m̄ crimē
imposuit. Imperator hoc audiens atruo vul
tu eam inspexit et ait ei. O tu misera nō suffi
ciebat ad supplendam tuam libidinē ego et ri
bald⁹ tu⁹ nisi eciam velles filium meum habe
re. Ac illa ad terram cecidit petens veniā. Cui
īperator. O tu maledicta misericordie ī nulla
digna es. nam mortem triplici via meruisti
Vna ꝙ adulterium sub me cōmisisti. Alia ꝙ fi
lium meum ad peccata sollicitasti et sibi cri
men imposuisti. Et tercio per verba tua om
ni die me ad occidēdū eū concitasti. Et ideo
lex super hoc dictabit non minimam ꝙ

sentenciam mortis super te. Tunc dixit filius
Pater bene scitis q propter crimē michi im
positū omni die ducebar ad suspendiū ꝫ deus
me per magistros meos eripuit O pater mi
venerāde ponat̃ modo q regnare pro vobis ꝑ
vt regina michi imposuit q ad illud ego et
magistri laboram⁹ q tunc min⁹ haberetis nisi
labores et sollicitudines quos ꝯtinue pro gu
bernacōne regni ꝯstat vobis habere quia absit
hoc semper a me vt vos nō haberā tamq̃ pa
trem a quo sumpsi pricipiū vite mee et tamq̃
dominū coronatū regni cui⁹ honore vos nūq̃
priuabo. Sed si labore ⁊ sollicitudīe pro guber
nacōne regni ad vestrū preceptū īplebo. Nota
min⁹ q̃ ille qui filiū suū ī mare proiecit prop
ter hoc q se futurū dominū predixit. Sed dū
fili⁹ saluat⁹ fuit per dei adiutoriū et domin⁹
fact⁹ fuit in dispendiū patris nō extitit ꝫ in
magnū profectū fuit. Cōsequenter ⁊ vos exp
iemini q dominacō mea nūq̃ in dispendium
vestrum erit ꝫ in magnū solaciū. Tunc ait im
perator O fili dilectissīe benedicat̃ altissim⁹
et hora in qua te habere filiū merui Ex quo sa
piēcia te adornatū et adolescētem bone indolis
ꝯspicio. Modo narra michi vnā narracionem
per quā tuam prudenciam plenius experiar

et anima mea in te exultet. Ac ille pater mi imponatis silencium donec finiero verbū q̄d cum finitum fuerit sentencia legis cum iusticia de me et imperatrice fiat Tunc imperator indixit silencium ⁊ puer in hac forma narrare incepit

Quidam miles erat qui habebat tātū vnicū filiū quē multū dilexit in principio sicut vos iam habetis me solum quem cuidam magistro in longinquis ptibꝫ ↄmisit ad nutriendum ⁊ informandū Puer vero ingeniosus multum proficiebat tā etate q̄ꝫ sapiencia inↄperabiliter. Cum vero p septem annos cum magistro stetisset Pater filium videre desiderabat eiqꝫ litteras misit vt visis parentibus ad patriam remeauit sicut vos p me misistis. puer vero volēs patri obedire reuersus est de cuiꝰ aduentu multū gaudebat eoq꞉ puer tā corpore q̄ꝫ doctrina oībꝫ placabilis appareret Accidit q̄dā die patre ⁊ matre ī mēsa sedētibꝫ ⁊ puer eis ministrāte q̄dā philomena volauit ad fenestrā vbi r̄sidebant et ita dulciter canebat q꞉ mirabantur ⁊ miles de cantu eius agebat O q̄ꝫ dulciter hec auicula cantat q̄ꝫ bene illi essꝫ qui cantū eius sciret et suū cantū ītērpretare nosceret Cui filiꝰ eiꝰ ait Pater reuerende Canticum philomene

interpretate noscere ꝫ timeo offensam vestrā
Cui pater o fili dic michi interpretacōnem cā
tus et tunc probare poteris si offēsus fueris.
Sed ego racionem offēsionis ↄsiderare nō va
leo Qui cum fili⁹ audiret Ait philomena in
suo cantu dixit ꝙ ego ero tant⁹ et talis domi
n⁹ ꝙ ab omnibꝫ venerabor ⁊ precipue a patre
meo qui se exhibebit aquam manibꝫ meis īfū
dere ⁊ mater mea manutergiū tenebit Cui pa
ter illū diem nūꝗ̄ vimis ꝙ huius ministeriū
a nobis vnꝗ̄ accipies nec huius dignitatem
ↄsequeris Et cum offēsione graui et indigna
cōe accepit filiū super humeros currēs ad ma
re ⁊ proiciēs eum in illud dicēs Ecce interpre
tator auiū Puer autē cum natare sciret vsqꝫ
ad quandā rupam natauit ibi vsqꝫ ad quartā
diem sine victu mā̄sit Quinta vero die nauis
venit quam cum puer trā̄sire ↄspiceret clama
uit ad nautas vt amore dei de periculo more
tis eum eriperēt Naute vero vidētes adolescē
tem nimis graciosū sibi ↄpassi sūt et ↄtulerūt
et in naui suam receperūt Et in partes longī
quas secū duxerūt Vbi cū applicuissēt ibidem
cuidā duci puerū vendiderūt Puer vero cum
essꝫ eligātis forme multū a duce diligebatur
Modo rex illi⁹ regni ↄsiliū generale fecerat ꝓ

proclamauit et vocauit omnes nobiles et sa
trapas regni. Dux vero cū cōparere debuit ꝛ cū
puerum prudentem ꝛ īgeniosū cōsideraſſ; duxit
eum secum ad cōsilium. Cum vero omnes con
gregati fuiſſent coram rege. Ait eis rex kariſ
ſimi vultis modo scire causam quare vos om
nes ꝓ cōsilio cōuocaui. Cui omnes Ecce dn̄e ad
imperiū vestꝝ parati sum⁹ Quib; rex misteri
um quod vobis pādere volo. Si quis m̄ enuda
uerit ꝛ īterpretauerit illi per coronā meā pro
mitto ꝙ sibi filiā mea vnicam desponsabo ꝛ col
lateralis me⁹ erit ꝙ̄ diu vixero in regno. S;
post mortē meam totum poſſidebit. Misteriū
cōsilij est hoc tres corui semper me inſequūtur
vbicumq; pergam nūꝙ̄ me derelinqunt euolā
do et vocib; horribilibus clamando sic ꝙ est
michi extrema pena voces eorum audire et
aspectus intueri. Vnde si quis michi causam
sequele et vociferacionis noſceret interp̄tare ꝛ
eos ammouere huic ꝓmiſſum ꝑail omni du
bio vellem adimplere. Hijs dictis nō est inuen
tus in toto cōsilio ꝛ cōsiliū qui sciret causam hu
ius īterp̄tare vel coruos ammouere. Tūc ait
puer ad ducem putas ne dn̄e mi ꝙ rex michi
teneat edictum si suam complebo voluntatem
Dixit dux puero puto. Sed ne tibi placet

vt dicā domino meo regi Cui puer sub pena vi
te mee ego ῑplebo illud quod dico Dux cū au
diuiss; accessit ad regē ⁊ ait ei Domine rex
est puer hic vnus multū perit⁹ et prudēs q̄
vestro desiderio ꝓmittit per omnia satis face
re si teneatis qꝫ ꝓmisistis Cui rex per coronā
regni quicq̄d ꝓmisi totaliter adimplebo Tūc
puerū coram rege statuerūt. Rex vero cum pue
rum vidiss; ait O bone puer scis ne questōni
respōdere mee. Ait puer etiam domine poptie
Questio vestra est talis quare corui vestri in
sequnt̄ ⁊ sic horribiliter clamant Ad quod re
spōdeo Accidit quodā tempore qꝫ duo corui
scilicet mascul⁹ ⁊ femella terciū coruū ꝓduxe
runt Tunc tēporis erat grauissima fames ita
qꝫ homīes iumēta et aues fame perierūt Ter
cius coruus scilicet pull⁹ in nido tūc erat Ma
ter vero dimisit pullū querens vbi se nutriret
et ad nidū nō redijt Mascul⁹ hoc vidēs pullū
suū cum magna penuria sustētabat donec vo
lare potuit Cum vero fames trāsiss; mater re
dijt ad pullū volēsq; eius societate frui Nō
mascul⁹ vidēs eam abicere nitebat̄ Allegās
qꝫ eū ῑ necessitate dereliquit ⁊ ideo ꝓ nūc ei⁹
societate carere deberet Mater allegat qꝫ ῑ ei⁹
partu dolores habebat et penuriā sustinebat

et ideo de societate poci⁹ debeat gaudere q̄ pa
ter· ꝓpter hoc vos domīe mi rex corui sequnt̄
petētes iustā sentenciā quis eoꝝ pullū in socie
tate habere debeat ⁊ hec ē causa clamoris eoꝝ
¶ O rex modo da sentencia rectam quis eorum
pullum habere debeat et post hoc coruos non
videbis· Ait rex exquo mater pullum in neces
sitate dereliquit racio dictat q̄ eius societate
careat. Sed quando allegat q̄ in partu eius
penas habebat / Ille pene in gaudiū sibi verte
bunt̄ quando pullū in mūdo ꝓduxit. Sed q̄a
masculꝰ est causa ꝓduccōnis ⁊ generacōnis in
q̄ūqꝫ aīali ⁊ cū pullū ī necessitate sustētabat
in decremēto corpis sui do ꝑ iudicio vt pullus
in societate patris maneat ⁊ non matris. Cor
ui cum iudicium audiuissent cum magno cla
more per aerem volabāt nec amplius in toto
regno visi sunt. Ait rex puero quod est tibi
nomē Respondit allexāder vocor Cui rex vnū
volo a te habere vt tibi alium patrem non no
mines nisi me exquo filiā meā despōsabis et
possessor regni mei eris. Puer allexāder cū
rege mansit ⁊ ab omnibꝫ diligebat̄ eo q̄ has
taludia ⁊ torneamenta querebat · bella exer
cebat ⁊ in omnibus hijs glosior omnibꝫ ꝑ
egiptum exstitit sic q̄ non fuit inuentus in

regno nec extra qui eum vincere possit nec tā
obscuras questiones proponere quas non sol
ueret. Erat tunc tēporis imperator quidā noīe
titus qui omnes reges mūdi in generositate
et curialitate excellebat intantū qꝫ eius fama
per totū mundū volabat. Quod quicūqꝫ vellet
ꝓficere ī moribꝫ et sciēcia ꝛ quasi totū mundū
videre qꝫ ille ad curiā huiꝰ īperatoris se trans
ferret. Allexāder cum hoc percepissꝫ ꝛ Ait regi
pater mi honorabilis scitis enī totū mundū
plenū de fama imperatoris sic qꝫ delectabile
est stare in curia sua. Unde si placeret domīo
meo ac patri libenter me ad curiā ipsiꝰ trans
ferrē vt prudēcius et in moribꝫ prompcior fie
rem. Cui rex optīe m̄i placet ꝛ sꝫ volo vt copiam
auri tecum sumas intantū vt honor meus sit
et tua necessitas reqret. Verūtamen videt̄ m̄i
expedire vt filiā meam spōsam tuam ātea du
ces. Ac ille o domīe parcite michi ꝑ nūc donec
redicero et tūc filiā vestrā cū omni honore ducā
Ait rex exquo tibi tam̄ placet visitare curiam
imperatoris nūc tibi ꝯsencio. Allexāder valefe
cit regi et sūptibꝫ secū sūptis abijt v̄sus ptes
cesaris. Cū vero ibi venissꝫ cum honesta comi
tiua ꝑrexit ad pallaciū imperatoris ꝛ vsqꝫ ad
regē ꝑuenit quem pronus ad terrā salutauit

¶ Impator vero de solio suo surrexit ⁊ osculat⁹ est eū ⁊ ait ei ¶ Fili mi vñ es aut q̄d ē negociū tuū ꝓpter q̄d hic venisti ¶ Ac ille dñe egipti regis filius sum ⁊ heres. ¶ Nō veni maiestatē vestrā enarrare si placz vob' seruire ¶ Qd regi multū gratū fuit et senescallo eū ꝯmisit ⁊ dapiferꝫ suū eū ꝯstituit ¶ Senescall⁹ decentē camerā ei ordināuit ⁊ oīa paramēta ei ꝓparauit ¶ Allexander vero tā prudēter se habuit ꝙ ī breui oīb⁹ dilect⁹ erat ¶ Nō modicū p⁹ hoc fili⁹ regis frācie venit causa ministerij vt virtutes addiscꝫ ¶ Quē impator honorifice recepit quem cū de nomine et genealogia q̄siuissꝫ r̄spondit. fili⁹ regis frācie sū lodeuuicus vocor vester seruus ¶ Cui imperator allexādrum dapiferū meum constitui te autem pincernam meum facio vt semper ante mensam meā corā me ministretis vt vestro aspectu continue vti possū et eū senescallo ꝯmisit vt eū honorifice collocaret ¶ Qui eum in camera vna cum allexandro collocauit ¶ Isti duo ita similes erant in forma et in moribus et in gestu ꝙ vix vnus poterat discerni ab alio. nisi ꝙ allexander erat maior in sciencijs suis et agilior in factis suis q̄ꝫ iste lodeuuicus ¶ Nā iste lodeuuicus nimis erat pusillanimis et pauidus in hoc solum differebant

Isti duo iuuenes se mutuo mltū diligebāt Im
perator vero vnicā filiā habuit nomīe floren
tina · quā imperator miro modo dilexit eo ꝙ
multū graciosa ess; ⁊ heres regni ipsi⁹ que ci
uiam pro se habuit cum familia sibi assignata
Cui singulis dieb⁹ imperator de suis cibarijs
in signū amoris mittebat et hoc per manus
allexādri Vnde puella allexandrū nimis dili
gebat quia sibi graciosus ⁊ prudēs videbatur
Accidit quodā die ꝙ allexāder ī aliquib⁹ ar
duis negocijs erat hora prādij occupat⁹ Et
cum nullus se de officio allexandri ītromitte
ret lodevuicus hoc vidēs vicem ei⁹ suppleuit
et dū vltimū ferculū corā se haberet ⁊ lodevui
cus genib⁹ flexis corā eo ministrauit ei ver
bis suis solitis commisit scutellā suā filie sue por
tare credēs eum allexādrum esse lodevuicus
vero preceptū imperatoris impleuit ⁊ ad aulā
filie intrauit eamq; decēter salutauit et ciba
ria corā eam posuit · ꝗ vsq; tūc eam non vide
rat Que statī eum cōprehēdit non esse allex
ādrū eiq; dixit Fili q̄d est tibi nomē ⁊ cuius
fili⁹ es Ac ille domīa regis frācie fili⁹ sum et
vocor lodevuicus Ac illa bene tibi sit vade in
pace et ille īclinauit se ⁊ recessit Interī venit
allexander ad mensam et ambo impleuerunt

seruiciū ¶ Prādio finito stati lodevuic⁹ lecto
cubuit ꝛ īfirmari cepit ¶ Quod cū allexāder pce
pit cameram intrauit eiqꝫ dixit ¶ O karissime
lodevuice sociorum dilectissime quid nam est
tibi ꝛ q̄ est causa infirmitatis tue ¶ Qui ait pe
nitus ignoro ꝫ sencio me ita īfirmū ꝙ timeo
me non euadere ¶ Allexander respondit ¶ Causa
infirmitatis tue nota est hodie quando cibaria
dñe nostre portasti faciē eius nimiū īspexisti
eo ꝙ pulchra est ꝛ ideo cor tuū captū ē ꝛ āga
tiat᷑ · Cui ille O allexander omnes medici to
ci⁹ mūdi nō possēt verius iudicare īfirmitatē
meā et timeo ꝙ sit causa mortis · ac ille Esto
ꝯsolatus te iuuabo īquantū potero ¶ Et exiuit
ad foꝝ ꝛ emit ī ꝓpriis expensis preciosū pānū
margaritis polimitū lodevuico ignorāte ꝛ pu
elle ex parte lodevuici presentauit · Cui illa O
allexāder vbi tam preciosum pānū habere po
terat ¶ Ac ille O domina ditissim⁹ regis fili⁹ ē
et vos ensemiare desiderat ꝛ vestꝝ amorē q̄ ꝓpt
vnū solum respectū vestꝝ vsqꝫ ad mortē infir
mat᷑ ꝛ ideo si eū periclitari pmiseritis nūq̄ꝫ ī
honore vrō ꝛcuperabitis Cui illa o allexander
velles tu me consulere ꝙ taliter virginitatem
meam amitterem ¶ Absit hoc a me tibi consen
tire et scias allexāder te de tali negocio nūq̄ꝫ

bonum lucrū a me reportare Recedas a me et amplius nō loquaris m̄ de tali materia Allex ãder cū hoc audiuit ei īclinauit et abijt Die vero crastina ciuitatem intrauit et coronam preciosam preciosior in duplo q̄ꝫ pannus erat emit et camerā puelle ītrauit ⁊ ei clenodium ex parte lodevuici presentauit Puella vero cum tā preciosū clenodium videret Ait ei miror de te qꝫ tociens vidisti me et m̄ alloꝗt⁹ es tociēs qꝫ negociū propriū erga me numq̄ꝫ ꝓferebas Cui ille o domīa tam feruēs nō sum et talis casus michi accidit vt cor meūm sic vulneret̄ Et q̄ socium habet debet sibi societatem ostēdere. Et ideo o domīa īspiciatis omnē dulcedinē femineā vt quem vulnerastis vestra benignitas mediceť vt sua mors vobis perpetue nō obicieť Cui puella vade vias tuas quia ad presens tibi de hoc non respōdebo. Ille hoc audiēs ei īclinauit ⁊ recessit Tercia die ad forū iuit et angulū in triplo preciosior emit et puelle ex parte lodevuici presentauit Cū delectabile clenodiū videret ait allexādro Fac lodeuicū venire tercia hora noctis et hostium apertū īueniet Qđ cū allexander audissꝫ gauisus est valde ⁊ iuit ad sociū suū eiqꝫ dicens karissīe ꝯfortare et sis ꝯsolatus quia puellā

tibi acq̄siui et ista nocte ad cameram eius te ducā. Qđ cū ille audiret quasi de ḡue sōpno excitatus paulatim reuixit et pre gaudio sanus totaliter ē factus nocte sequenti. Allexāder lodevuicum recepit et ad hostiolum vbi sibi ostēderat socium suum duxit vbi tota nocte cum puella in solacijs fuit. Quo facto ɔglutinata est anima eius cum eo et vnus amor erat inter eos. lodevuicus vero sepe eā frequē tabat q̄ veīt ad milites curie. Qđ puella erat per lodevuicum cōgnita. Milites isti iter eos conspirauerunt vt erat insidia in via vt aut eum caperent aut occiderent. Qđ allexandro non latuit et ipse ɔtrario se cū suis armauit in resistēciā ei⁹ q̄d vt militib⁹ īnotuit. Allexandrū timētes sociū ei⁹ ī pace ire pmiserunt. Allexāder vero ī multis se ꝑ socio suo posuit q̄ sibi tn̄ mīme ɔstetit. Sʒ puella totū bn̄ sciuit. In breue p⁹ hoc venerūt littere alxandro de morte regis egipti vt veīret cito ꝗ regnū suū cū maiestate teneret. ɔstati puelle ꝗ lodevuico nūciauit de recessu suo qui vltra q̄ȝ credidi potest ɔtristati. dixitq̄ʒ dn̄o suo dn̄e mi reuerēde littere prevenerūt de morte patris mei. Vn̄ oʒ me festiāre ad patriā ad recipiēdū regnū. Vnde peto licēciā a dn̄o cui ꝑ bn̄ficijs m̄ ipensis

me et omnia mea offero Et antequam per
recessũ meũ dominum meũ offēderem totum
regnũ pocius dimit terē cui domi9 Allexander
scias me de tuo recessu multum dolere eo q̄ m̄
gratus seruitor eras sicut ĩ omni familia mea
habui Sed imperatores non decet seruitores
suos in eoꝝ ꝓmocionibꝫ impedire ·ſꝫ magis
ad alciora ꝓmouere Et ideo de thesauro nr̄o
quãtũ desideras camerarius noster tibi dabit
et vadas cum benedictōe mea ·Allexãder vero
valedixit regi et ceteris in curia et multi de
recessu suo doluerũt quia ab omibꝫ erat dilec
tus lodevuicus cũ puella exiuerũt cum eo in
comitatu suo bene p septē miliaria·Cum vero
allexander eos licenciaret nec pmitteret vt
eum longius comitarent̄ pariter ad terrã ce
ciderũt ⁊ nimis ꝯtristabãt̄ Allexãder eos de
terra leuauit et verbis ꝯsolatoriis blanditus
est dicēs O lodevuice socioꝝ dilectissīe premu
nio vt secretũ inter te et dominã nostrã valde
zeles et sis cautus et custodit9 in viis et fac
tis tuis Nã scio q̄ ad locũ meum ali9 itrabit
qui tibi inuidebit de domini gracia et ille die
ac nocte vias tuas obseruabit Cui lodevuic9
O allexãder cũ totis viribꝫ meis me cauebo in
quantũ potero ſꝫ quomodo cauebo quando fide

litatē tuā nō habeo. Sz vnū supest q̄d a te de
sidero hoc est q̄ ānulū istū a me recipias et
p illū mei memoriā habeas. Ac ille ānulū amo
re tuo libent̄ recipiā cū tñ sine ānulo nūq̄ꝫ tui
obliuiscor ad deum vos ꝯmēdo. Tūc ceciderūt
sup collū suū ꝛ osculati sūt eū ac dimiserūt et
pfect⁹ ī regnū suū ꝛ ipsi reuertebātur. Postea
stati venit gvuido fili⁹ regis hispanie q̄ recep
t⁹ ab impatore loco allexādri. Cui senescallus
locū allexādri in camera lodevuici assignauit
q̄d lodevuico satis graue fuit · ſꝫ emendare nō
potuit. Gvuido hoc percipiens q̄ lodevuicus
eum inuoluntarie sustinuit stati ꝯtra eum in
uidiā incepit. Lodevuic⁹ vero timore gvuido
nis a multo tēpore se a societate puelle ꝯtinu
it. Attamē vict⁹ amore postea aliquādo sicut
p̄us vices frequētabat · gvuido vero stati ꝯsi
derās et explorabat vices intantū q̄usqꝫ sibi
rei veritatis innotuit q̄ puella esset ꝯgnita
per lodevuicum ꝛ hoc de auxilio allexādri. Ac
cidit vna vice q̄ imperator stetit ī aula ꝯmē
dans allexandrum multum de sua probitate
et prudencia q̄d audiens gvuido et ait. Do
mine nō tantū ꝯmēdand⁹ est allexāder eo q̄
ꝓditor ī curia vestra exstitit mltis dieb⁹. Ait
imperator dic m̄ quomō. Ac ille tantū vnicā

filiam habetis que erat heres vestra lodevuicꝰ
violauit p adiutoriū allexādri qui omī nocte
dum sibi placet vadit ad eam Imperator aū
hoc audissꝫ ꝯmotꝰ est valde Et interī accidit
ꝙ lodevuicꝰ debebat p aulā trāsire Quem aū
īperator videret vocauit eum et ait ei Quid
audio de te si verū est morte turpissīa morieris
Qui ait domine quid est hoc Ait gvuido ego
corā domino meo depono ꝯtra te ꝙ violasti ei
vnicā filiā ꝛ omni tempore vadis in ꝯfusione
ipsius adulterare cū ea et hoc in duello ꝯtra te
volo ꝓbare Ac ille īnocens huius criminis sū
et ego hoc manucapto defendere ꝛ falsitas tua
vt spero in caput tuum redūdabit Imperator
vero eis diem pūgnandi ꝯstituit Quo facto
lodevuicꝰ ad puellā accessit ꝛ edictū duelli ei
nūciauit ꝛ quomodo eū gvuido accusauit ꝛ ait
Modo presta michi bonū ꝯsiliū vel ego ero fi
lius mortis nam vt scis duellū ꝯtradicere nō
valui nisi voluissē me reū dedisse Nō gvuido
est fortis et strennuus in armis ꝙ sibi silīs
non est nisi allexander ꝫ ego debilis ꝛ ideo si
ego iniero secū ꝯflictū ero filiꝰ mortis et vos
per ꝯsequēs ꝯfusa Cui illa fac ꝯsiliū meū exq̄
desperatꝰ de teipso Celeriter ad patrē meum
recedas et dic ei ꝙ litteras iam receperis ꝙ

pater tuus iaceat ī extremis et desiderat pre
senciā tuā vt de rebꝫ tuis tecū disponat ante
q̄ꝫ discedat ⁊ pete licenciam ab imperatore vt
amore patris tui tibi concedat eū visitare ⁊ dic
duelli prolonget quousqꝫ ire ⁊ redire possis Cū
autē licenciā obtinueris quāto velocius poteris
ad regē allexādꝝ perge occulte Et cū ad eū pue
neris in conclaue causam sibi pāde et rogas vt
ī hac necessitate extrema nob̄ subueniat Qd
cū lodevuicus audiuit consiliū sibi placuit ⁊ secū
dū hoc fecit ⁊ licēcia īpetrata ab īperatore et si
bi alio de distācione p̄fixo duello abijt et iter
arripuit v̄sus regnū egipti ad allexandrū et
nec die neqꝫ nocte q̄euit q̊usqꝫ ad castrū al
lexādri peruenit Rex allexāder percipiēs eius ad
uentū gauisus est occurrens recepit eū reueren
ter et āmirans de eius aduētu. cui lodevuicus
O domie et amice vita mea ⁊ mors ī manibus
tuis est. nam sicut m̄i p̄dixisti q̄ꝫ superueniente
socio perdi deberem nisi me caute haberē q̄ꝫ
vtiqꝫ feci q̄ꝫ diu me continere potui Sꝫ postea
ille filius regis hispanie perpendens insidias
michi posuit quousqꝫ veritatem percepit ⁊ tūc
accusauit me apud regē sic q̄ꝫ ī p̄fixo die ab
ista die vsqꝫ ad octo dies oportet me sic ve
nire in duello ad pungnandum cum ipso sic

Et sicut modo bene scitis q strenu⁹ homo est
⁊ ego debilis Ideo Florẽtina me consuluit vt vo
bis hãc angustiam non zelarẽ quia sciret vos
amicũ verũ qui nos in tali necessitate non di
mitteret Ait ille constat ne alicui aduent⁹ tu⁹
ad me ꝓpter hanc causam nisi Florẽtine Qui
ait nulli quia ab imperatore licẽciã accepi vt
patrẽ meũ grauiter decũbentẽ visitarẽ Cui al
lexander Et quomodo consuluit Florentina tibi
subuenire Ait o amicoꝝ constãtissime per viã illã
consuluit sicut scitis q valde similes sumus sic
q quãdo incõtinenti veniretis ⁊ duellũ cũ eo
committeretis null⁹ vos nosceret nisi sola Foren
tina Duello cõpleto ego redirẽ ⁊ vos ad patri
am vestram Ait allexãder et quãdo erit dies
pũgnãdi ac ille hodie ad octo dies Ait allexã
der si tunc per istũ diem tardarẽ ad prefixum
diem venire nõ possẽ Modo videas quomodo
faciem⁹ die crastia omnes subditi mei ĩ regno
meo venient ad cõuiuiũ quia per me inuitati
sunt et tũc ducã spõsam meã Et si pertraxe
ro tũc perdit negociũ ⁊ si nõ ambulauero tũc
duellũ negligit Quid mõ videt tibi expedi
re Et cũ lodeuicus audiss; difficultatẽ cecci
dit ad terrã gemẽs et suspirãs dicẽs angustie
sunt vndiq; Tũc ait lodeuico Esto pacific⁹

ego nō derelinq̄ꝫ te ꝛ si deberē amittere regnū cum vxore Audi quid cogitaui ex quo similes su mꝰ ꝛ ego intantū nō sū notus ideo populus ꝛ barones bene puideāt te pro me ergo tu hic manebis ꝛ spōsam meā duces ꝛ ꝯuiuiū tene as tāq̄ꝫ ego essē Et cū veneris ad lectū meū vbi sis fidelis et stati dextrariū ascendam ad pgendū ꝯ̇sus ꝯflictū Et si deꝰ victoriā michi tribuerit oculte redibo ꝛ tu ad ptes tuas eci am redibis Hijs dictis Allexander lodevuico valedixit et prexit ad curiam imperatoris ad confligendum cū gvuidone Lodevuicus vero mansit in curia regis allexandri In crastino vero processit lodevuicus tamq̄ꝫ rex allexan der et sponsam allexandri in facie ecclesie de sponsabat et conuiuium gloriosū tenuit Om nes nobiles suos optime visitauit ꝛ multū ef fabilem se p̄buit Et cū nox adess; lodevuicꝰ ad lectū intrauit ꝛ sponsam iuxta se collocauit Euaginansq; gladium et inter se et sponsam posuit vt caro carnem non tangeret de quo ipsa satis āmirabat̄ Sed tamen nichil dice bat Sic iacebat q̄ꝫ diu rex allexāder absens fuit. Rex allexāder venit die statuto ad īperato rem dicēs O dn̄e lic; patrē meum multum in firmum dimiserī tamen ad defendēdū honorē

meā veni Cui imperator bene fecisti fortuna iusticie forciet Puella aūt percepisset allexādrū venisse pro eo misit q̄ vt venisset gauuisa est et sup collū suū ruit osculās eū dicēs Benedicat hora q̄ te videre debui et dic michi vbi dimisisti lodevuicū Ille totū processū ei retulit quomō eum regē in regno suo dimisit et statī ei valedicēs camerā lodevuici intrauit Vnde nō fuit homo qui ipsum lodevuicum sine omni suspicione crederet excepta florētina Die vero crastina anteq̄ȝ ad duellū procederēt Ait allexāder imperatori presente gvuidone Domine imperator hic me crimen accusauit apud vos et hoc affirmo per sancta sanctoꝝ q̄ filia vestra p me nūq̄ȝ fuit cognita et hoc isto die deo adiuuāte sup corpus tuū probabo Ait gvuido per sancta sanctoꝝ tu violasti filiā imperatoris q̄ probabo per caput tuū Post hoc equos ascēderūt ⁊ acriter se tetigerūt et sic diu luctabant

Postea vero allexāder animosior factus validissimo ictu eius caput amputauit q̄ statī puelle misit de quo nimis gauisa est ⁊ illud patri detulit dicēs Ecce pater caput illius qui me et te false īfamauit Imperator aūt victoriā percepisset statī misit p allexādro quē credebat lodevuicū esse ⁊ ait O karissime lodevuice tu hodie

honorē tuum ⁊ filie mee solemniter defendisti
et ideo amodo carior m̄ eris ⁊ qui te ampli⁹ m̄
peyorauerit indignacionem meam perpetuā
habebit ¶ Ac ille deus saluat sperantes in se et
innocentem sanguuinem vidicabit ¶ Eya do
mine vnū supplico a vobis ex q̊ patrē meū īfir
mum reliqui vt m̄ ɔcedatis ad eū redire ⁊ cū
melius habuerit se inɔtinēti rediā ¶ Cui imꝑa
tor placet ita tamē ꝙ me non dimittas quia
decetero tui carere nolo ¶ Tūc allexander vale
dixit regi ⁊ vsqꝫ ad regnū suum ꝑuenit ¶ Quē
vt lodevuicus vidit gauisus est valde et ami
cabiliter eum recepit dicens O amicoꝝ karis
sime ⁊ q̊modo negociū expediuisti ¶ Ac ille va
de ad imꝑatorē ⁊ seruias illi sicut hucusqꝫ fe
cisti quia graciā maiorē tibi ꝑparaui ⁊ caput
tui adūsarij amputaui ¶ Cui lodevuic⁹ vitam
meam nō solum ista vice saluasti ⁊ ſʒ sepi⁹ ꝙ
nūc temporis emendare nō valeo ¶ Vnde de⁹
sit merces tu⁹ et ad deū te ɔmēdo et ad īpera
torem redijt De allexandro vero absencia nul
lus nouit nisi lodevuicus ¶ Cum vero nox ades
set et ipse cū regina lectum ītrasset stati ver
ba dulcia cū ea habuit ⁊ amicabilit̄ āplexat⁹
est eā ¶ Que ait tēp⁹ diu fuisti vt signū amo
ris non ostēdisti ¶ Ac ille quare dicis talia

Cui illa noctes omnes postq̄ lectū ītraui gla
diū euaginatum īter me et te posuisti nec me
vnq̄ tetigisti nisi mō. Rex aū audiret ꝑpēdit
fidelitatem socij et ait ei karissīa mea ꝓpter
malū nō est factum ꝫ vnā ꝓbacionē bonam ⁊
ꝑpetuū amorē. Ipsa vero cogitabat illū tu nū
q̄ habebis ꝫ hūc despectū ī te vīdicabor. Sta
tim quendā militē quē antea modicū amaue
rat cepit ītenci⁹ diligere ītantū q̄ īter se cogi
tabāt quomō regē occiderēt et ideo venenū ꝓ
curauerūt ⁊ regē ītoxicauerūt Sed cū essꝫ for
tissīe nature venenū mortē nō opabit̄ ꝫ horri
bilissimā lepā causabat ī eo. Satrape regni
hoc vidētes et regina eū despexit dixerunt le
ꝓso regnare nō ꝯuenit eo q̄ heredes mūdos
ꝓcreare nō valet et sic de regno expulsus est
Interī moriebat̄ imperator ⁊ statī lodevuic⁹
filiā despōsauit. Et post hoc pater lodevuici
moriebat̄ et factū est vt lodevuicus simul per
imperiū ⁊ regnū f̄ācie regauit. Rex allexāder
cū hoc audissꝫ cogitauit Jam soci⁹ me⁹ lodevi
cus simł super imperiū ⁊ regnū f̄ācie regnat
ad quē meli⁹ ibo nisi ad ipsū ꝓ quo vitā meā
sepi⁹ posui. de nocte sol⁹ surrexit et accipiēs
baculū cū tintinabulo ligneo pergēs ad impe
ratorē Cū vero ibidem ꝑuenissꝫ iuxta portam

pallacij īter alios lepsos elemosinās expectā
ciū se collocauit Hora cōpetēti īpatore exeūte
oēs tintinabulas suas pulsauerūt et ipse rex al
lexāder cū alijs pulsauit Sz cū sibi elemosina
nō dabat expectabat quousqz impator ī mēsa
sedebat Tūc allexander accessit ad portā et
pulsauit portarius interrogauit qd nā ibi es
set Allexāder paup homo et despect9 Sz rogo
te amore dei vt aspectū meū nō auertas · sed
dei remuneracōnē et nunciū meū dn̄o impatori
referas Ait ille et quid Ait allexander dic
ei qp quidā lepsus multū horribilis visu eum
rogat vt amore dei et regis allexādri eū hodie
coram eo ī terra elemosinā suam comedere cōce
dat Ait portari9 Miror qp talia de domio
meo petis · nam tota aula plena est satrapis
et nobilibus et si te inspicerēt omēs cibū ab
horrerēt Sz ex quo tā pfundū me dei mei cōmo
nitū habuisti negociū tuū faciā et quicquid m̄
inde fiet Fuit ergo ad impatorē et ei9 negoci
um fecit Imperator audiēs allexādrum regē
egipti nominare ait ianitori · Cito introducas
eum licet quantumcumqz despectus sit · locum
sibi ordines hic coram me vt cibum in presen
cia mea sumat Ianitor eum statim introdux
it et ei locum ordinauit et cibum apposuit sibi

¶ Et cū laute reficeret̃ ait vni seruitori karissīe facias michi hoc negociū ad īperatorē dic ei ego rogo eū vt amore dei ⁊ allexādri potū ī cipho suo mittat. Ait seruitor ꝓpter deū voluntatē tuā facio ꝫ credo ꝙ tibi nō fiet. Quia si semel de cypho domini mei biberes postea eo numꝗ̄ vteret̃. Attamē seruitor negociū fecit. Imperator vero cū regem allexādrū audiret nominare stati iussit cyphū de meliori vino implere et sibi deferre ꝙ vinū ad vasculū suū effudit et annulū quē ei lodevuic⁹ dederat ad cyphū posuit et imperatori misit. Imperator cū annulū vidissꝫ stati cognouit hoc esse ꝙ allexāder in amicicia dederat dummodo ab eo recessit. Cogitās in corde suo aut allexāder mortu⁹ est aut homo ille mirabiliter iuxta annulum puenit. Et mox leproso precepit vt nullomō recederet nisi sibi pri⁹ locut⁹ essꝫ quia in nullo eius noticiā habuit nec pro allexandro reputauit. Finito prandio imperator leprosū ad partē traxit ⁊ de annulo quomō ad annulum puenissꝫ reqͥsiuit. Cui allexāder cognoscatis domine annulū bene. Cui īperator porprie. nūqͥd ergo nescitis cui dedistis ac ille sic. Et q̊modo me tunc nō notatis. nam ego sū allexāder cui eundē annulum dedistis. Imperator cum hoc

audiss3 ad terrã pre dolore cecidit vestes rega
les scidit cũ maximis suspiriis ⁊ q̃remoniis di
cẽs O allexander dimidiũ anime mee q̊mõ et
q̃liter corp⁹ tuũ tã nobile ⁊ delicate tã misera
biliter esse ĩfectũ Ac ille q̃a ꝓpter nimiã fide
litatẽ vestrã quã m̃ ĩ thoro spõse mee custodi
re voluistis vt gladiũ ĩter vos et ipsam posu
istis Ipsa postea male ↄtẽta de me vna cum
quodam milite amasio suo me intoxicauerunt
ĩtantũ ꝙ sũ semimortu⁹ vt videtis Et ꝑ ↄse
quẽs de regno me expulerũt Imꝑator cũ hoc
audisset osculat⁹ est eum dicens O frater mi
allexander doleo super te et quis det m̃ vt mo
riar ꝓpter te Sed amice dilecte sustineas pa
ciẽter donec ꝑ õnes phisicos peritos ↄsulemur
vtrum te iuuandum sit ꝙ si possibile fuerit
nec regnum nec dominacõ terrena nec res tẽ
porales sanitate tua p̄ponem⁹ Interĩ sibi de
honesta camera p̄uidit ⁊ ĩ ea oĩa requisita ꝓ
sua necessitate collocauit ⁊ nũcios ꝑ omnes ꝑ
tes mũdi pro medicis expcioribꝫ misit Quo
rum infra vnum mensem triginta subtiles me
dici valde ↄuenerunt Imperator cum eos vi
disset ait eis karissimi vnum amicum infec
tum habeo a lepra quem si curare possitis nec
auro nec argento q̃buscũq3 rebꝫ temporalibꝫ

parcite quia nichil imundanum huic homini preponam ¶ Ac illi domine quicquid phisicis possibile fuerit scitote a nobis habere ¶ Statim cum hominem vidissent et materiam infirmitatis ptractassent indicauerūt morbum omni industria humana incurabilem. ¶ Imperator cū hoc audisset ɔtristat⁹ est valde ¶ Et tunc conuertit se in adiutoriū diuinum ɔuocans religiosos pauperes et quascūqꝫ personas deuotas et ieiunium indicens vt deus eum per oraciones eorum in amico suo dignaret̃ ɔsolare ¶ Imperatrix eciam se hūiliante ad ieiuniū ⁊ oracō nem deū hūiliter deprecādo. Cū vero vna die rex allexander in oracione sua esset venit vox ad eum dicens ¶ Si imperator filios gemellos quos ei regina sua peperit proprijs manib⁹ occiderit et corpus tuum in sanguine eorum lauerit caro tua sicut caro pueri paruuli munda erit. Rex allexander cum hoc audisset inter se cogitabat non expedit visionem istam reuelare eo ꝙ nimis repugnꝫ nature vt aliq̃s proprios filios occidat pro sanitate aliena recuperāda ¶ Imperator vero die ac nocte pro remedio allexandri deum exorabat Tandem venit vox ad imperatorem dicens ¶ Quid clamas ad me cum tamen allexandro itimatum

et notificatū ē q̊mō saluꝰ fiet Imꝑator aũ hoc audiss3 ad allexādꝛ abijt dicēs O amicoꝝ op tĩe bn̄dicat̃ altissiꝰ q̃a nūq̈ amittit sperātes ĩ se a q̊ rcepi tibi esse rreuelatū q̊mō sanꝰ fias Unde rreuelas m̄ illud vt tibi ↄg̃tuler ⁊ si mei ad hoc ĩdigeas oĩa ꝓ te exponā Cui allexan der domĩe mi vobis reuelare modū sanitatis mee non audeo qnia excedit quasi posse natu rale quid ꝓdest quia illud a vobis nō exigo li cet magna de vob̄ ↄfidā Ait imꝑator Allexan der ↄfidas ĩ me q̃cquid sit possibile fieri pro sanitate tua rrecuperāda totum faciā ⁊ noli cela re m̄ Cui allexander habeo a deo q̧ si filios tu os ambos occideris ⁊ ĩ sanguine eorū balne atus fuero mūdabor ⁊ ideo silui quia videt̃ m̄ hoc nature nimis r̄pugnare patrē filios ꝓꝓos occidere ꝓ sanitate ailena Allexāder noli dice re ꝓ sanitate aliena q̃a tu m̄ alienꝰ nō es sed alter ego et ideo si decē filios haberē pro tua salute omnibus non parcerē Post hoc impe rator cepit explorare vices q̊usq3 imperatrix abesset cum dn̄abus suis et ancillis Et cum tempus aptum esset cameram intrauit vbi pu eri dormiuerunt et pugionem extraxit et fili os ambos occidit et cū hoc sanguinem ipse collegit et allexandrum in isto balneauit

¶Cum vero balniatus esset et fuisset caro eiꝰ sicut pueri paruuli mundata est. Tunc statim imperator noticiam faciei probauit et osculatus est eum dicens. O bone allexander iam te video in illa forma qua sepius te videre delectatus sum. Benedicatur altissimus qꝛ hos filios vnquam habui per quos saluari poteras. Adhuc de occisione puerorum nemo nouit nisi imperator et allexander. Et cum imperator allexādrum perfecte sanatum videret ait ei. Ego ordinabo tibi honestam comitiuam et recedas ad decem miliaria. Die vero secunda nunciū michi remittas vt aduētum tuum michi publice denunciat. Et ego cum omni solemnitate tibi obuiam veniam et mecum manebis donec statum tuum aliter disponamus. Ac ille consiliū illud bene michi placet et secundum hoc factū est. Altera die venit nuncius ad imperatorem denuncians aduentum regis allexandri. Imperatrix cum hoc audisset gauisa est valde et ait

¶O domine nonne causam magni gaudij habebimꝰ exquo regem allexandri recepturi sumus quem longo tempore non vidimus. Et ideo si placet vos ei obuiabitis cum principibꝫ et seruitoribꝫ vestris et ego sequar vos cum dominabus meis. Adhuc nō constabat ei quicquam de morte

puero℞ Imperator vero cū magno comitatu ꝛ domīa post eū regiq; allexādro obuiauerunt Et cū puenisſ; ad eos graciose multū eū rece pecūt ꝛ cū iocūditate ꝛ exultacōne ad pallaci ū prexerūt Cū tēp⁹ prādij adesset Rex allex ander īter impatorē ꝛ īpatricem collocat⁹ est Imperatrix ōne solaciū q̄d potuit ei exhibu it Et cum imperator hoc videret gauisus est valde ꝛ ait O Florentina dilecta gaude super omnia ꝙ regi allexādro ita scabiosā te osten dis Cui illa merito temp⁹ aduentus sui debet esse gaudiū et exultacio Et plus vobis quia ad dignitatem istam per eum promotus estis et sepius vos a morte liberabat Cui imperator Rogo te dilecta mea Florentina vt verba mea auscultes Nonne vidisti illum leprosum qui altera die sedebat coram nobis et pecijt potū a me amore allexandri regis Que tunc dixit sic ego eum bene vidi et horribiliorem homi nem non cōspexi· Ait imperator modo quero ideo a te ꝓponatur ꝙ ille fuisset rex allexan der ꝛ ꝙ nullomodo potuisset fuisse curatus ni si per sangvuinem filiorum tuorum quos m̄ vna die genuisti velles ꝙ sangvuis eorū ef funderetur vt ꝛ ipse balnearet in illo vt per fectam sanitatē ꝯsequeref vt vidis eū habere

Ac illa · O domine cur michi talia preponitis Amen dico vobis si decem filios haberem hos omnes proprijs manibꝰ occiderē vt balneū prepararem et eū ī eo met lauarē q̄ꝫ eum ī tali periculo dimitterem · nam filios recuperare possem talem autem amicum recuperare esset quasi īpossibile Imperator hoc audiens aliq̄liter ꝯsolatus aiebat · O domina exquo ergo pocius in necem filiorum consentitis q̄ꝫ in lepram allexandri tunc scitote enigma rei verā esse videlicꝫ leprosum quē vidistis fuit allexander hic sedens et per hunc modum curatum vt proposui ⁊ filij nostri mortui sunt Hec cū regina audisset ꝯtristabatur vt decuit quamuis predixit se libencius videre filios suos mortuos quam allexandrum ī tali pena permittere Nutrices vero hoc percipientes cū vllulatu magno et clamore ad cameram puerorum iuerunt et fit planctus magnus super filios regis Sed cum nutrices ad cameram peruenissent viderunt corizare et cantare de beata virgine Aue maria gracia plena Quos vidētes cum gaudio ad imperatorem venerunt et sibi pueros viuos nunciauerunt et q̄ꝫ circa guttur eorum vbi scissura vulneris erat habuerūt circulum aureum · Hos rumores cum nutrices

detulisset et facta ē leticia ienarrabilis omnibꝫ in curia existentibus ¶ Et benedicebant deum de tam magnifico miraculo Deinde imperator copiosum exercitum collegit et cū rege allexandro egiptum intrauit ꝛ reginam cum milite qui cum ea adulterium ꝯmiserat ambos fecit cremare ¶ Quo facto vnicā sororem habebat quam allexandro in vxorem dedit ¶ Et cū rex allexander totum regnum obtinuisset et in pace esset ¶ Imperator ad imperium redijt ¶ Rex vero allexander satis prudenter et strēnue se in omnibus negocijs suis habebat et inimicos suos deuicit ¶ Qui vero cum esset in tota gloria ac potēcia ¶ Cogitauit de patre suo ac matre per quos fuit in mare proiectꝰ qui in remotis partibus morabatur nuncium ad eos permisit denuncians eis regem tali die ad eos venturum et cum eis pransurum ¶ Cum nūcius ad eos venisset multum gratanter eū receperunt et cum donis remiserunt dicentes vt domino rēgi sua seruicia exhiberēt ¶ Sed hoc eos plene nūq̄ꝫ posse deseruire qꝫ ipse dignaretur eis istum honorem impendere qꝫ cum eis vellet cibū sumere ¶ Nuncius vero ad regem reuersus referebat sibi tam gratanter eum recepissent ¶ et qꝫ sibi propinassent

et q̄ꝑ voluntarius se ad mandatū exhibuissēt eius Qd regi bene gratum fuit Rex vero die statuto cum comitiua decēti ad domū patris venit qꝫ vtiqꝫ ipse miles q̄ꝑ mater penitus ignorauerunt se esse parentes regis Cum rex vero castrum militis patris ei⁹ appinquaret Miles ei obuiam venit et cum peruenissꝫ ad eum descendit de equo suo et salutauit regem pronus in terram Rex vero leuauit eum a terra ⁊ eum equum suū reascendere fecit et iuxta se manu ad manum vsqꝫ ad castrum equitare fecit ⁊ cum ad castrum peruenerunt mater ei occurrit prona eum in terrā salutauit quam rex eleuauit ⁊ amplexatus est eam Que ait domine mi reuerēde magnum honorem nobis indignis fecistis cum presencia vestre persone tam venerande Cum omnia parata fuissent venit pater cum pelui et mancipio ⁊ mater cum manutergio dicētes Domine omnia parata sunt ideo accipiatis aquam Cū rex hoc vidisset subrisit dixitqꝫ in corde suo Iam cantus philomene completus est ⁊ pater meus et mater mea libenter ꝯpleuerunt que dixi si permittere et eos amouit dicens Senectus vestra honoranda est ideo absit hoc a me et vocauit vnū de seruis qui sibi de hoc ministrauit Ait

miles· digni nō sum⁹ vob̄ mīstrare ꝛ iō admit tatis ꝑ nr̄o honore Rex vero ait· nōne dixi ꝙ senect⁹ vr̄a merito de hoc supportatᷣ Rex cū se ad mensā collocaret matrē ad lat⁹ dextrū col locauit ꝛ patrē ad sinistrū Illi vero quantum potuerunt in eius vultu ostenderunt Finito prandio Rex cameram intrauit et militem cū domina intrare fecit et alij omnes foras exire precepit et cum sic soli essent Ait rex karissi mi mei nūquid prolē habetis Dixerūt domi ne non· filium nec filiam Ait rex nec vnq̄ꝫ ha buistis Cui miles aliquando filium habuimus ſ3 mortuus est Ait rex qua morte Ac ille mor te naturale Si ostendere potero ꝙ alia mor te mortuus est de mendacio eritis cōuicti Ait miles domine mi rex quare de filio nostro in quiritis Ait rex non sine causa Et ideo qua morte extinctus sit volo scire ꝙ si iudicare vo lueritis peribitis Illi hoc audientes ad ter ram se posuerunt et misericordiam pecierunt Rex vero leuauit eos dicens ·ad hoc non veni ad domum vestram panem manducare vt tra ditor fierem sed dicite michi veritatem vt sal uemini · nam ad me peruenit vt vos eum in terfecistis ꝙ si ad iudicium perueneret ad mortē eritis iudicati Tūc ait miles domie

concederatis michi graciam vite mee et verita tem vobis pando ¶ Cui rex nolite timere ¶ Ait mi les ¶ O domine vnicum filium habuimus sapiē tem ⁊ bene litteratum quidum semel coram no bis staret ministrando ad mensam ¶ Tunc ve nit quedam philomena volando que dulciter canebat cuius cantus racōnem nobis cepit in terpretare dicens hec auis cecinit me fore ta magnum ꝙ vobis videretur honor fieri · si pat meus admitteretur aquam manibꝫ meis infun dere et mater mea manutergium tenere ¶ Ego hoc audiēs ɔmotus fui ⁊ in mare eum proieci ¶ Ait rex et quid mali vobis accidissꝫ si magnꝰ factus fuisset ymmo honor et ɔmodum vestrū esset ¶ O domine racio non fuit sed futura ¶ Ait rex stulticia fuit voluntati domini ɔtradicere ¶ Modo scitote me esse filium vestrum quem in mare proiecistis et deus me per misericordiā saluauit ⁊ ad istum statum sua gracia me per duxit ¶ Illi hoc audientes timore cum gaudio repleti sunt ⁊ ceciderūt proni ad terram quos ipse amicabiliter eleuauit dicens ¶ Nolite ti mere sed pocius gaudere et iocundare ¶ Quia propter hoc nichil paciemini sed mea exalta cio erit vestra gloria et ɔmodum perpetuū et osculatus est patrem et matrem · Mater vero

pre gaudio flere cepit ¶ Cui rex ait. nolite fle
re sed confortamini q̄a ī regno meo me ꝑcellere
debetis quantū ad omnia q̄ diu vixero ¶ Et
duxit eos secū in regnum et pallacium suum
vbi q̄ diu vixerūt cū regis filio mãserūt ī eq̄
li gloria ꝛ honore Et cū iocunditate finē suū
Tunc ait filius . . . . . ¶ Finientes
imperatoris domine ītellexistis que dixi
¶ Ait imperator peroptime Cui filius pater mi
venerande licet michi deus contulerit sapienci
am et intelligenciam pre multis alijs hoc non
erit in decrementū honoris vestri vel potencie
sed plus pro conseruacōne eorum sicut nec regi
na potestas illius qui proiectus fuit in mare
nichil redundabit in confusione patris sed in
solemnem honorem et in comodum perpetuū
quia q̄ diu vixerunt bene habuerunt Ait im
perator omnino fili tibi imperium resigno q̄a
ad hoc satis lucide per tuam narracionem me
informasti q̄ perpendere possum q̄ est meli
us meum vt de cetero labores omitto q̄ senex
sum et amplius de quiete sū necessarius ¶ Cui
filius pater mi nō erit sic ¶ Sed q̄ diu vixe
ritis habebitis autoritatem imperandi quan
tum autem ad labores et ad alios actus para
tus sū ministrandi ¶ Procedamus ad iudiciū

ↄtra imperatricem ¶ Imperator statim fecit iu
dicium fieri et iudices pro tribunali sedere et
fecit vocari imperatricem cum dominab9 suis
et ribaldo ⁊ iuxta eam stare fecit in vestitu mu
liebri coram omnib9 hominib9 ¶ Tūc filius īpe
ratoris querebat sentenciam dicens ¶ O pater
cum estis imperator mundi ⁊ vestra maiestas
requiret rectum iudicium facere in naciones
tunc hodie iudicium ⁊ iusticiam exigo de falsa
calumpnia michi imposita per imperatricē ꝓ
qua sepcies ad suspendium ductus sum ¶ Item
vt thorum vestrum violauit vt vidistis de q̊
iudicium exigo et ideo vestros assessores sen
tenciam facere iubeatis ¶ Statim cum impera
trix hoc audiuit prona ad terram cecidit pe
tens veniam sed nichil ei profuit ¶ Quia fili
us sentenciā iustā habere voluit ¶ Ad quod iu
dices dixerunt ¶ Eius fassio propria eā ↄdēp
net et probacio illius ribaldi iuxta eam īuen
ti ¶ Sentenciam contra eam ferimus vt ipsa
ad caudam equi ligetur ⁊ per vicos et plate
as ad iudicium trahatur ⁊ ibi ↄburetur Ribal
dum vero iudicamus membratim discindi Et
hec sentencia ab omnib9 approbatur ¶ Post
hoc in breui imperator moriebatur ¶ Diocleci
anus filius ipsius loco eius imperium cū mag̃

prudencia regebat magistrosq; secum ob tinens in omni reuerencia et honore ¶ Quo rū ꝯsilio gubernacula r̄gni sic rexit vt omnes predecessores suos in prudencia iudicium et iusticiam faceret et in thesauro diuicie pre celleret ¶ Et magistri sui eum vltra modum dilexerunt sic ꝙ multociens morti se pro eo exposuerunt et sic in pace vitam finientes se deo cōmendauerūt

⁘ ⁘

⁘ ¶ Explicit historia septem sapiētū rome
⁘ Honorem dei et marie semperq; cole

June 1941

GOISWIN GOPS?

Cologne

SEPTEM SAPIENTES ROMAE. c. 1472.

*Hain *8,722; B.M.C. I, 232.*

Printed with gothic types, in quarto form, 26 lines to a page. It has 72 leaves; the last, a blank, is missing. The size of a leaf is 211 × 144 mm., and the printed text measures 137 × 84 mm. Ornamental initials.

THE *Seven Sages of Rome* was enormously popular in the Middle Ages. More than two hundred manuscript copies exist, and at least twenty editions were printed in Latin, German, French, and Dutch during the fifteenth century. The Library's copy belongs to the first edition.

The story is about a young prince, brought up by seven wise men, who on returning to his father's home is tempted by his stepmother, the queen. When he rebuffs her, she accuses him of attempting to violate her, whereupon the king condemns him to death. To stay the execution, the seven sages take turns telling every day a tale about the wiles of women. The queen answers each with a tale of her own. On the eighth day the prince, who remains mute until then, reveals the truth, and the queen is put to death.

The origin of the story is to be found in the East, in India of the fifth century B.C., although one may only conjecture its earliest sources. From India it passed to Arabia, where in the eighth century it assumed the form from which the Greek, Hebrew, Syriac, Spanish, and Persian versions developed. The central figure of this Arabic version is Sindibad, the philosopher, to whom the education of the prince was entrusted. His name appears in the Greek text as Syntipas, in the Hebrew as Sandabar, in the Syriac as Sinban, and in the Persian again as Sindibad. The story reached the West in the middle of the twelfth century, through Byzantium or Syria and Palestine, by some of the Crusaders. Thus the earliest Western version was not a translation, but grew out of oral accounts. It differs from the Eastern versions in that it contains no mention of Sindibad, and the sages tell one story each, instead of two or more.

The Western story appears in two main types. The earliest is the *Dolopathos* — so named after the king, who is here a ruler of Sicily. This work exists in the Latin prose text of Joannes de Alta Silva, a Cistercian monk of Haute Seille, who expressly states that he wrote after the tradition, "non ut visa, sed ut audita." As in the Oriental versions, the prince has only one instructor: in this instance, the poet Virgil. However, the series has merely one tale in common with the Eastern versions. The second group comprises the various forms of the *Septem Sapientes Romae* or *Historia Septem Sapientum Romae,* which may have developed independently. According to Gaston Paris, the noted French antiquary, the work was probably based on a Byzantine text now lost; while many scholars believe that it was made from the Hebrew version. It is certainly closer to the Eastern versions than the *Dolopathos,* for it includes four of their tales. The *Seven Sages of Rome* found its way into all the principal languages of Europe, including Hungarian, Bohemian, and Bulgarian. All these national variants are intimately related: the number of tales is fifteen; the scene is placed in Rome; and the emperor's name is usually Pontianus.

The text of the Library's copy — designated since the time of Gaston Paris as "the H variant" — was the most widespread among the Latin narratives. This was the basis of all the translations, among them the Middle English *How the Wyse Man Taught hys Sone,* although the latter was derived from an old French intermediary. Some of its contents were incorporated in the *Gesta Romanorum.* The oldest extant manuscript, written in 1342, is in an Innsbruck codex.

Bought in November 1939, from the Benton Fund.